Näringsutskottets betänkande

1982/83:33

om energipolitik (prop. 1982/83:100 delvis, 1982/83:101 delvis)

Ärendet

I detta betänkande behandlas

dels proposition 1982/83:100 bilaga 14 (industridepartementet) avsnittet Introduktion av alternativa drivmedel (s. 120–128, delvis) samt punkterna E 3–E 13 och F 20–F 23,

dels proposition 1982/83:101 med förslag om tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1982/83 bilaga 9 (industridepartementet) punkt 2 (Ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer),

dels – helt eller delvis – 43 motioner från allmänna motionstiden år 1983 rörande bl. a.

vissa i budgetpropositionen föreslagna anslag,
energihushållning och energiproduktion i allmänhet,
kärnkraft,
vattenkraft,
elanvändning,
eltaxor,
kol, torv, skogsbränsle och andra bränslen,
alternativa drivmedel,
regionala energiprojekt,
fjärrvärme,
energiforskning.

Propositionen i angivna delar samt motionerna redovisas i det följande. En översikt över var i betänkandet de olika förslagen i propositionen och de olika motionsyrkandena behandlas lämnas i *bilaga 1*. Vissa motionsyrkandens behandling i andra betänkanden redovisas i *bilaga 2*.

Företrädare för statens strålskyddsinstitut och statens kärnkraftinspektion har inför utskottet lämnat upplysningar i anslutning till ett förslag från Svensk Kärnbränsleförsörjning AB om slutförvaring av reaktoravfall.

Statens vattenfallsverk har inkommit med skrivelser bl. a. om ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer och om eltaxor.

Nynäshamnskombinatet HB har i en skrivelse gett synpunkter på en rapport om alternativa drivmedel.

Propositionerna

Proposition 1982/83:100

I proposition 1982/83:100 bilaga 14 (industridepartementet) förekommer följande förslag m. m. under här angivna rubriker:

Introduktion av alternativa drivmedel (s. 120–128)

Regeringen bereder riksdagen tillfälle att (2) ta del av vad föredragande statsrådet har anfört om introduktion av alternativa drivmedel.

E 3. Statens elektriska inspektion (s. 144 f.)

Regeringen föreslår att riksdagen till Statens elektriska inspektion för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 7 362 000 kr.

E 4. Utbildning och rådgivning m. m. för att spara energi (s. 146–149)

Regeringen föreslår att riksdagen till Utbildning och rådgivning m. m. för att spara energi för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.

E 5. Främjande av landsbygdens elektrifiering (s. 149 f.)

Regeringen föreslår att riksdagen till Främjande av landsbygdens elektrifiering för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 4 500 000 kr.

E 6. Solmätning vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (s. 150 f.)

Regeringen föreslår att riksdagen till Solmätning vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 1 060 000 kr.

E 7. Ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer (s. 151 f.)

Regeringen föreslår att riksdagen till Ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 375 000 000 kr.

E 8. Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader (s. 152–155)

Regeringen föreslår att riksdagen till Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag om 1 000 kr.

E 9. Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning (s. 155–158)

Regeringen föreslår att riksdagen till Statens kärnkraftinspektion: Kärn-

säkerhetsforskning för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.

E 10. Åtgärder för hantering av radioaktivt avfall (s. 158–160)

Regeringen föreslår att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att vid nämnden för hantering av använt kärnbränsle inrätta en ordinarie tjänst för nämndens chef med beteckningen p,

2. till Åtgärder för hantering av radioaktivt avfall för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.

E 11. Statens vattenfallsverk: Kraftstationer m. m. (s. 160–188)

Regeringen föreslår att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att teckna borgen för lån till bolag i vilka statens vattenfallsverk förvaltar statens akt[i]er intill sammanlagt 11 458 000 000 kr., varav högst 295 000 000 kr. för lån till eldistributionsföretag,

2. till Statens vattenfallsverk: Kraftstationer m. m. för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 3 219 000 000 kr.

E 12. Visst internationellt energisamarbete (s. 188 f.)

Regeringen föreslår att riksdagen till Visst internationellt energisamarbete för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 11 942 000 kr.

E 13. Medelstillskott till Svenska Petroleum Exploration AB (s. 189)

Regeringen föreslår att riksdagen till Medelstillskott till Svenska Petroleum Exploration AB för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 7 000 000 kr.

F 20. Energiforskning (s. 249–252)

Regeringen föreslår att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att under budgetåret 1983/84 ikläda staten ekonomisk förpliktelse i samband med stöd till forskning och utveckling inom energiområdet som, inberäknat redan fattade beslut, innebär åtaganden om högst 310 000 000 kr. för budgetåret 1984/85, högst 150 000 000 kr. för budgetåret 1985/86, högst 75 000 000 kr. för budgetåret 1986/87 och högst 35 000 000 kr. för budgetåret 1987/88,

2. till Energiforskning för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.

F 21. Bidrag till verksamheten vid Studsvik Energiteknik AB (s. 253–256)

Regeringen föreslår att riksdagen till Bidrag till verksamheten vid Studsvik

Energiteknik AB för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 42 500 000 kr.

F 22. Avveckling av forskningsreaktorer m. m. (s. 256 f.)

Regeringen föreslår att riksdagen till Avveckling av forskningsreaktorer m. m. för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 5 750 000 kr.

F 23. Anläggningar för radioaktivt avfall i Studsvik, m. m. (s. 257–261)

Regeringen föreslår att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att i enlighet med vad föredragande statsrådet har anfört ikläda staten garanti med sammanlagt högst 60 000 000 kr. för åtaganden avseende budgetåret 1984/85 som Studsvik Energiteknik AB gör i samband med upphandling av anläggningar för avfallshantering i Studsvik,

2. medger att 5 000 000 kr. av det på tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 beviljade lånet [till Studsvik Energiteknik AB] får avskrivas,

3. till Anläggningar för radioaktivt avfall i Studsvik, m. m. för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 44 200 000 kr.

Proposition 1982/83:101

I proposition 1982/83:101 bilaga 9 föreslår regeringen under punkt 2 (s. 28–32) att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att ikläda staten de ekonomiska förpliktelser som följer av överenskommelsen med Forsmarks Kraftgrupp AB om ersättning för försening av block 3 i Forsmarks kärnkraftverk i vad staten därigenom ikläder sig ekonomiska förpliktelser,

2. till Ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer på tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1982/83 anvisar ett förslagsanslag av 140 000 000 kr.

Motionerna

Yrkanden

De motioner som behandlas här är följande:

1982/83:250 av Ivar Franzén m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att energipolitiken bör ges en sådan inriktning att möjligheterna att utnyttja billig solenergi enligt de riktlinjer som anges i motionen till fullo tillvaratas,

1982/83:257 av Oswald Söderqvist (vpk), vari hemställs att riksdagen hos

regeringen begär förslag om åtgärder för att förhindra slutförvaring av radioaktivt avfall under havsbottnen vid Forsmark,

1982/83:337 av Ivar Franzén (c), vari hemställs att riksdagen ansluter sig till de riktlinjer för bättre brukande av tillgänglig elkapacitet som redovisas i motionen,

1982/83:340 av Paul Lestander (vpk), vari hemställs att riksdagen hemställer hos regeringen om åtgärder och förslag om satsning på odling av energiskog i enlighet med vad som anförs i motionen,

1982/83:357 av Einar Larsson m. fl. (c), vari – med motivering i motion 1982/83:355 – hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att utnyttjande av tillgänglig skogsenergi prioriteras före kol och att uppbyggnaden av distributionssystem och förädlingsanläggningar för skogsenergi skall främjas,

1982/83:409 av Karin Ahrland (fp) och Hans Petersson i Röstånga (fp), såvitt gäller hemställan – med motivering i motion 1982/83:403 – att riksdagen

1 (delvis). begär att regeringen tar initiativ till att en kolhamn byggs i Landskrona – – –,

2. hemställer hos regeringen om en skyndsam undersökning om spillvärme från Barsebäck kan utnyttjas för uppvärmning av skilda trädgårdsanläggningar och närliggande bostadsområden,

1982/83:488 av Per-Ola Eriksson (c), vari hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller om i motionen angiven utredning samt att förslag i ärendet därefter föreläggs riksdagen,

1982/83:495 av Lennart Pettersson m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen uttalar att regeringen närmare undersöker möjligheterna till exportfrämjande kompensationsaffärer i bl. a. handeln med kol och andra importerade energiråvaror,

1982/83:499 av Rune Torwald (c) och Gunhild Bolander (c), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande byggande av ett kombinerat vind- och vågkraftverk utanför Gotlands sydöstkust,

1982/83:647 av Ivar Franzén m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen hemställer att regeringen ser över reglerna för bl. a. oljeersättningsfonden och energisparlånen så att ett bättre utnyttjande av vår elproduktionskapacitet på det sätt som redovisats i motionen gynnas i högre grad än i dag,

1982/83:804 av Pär Granstedt m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen

1. uttalar att användning av kol i storstadsområdena endast bör få ske med bästa möjliga rökgasrening och endast i den mån oljereduktionsmålen inte

kan nås genom hushållningsåtgärder samt övergång till värmepumpar, inhemska bränslen och olika former av gasbränslen,

2. hos regeringen anhåller om förslag till komplettering av fjärrvärmelagen i enlighet med vad som anförs i motionen,

3. uttalar att planeringen av Nynäshamnskombinatet och andra förgasningsprojekt bör drivas vidare och utformas med ledning av vad som anförts i motionen,

4. uttalar att värmesystem i storstäderna bör väljas så att en övergång till varaktiga, helst förnybara och inhemska, energikällor med minsta möjliga miljöpåverkan påskyndas och inga låsningar till ett framtida elberoende uppstår,

1982/83:807 av Ove Karlsson m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär en utredning för översyn av möjligheterna att utnyttja och ackumulera överskottsenergi på natten för att sedan användas på dagen,

1982/83:811 av Yngve Nyquist m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär att regionala torvförsörjningsplaner upprättas i samarbete med naturvårdsverket och SGU under 1980-talet att ligga till grund för hushållningen med torv i framtiden,

1982/83:812 av Rolf Rämgård (c), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som [i motionen] anförts om att anslaget till främjandet av landsbygdens elektrifiering bör utgå med 4 500 000 kr. per år under fem år med inriktning på upprustning av elnätet,

1982/83:1015 av Ivar Franzén (c), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att stöd för utbyggnad av fjärrvärme endast bör ges när utbyggnad sker enligt de i motionen angivna riktlinjerna,

1982/83:1016 av Ivar Franzén (c) och Birgitta Hambraeus (c), vari hemställs att riksdagen

1. avslår proposition 1982/83:[101] vad avser den del som rör ersättning om 140 milj. kr. för försenad idrifttagning av reaktorn Forsmark 3,

2. avslår proposition 1982/83:100 bilaga 14 i den del som rör ersättning om 200 milj. kr. för försenad idrifttagning av reaktorn Forsmark 3,

1982/83:1021 av Marianne Karlsson (c), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär att medel skall ställas till förfogande för utveckling av metoder för gasutvinning,

1982/83:1022 av Paul Lestander (vpk), vari hemställs att riksdagen hos regeringen hemställer om åtgärder för återvinning av asfalt i enlighet med vad som anförts i motionen,

1982/83:1027 av Kjell Mattsson (c) och Ivar Franzén (c), vari hemställs att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna att utvecklingen av vyrmetan-metoden bör främjas på sätt som anges i motionen,

2. som sin mening ger regeringen till känna att vyrmetan-metodens möjligheter för energiproduktion i u-land bör undersökas inom ramen för vårt u-landsbistånd,

1982/83:1100 av Thorbjörn Fälldin (c), såvitt gäller hemställan att riksdagen

1. godkänner de riktlinjer för en decentralistisk energipolitik som redovisas i motionen,

2. som sin mening uttalar att de positiva sysselsättningseffekter som satsningen på inhemska bränslen innebär skall tillvaratas i enlighet med vad som anförs i motionen,

3. beslutar att stöd till förbränningsanläggningar eldade med skogsbränsle, andra biobränslen och sopor skall utgå enligt samma grunder som gäller för anläggningar eldade med torv,

4. i övrigt beaktar vad som anförs i motionen beträffande energisektorns sysselsättningseffekter,

5. ansluter sig till de riktlinjer för flexibla och för låga vattentemperaturer anpassade fjärrvärmenät som redovisas i motionen samt att riksdagen beslutar att villkoren för stöd till fjärrvärmeutbyggnader anpassas efter dessa riktlinjer,

6. uttalar att energipolitiken ges en sådan inriktning att möjligheterna att med hjälp av svensk teknik och produktion förbilliga användningen av solenergi underlättas enligt de riktlinjer som anges i motionen,

7. ansluter sig till de riktlinjer för kolanvändningen som föreslås i motionen, vilka innebär att nyttjande av solenergi, inhemska bränslen, tillvaratagande av spillvärme och energihushållning prioriteras före kolanvändning,

9. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande inriktningen av arbetet för att nå en betryggande slutförvaring av det utbrända kärnbränslet,

12. som sin mening ger regeringen till känna att avgifter för att täcka kostnaderna för avveckling och rivning av kärnkraftverk skall räknas upp motsvarande minst aktuell kostnadsutveckling i enlighet med vad som anförts i motionen,

13. avslår proposition 1982/83:101 i den del som rör ersättning om 140 milj. kr. för försenad idrifttagning av reaktorn Forsmark 3,

14. avslår proposition 1982/83:100 bilaga 14 i den del som rör ersättning om 200 milj. kr. för försenad idrifttagning av reaktorn Forsmark 3,

15. som sin mening uttalar att nya överläggningar bör upptas med Forsmarks Kraftgrupp AB (FKA) med utgångspunkt i vad som anförs i motionen,

19. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande kommunernas självbestämmande över sin värmeförsörjning,

1982/83:1104 av Ola Ullsten m. fl. (fp), såvitt gäller hemställan att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande styrmedlen i energipolitiken,

2. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande behovet av att påskynda teknikutvecklingen,

3. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om de ekonomiska förutsättningarna för stora värmepumpar,

5. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om förstärkningar av de lokala elnäten,

6. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande beställning av nya vindkraftaggregat, små och medelstora värmepumpar och odling av energiskogar,

1982/83:1108 av Lars Werner m. fl. (vpk), såvitt gäller hemställan att riksdagen

1. hos regeringen hemställer om förslag till energihushållningslag som ger de styrmedel som krävs för att genomföra en effektiv energihushållning i enlighet med motionens förslag,

3. hos regeringen hemställer om förslag om importlicenser för kol,

4. hos regeringen hemställer om åtgärder för att snabbt öka användningen av de inhemska bränslena skogs- och jordbruksavfall samt biomassa i övrigt och energiskog,

5. hos regeringen begär initiativ för bildandet av regionala bränslebolag,

7. hos regeringen begär förslag om snabb utbyggnad av alternativ elproduktion i form av mottryck och vindkraft i enlighet med motionens förslag,

8. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om spillvärme, energikombinat och närvärme,

9. uttalar att all utveckling och allt arbete med kärnvärmereaktorn SECURE och hetvattenledningar från kärnkraftverken skall stoppas,

10. uttalar att reaktorerna Forsmark 3 och Oskarshamn 3 inte bör färdigställas och laddas,

11. beslutar att avfallet från de svenska reaktorerna inte skall upparbetas och att all transport av reaktoravfall till Frankrike omedelbart stoppas,

12. beslutar att avtalet med Cogéma skall sägas upp och i samband därmed göras till en offentlig, öppen handling,

13. avslår proposition 1982/83:100, bilaga 14, E 7. Ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer,

1982/83:1119 av Tommy Franzén m. fl. (vpk), vari – med motivering i

motion 1982/83:1117 – hemställs att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag inom energiområdet i enlighet med vad som anförs i motionen,

1982/83:1473 av Elving Andersson m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande skyddet av kärnkraftverk mot terrorister,

1982/83:1477 av Wivi-Anne Cederqvist (s) och Iréne Vestlund (s), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär att frågan om statsbidrag till torveldade förbränningsanläggningar i Sandvikens och Avesta kommuner upptas till prövning,

1982/83:1479 av Kerstin Ekman (fp) och Lars Ernestam (fp), vari hemställs att riksdagen

1. avslår regeringens förslag om utbyggnad av Fatsjö kraftstation,
2. till Statens vattenfallsverk: Kraftstationer m. m. för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 17 300 000 kr. minskat reservationsanslag av 3 201 700 000 kr.,

1982/83:1481 av Nils-Olof Gustafsson m. fl. (s), såvitt gäller hemställan att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av ökade insatser för att komma i gång med energiutvinning i Jämtlands län,
2. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ombyggnad, utbyggnad samt viss nybyggnad av vattenkraften i Jämtlands län,
6. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av restelektrifiering i Jämtlands län,

1982/83:1501 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen hos regeringen hemställer om en undersökning och översyn av statens vattenfallsverks organisation och uppgifter och dess roll i svensk energipolitik,

1982/83:1503 av Ivar Virgin m. fl. (m), vari hemställs att riksdagen

1. hos regeringen anhåller om förslag till besparingar av statens utgifter på energisparområdet i enlighet med vad som anförts i motionen,
2. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om intensifierade forskningsinsatser inom vissa områden av energiförsörjningen,
3. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om inriktningen av energipolitiska åtgärder i Skaraborgs län,

1982/83:1505 av Bengt Wittbom (m) och Ove Eriksson (m), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående förbättrade möjligheter för de mindre elkraftföretagen att kunna prissätta vattenkraften i enlighet med av Elverksföreningen utfärdade rekommendationer,

1982/83:1585 av Olle Westberg m. fl. (s), såvitt gäller hemställan – med motivering i motion 1982/83:1582 – att riksdagen

4. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utvecklingsprojekt på energiområdet i Gävleborgs län,

5. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vinsten på vattenkraftsutbyggnad,

1982/83:1588 av Ulf Adelsohn m. fl. (m), såvitt gäller hemställan (3) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna de i motionen angivna riktlinjerna för energipolitiken,

1982/83:2004 av Gunilla André m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om länsstyrelsernas roll i energiplaneringen som samordnare mellan den kommunala och nationella nivån,

1982/83:2007 av Staffan Burenstam Linder m. fl. (m), såvitt gäller hemställan att riksdagen

17. avvecklar de särskilda stöden till torvanläggningar, fjärrvärmeanläggningar och viss energiteknisk industri samt den för upphandlingssamordning inrättade delegationen i enlighet med vad som framhållits i motionen och sänker den särskilda avgiften på oljeprodukter i motsvarande mån,

23. ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om statens vattenfallsverk,

1982/83:2011 av Arne Fransson m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen,

1982/83:2013 av Pär Granstedt (c), vari hemställs att riksdagen hos regeringen hemställer om åtgärder för en mer hushållsinriktad el-taxa för fritidshus i enlighet med vad som anförts i motionen,

1982/83:2014 av Pär Granstedt m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen hemställer att regeringen tar initiativ till sammankallandet av ett internationellt symposium om resurssnål teknik i enlighet med vad som anförs i motionen,

1982/83:2015 av Pär Granstedt m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om den regionala energiplaneringen i Stockholms län,

1982/83:2023 av Gunnel Jonäng (c) och Gunnar Björk i Gävle (c), såvitt gäller hemställan (2) att riksdagen hos regeringen begär förslag till lag om förbud mot upparbetning av svenskt använt kärnbränsle såväl hemma som utomlands,

1982/83:2027 av Sven Munke m. fl. (m,s,c), vari hemställs att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts

som skäl för byggandet av en central kolhamn i Landskrona,

2. som sin mening ger regeringen till känna att staten med hänsyn till projektets positiva betydelse för Sveriges energiförsörjning också bör ingå som intressent i projektet,

1982/83:2033 av Sigvard Persson m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av stimulansåtgärder för användning och tillverkning av gengasaggregat,

1982/83:2037 av Olle Svensson m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen angående anslag till branschrelaterad forskning vid Studsvik Energiteknik AB,

1982/83:2045 av Rune Ångström (fp), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande en reducering av tarifferna för elkraft i de fem nordligaste länen, förslagsvis med 15–25 %, så att detta beaktas i de regeringsförslag som omfattar stimulanser för det svenska näringslivet under 1980-talet.

Motivering

I detta avsnitt återges motiveringen för vissa förslag av mer övergripande natur i partimotioner från de fyra oppositionspartierna. Motiveringen för övriga förslag i dessa motioner och i de andra motioner som behandlas i betänkandet återges i det följande under rubriken Utskottet.

Moderata samlingspartiet pekar i partimotionen 1982/83:1588 på att omfattande statliga regleringar, bidrag och punktskatter inriktas på att styra energianvändningen från olja till andra energislag. Styrningens effektivitet kan ifrågasättas, sägs det i motionen.

Oljeprishöjningarna under 1970-talet i förening med höjda oljeskatter har skapat kraftiga incitament till övergång till andra energikällor, fortsätter motionärerna. De särskilda bidragen till hushåll och andra energikonsumenter har i dag sannolikt liten positiv effekt i jämförelse med priset för att främja en ekonomiskt riktig omvandling av energisystemet. Bidragen kan däremot stimulera till investeringar vilkas värde är tveksamt. En övergång till konkurrenskraftiga energikällor, såsom kol, vattenkraft och kärnenergi, hejdas samtidigt genom politiska blockeringar. Tillsammans innebär detta, säger motionärerna, att energibesluten karaktäriseras mer av politik än av ekonomi. Vårt lands internationella konkurrenskraft har tagit skada härav.

I dag finns en stark medvetenhet om energihushållningens betydelse liksom om nödvändigheten av en förnyelse av energisystemet, uttalar motionärerna. Den statliga energipolitiken borde anpassas härtill. Både av budgetskäl och av hänsyn till energiförsörjningen borde energipolitiken nu ges en mer marknadsmässig inriktning.

Det är nu inte i första hand mera politik utan mera ekonomi som behövs på energiområdet, säger motionärerna vidare. Endast om marknadsmässiga hänsyn tillåts spela den avgörande rollen vid den nödvändiga omvandlingen av energisystemet kan energipolitiken understödja arbetet på att återskapa balans i samhällsekonomin.

I motionen erinras om att moderata samlingspartiet med den angivna utgångspunkten under hösten 1982 avvisade de förslag inom energiområdet som regeringen framlade i proposition 1982/83:50. Bl. a. budgetskäl talar för att riksdagen ånyo prövar de subventioner på 200, 300 resp. 700 milj. kr. som regeringen då föreslog, menar motionärerna. Genom ett snabbt beslut i denna riktning borde det vara möjligt att spara sammanlagt 600 milj. kr.

I *centerpartiets* partimotion 1982/83:1100 sägs att energipolitiken måste inriktas på skapande av ett decentraliserat energisystem, baserat på utnyttjande av i huvudsak inhemska förnybara energikällor och en effektiv användning av tillgängliga resurser. Härigenom skall kraven på resurshushållning, ekologisk balans, god miljö, hög säkerhet, försörjningstrygghet, ökad sysselsättning samt en stärkt ekonomi kunna tillgodoses. Stimulans av småskaliga energisystem ger vidare medborgarna bättre möjligheter till inflytande och kontroll över energisystemen.

Motionärerna anför att energipolitiken under åren 1976–1982 successivt har inriktats på utformning av ett decentralistiskt energisystem byggt på den allsidighet som ett system med bättre energihushållning och utnyttjande av olika inhemska energikällor innebär. De ger exempel på beslut med denna inriktning som statsmakterna har fattat under den angivna perioden.

Ytterligare insatser måste nu göras för att de fastlagda målen skall uppnås, hävdar centerpartiet i motionen. En effektiv energianvändning förutsätter bl. a. hushållning med energikvalitet. Vi måste bruka bättre i stället för att förbruka mer, säger motionärerna. De vill inte acceptera den "återgång till centralistiskt och storskaligt inriktad energipolitik som präglar budgetpropositionen". Riksdagen borde med skärpa uttala att de riktlinjer för en decentralistiskt inriktad energipolitik med en medveten resurshushållning som har fastlagts under centerpartiets tid i regeringsställning skall gälla även i fortsättningen.

Investeringar på energiområdet har mycket goda möjligheter att skapa nya jobb och generera en uppgång i ekonomin, framhålls det vidare i motionen. De mest näraliggande möjligheterna att skapa nya arbetstillfällen sägs vara satsningar på utnyttjande av inhemska bränslen, såsom skogsavfall och torv. Tillsammans med torv är skogsenergi det inhemska bränsle som snabbast kan ersätta olja, heter det vidare. Utnyttjande av inhemska bränslen för i första hand uppvärmning skapar stora sysselsättningsmöjligheter. Det finns dock betydande avsättningsproblem. Därför måste en fungerande marknad för inhemska bränslen byggas upp. Även jordbruket kan på flera sätt bidra till att förbättra Sveriges energiförsörjning och sysselsättningsläge, hävdar motionärerna. Som exempel nämns att ökad odling av kvävebindande grödor,

odling av energigrödor, metanjäsning m. m. kan ge icke obetydliga tillskott till energiförsörjningen. Satsningen på inhemska bränslen får dessutom stora regionalpolitiska effekter och ger nya exportmöjligheter, uttalar motionärerna.

De anför vidare att det inte kan accepteras att olja ersätts med elenergi för uppvärmning på det sätt som förutsätts i budgetpropositionen. I en kortsiktig överskottssituation bör inriktningen vara att mera elenergi skall exporteras, uttalar de. Kommande förslag om styrmedel på energiområdet förutsätts ges en inriktning som stimulerar energihushållning samt användning av inhemska bränslen för uppvärmning i stället för elenergi, kol och olja.

I motionen lämnas vidare, liksom i motion 1982/83:250 (c), vissa uppgifter om ny teknik för utnyttjande av solenergi. Det sägs bl. a. att solfångaren enligt denna nya teknik betraktas inte som en separat utan som en integrerad del av huset. Under vissa förutsättningar kan solenergin redan i dag vara ett ekonomiskt vettigt alternativ, hävdar motionärerna. Solenergin kommer med den nämnda tekniken i första hand att vara intressant som basenergi för att få en fördelaktig fördelning av kapitalkostnaderna. Den kommer alltså att konkurrera med kolet. Investeringar som låser fast oss i ett alltför omfattande kolberoende kommer i hög grad att försena utvecklingen av teknik för billig solenergi, anför motionärerna. I dag kan många och lönsamma investeringar göras i värmepumpsteknik, lägre driftstemperaturer och energihushållning. Detta främjar en satsning på billig solenergi och bör därför prioriteras långt före satsning på koleldning.

I motionen sägs vidare i fråga om kommunernas självbestämmande över sin värmeförsörjning att statens åtgärder visavi kommunerna skall vidtas i samarbete och samverkan med kommunerna och inte genom diktat. Motionärerna förutsätter att den proposition som aviseras beträffande storstädernas värmeförsörjning utgår ifrån kommunernas rätt att själva sköta sin värmeförsörjning och inte åsidosätter och ifrågasätter berörda kommuners vilja att lösa sina problem.

Inriktningen av *folkpartiets* energipolitik är att det skall skapas handlingsfrihet inför framtiden och ett anpassningsbart energisystem, heter det i motion 1982/83:1104. Ensidiga beroenden av enstaka energikällor skall undvikas. Energisystemet skall utformas så att det sammantaget ger minsta möjliga miljö- och hälsorisker. Det erinras i motionen om att olika riksdagsbeslut har angivit ramarna för energipolitiken under 1980-talet. Energipolitiken under de närmaste åren handlar framför allt om genomförande av redan fattade beslut, säger motionärerna. I motionen berörs dock en del områden, bl. a. i fråga om forskning och utveckling, där folkpartiet anser att kompletterande åtgärder är nödvändiga eller bör övervägas för att de mål som redan är fastställda skall uppnås. Vidare anförs att den s. k. Grafströmska utredningens betänkande (SOU 1981:94) Energisamverkan inte bör föranleda några åtgärder. Den energihushållningslag som föreslås

skulle kraftigt öka byråkratin både inom företagen och inom statsförvaltningen utan att det står i rimlig proportion till de effekter som uppnås, uttalar motionärerna. De anser att de styrmedel som redan är beslutade, främst i samband med proposition 1980/81:90, är tillräckliga. Tyder utvecklingen på att de fastlagda målen inte kommer att nås är det i första hand dessa styrmedel som måste skärpas. Regeringen måste, sägs det vidare i motionen, uppmärksamt följa utvecklingen av oljeersättningsprogrammet och om nödvändigt föreslå ytterligare åtgärder om målen för detta program inte kan nås med nuvarande insatser.

En orsak till att man i kommunerna avvaktar med beslut om investeringar i anläggningar för förbränning av inhemska bränslen kan vara en osäkerhet om tekniken är tillräckligt utvecklad. Regeringen borde, uttalar motionärerna, överväga om tillräckliga insatser görs på forskning och utveckling av pann- och förbränningsteknik. Nämnden för energiproduktionsforskning – och när det blir aktuellt statens energiverk – borde om så erfordras ges i uppdrag att föreslå snabba åtgärder för att påskynda teknikutvecklingen för förbränning av inhemska fasta bränslen.

Ytterligare insatser borde också övervägas för att utveckla den s. k. helträdsmetoden, anser folkpartiet vidare. Metoden innebär att den ibland befarade konkurrensen mellan kol- och bränsleflis kan undanröjas, hävdar motionärerna.

När det gäller introduktionen av kol anför motionärerna, med hänvisning till vad folkpartiet tidigare har uttalat i en motion under hösten 1982, att denna bör ske på ett planerat sätt så att såväl energiförsörjningsintresset som hänsyn till miljön tillgodoses.

I *vänsterpartiet kommunisternas* partimotion 1982/83:1108 sägs inledningsvis att det i dagsläget finns två huvudfrågor inom energiområdet. Den första gäller avveckling av kärnkraften i enlighet med folkomröstningens utslag och riksdagens beslut. Det är enligt motionärerna nödvändigt att från samhällets sida vidtas aktiva åtgärder som förberedelse för kärnkraftens avveckling. Åtgärderna måste i första hand rikta sig mot användningsområdet, dvs. avse hushållning och användning av rätt energislag för rätt ändamål. I andra hand måste kraftfulla åtgärder för uppbyggande av en alternativ elproduktion vidtas. Den andra huvudfrågan inom energiområdet gäller minskning av importberoendet, heter det vidare. En kraftigare satsning på inhemska bränslen är absolut nödvändig, eftersom det är på bränslesidan som storförbrukning av olje- och kolimporten sker.

En effektiv och långt driven hushållning med energin är nödvändig, fortsätter motionärerna, om Sverige skall kunna avveckla kärnkraften och kraftigt minska beroendet av kol- och oljeimport. Inom industri- och övrigsektorn finns det möjligheter att spara energi motsvarande ungefär effekten av ett par kärnkraftverk. Det hittillsvarande energisparandet i befintlig bebyggelse karaktäriseras som helt otillräckligt. Det behövs kraftigare styrmedel för att det skall bli möjligt att åstadkomma den

minskning av energianvändningen inom detta område som har förutsatts. En plan måste vidare utarbetas för hur den elenergi som nu används för uppvärmning skall ersätta bränslen eller andra energikällor, anför motionärerna. De upprepar ett tidigare framfört krav på lagstiftning om energihushållning. Det behövs bestämda styrmedel om energianvändningen skall kunna styras in i banor som är nyttiga för hela samhället, säger de. En energianvändning med regler och normer enligt en samhällelig plan är nödvändig. För att det avsedda resultatet skall uppnås behövs också ett samhälleligt inflytande över energisparandet, så att det verkligen kommer till stånd.

Uppgifter i anslutning till vissa motionsyrkanden

Riksdagsbeslut om energipolitikens inriktning m. m.

Våren 1981 beslutade riksdagen, efter förslag från regeringen, om riktlinjer för energipolitiken fram till omkring år 1990 (prop. 1980/81:90, NU 1980/81:60, rskr 1980/81:381). Ett kraftigt minskat oljeberoende angavs härvid som ett centralt mål. Vidare gällde det att skapa förutsättningar för en avveckling av kärnkraften i enlighet med utslaget av folkomröstningen i kärnkraftsfrågan våren 1980. Statsmakterna tog sikte på en successiv utveckling mot ett energisystem i huvudsak baserat på varaktiga, helst förnybara och inhemska, energikällor med minsta möjliga miljöpåverkan. I ett program för energihushållning under 1980-talet låg tyngdpunkten på åtgärder som skulle spara olja. Energihushållningen skulle främjas genom rådgivning, utbildning och information men också genom utnyttjande av prissättningen som styrmedel. Parallellt härmed skulle ett program för oljeersättning genomföras. I fråga om kärnkraften beslöts om åtgärder för att höja säkerheten vid kärnkraftverken och om en lag som reglerar finansieringen av framtida kostnader för hantering av använt kärnbränsle.

Omfattningen och inriktningen av ett nytt treårigt energiforskningsprogram fastställdes. I riksdagens beslut ingick också att genomgripande organisatoriska förändringar skulle genomföras, bl. a. inrättande av en särskild central myndighet för energifrågor.

Riksdagsbehandlingen präglades av relativt stor enighet mellan de fyra partier som var företrädda i näringsutskottet. De reservationer som avgavs gällde mestadels detaljfrågor, i flera fall av organisatoriskt slag. Riksdagen begärde att regeringen skulle tillsätta en parlamentarisk kommitté med uppgift att ytterligare analysera vilka åtgärder som skulle kunna vidtas för att säkra kärnkraftens avveckling och ett fortsatt minskat oljeberoende. Regeringen fattade beslut om en sådan kommitté under hösten 1981. Kommittén benämns 1981 års energikommitté (I 1981:08).

I enlighet med riksdagens beslut år 1981 lades i budgetpropositionen år 1982 fram förslag om ny myndighetsorganisation på energiområdet. Detta förslag har i sina huvuddelar prövats av riksdagen efter beredning inom

näringsutskottet (NU 1981/82:28, rskr 1981/82:246). Riksdagen beslöt därvid med bifall till en socialdemokratisk reservation att den nya centrala energimyndigheten, statens energiverk, skulle inrättas den 1 juli 1983 – ett år senare än enligt regeringens förslag – och att oljeersättningsfonden skulle inordnas i den centrala energimyndigheten, övergångsvis alltså i statens industriverk. Energiforskningsnämnden har den 1 juli 1982 fått permanent ställning som fristående myndighet. Regeringen har i årets budgetproposition lagt fram förslag om inrättande av statens energiverk i enlighet med riksdagens tidigare beslut. Detta förslag har bifallits av riksdagen (NU 1982/83:26, rskr 1982/83:193).

Också under allmänna motionstiden år 1982 väcktes ett stort antal motioner rörande energipolitiken. De spände över ett brett register av frågor. De flesta av dessa motioner behandlades i näringsutskottets betänkande NU 1981/82:30. Vissa frågor om utvinning av torv och alunskiffer tog näringsutskottet upp i betänkandet NU 1981/82:40 om mineralpolitik.

I enlighet med förslag i den nya regeringens ekonomisk-politiska proposition beslutade riksdagen i slutet av år 1982 (prop. 1982/83:50, NU 1982/83:18) om åtgärder för att få till stånd vissa investeringar inom energiområdet. Det gällde tillfälligt statligt stöd till investeringar i fjärrvärmedistributionsanläggningar. Vidare beslutades om bidrag för att öka investeringarna i torveldade förbränningsanläggningar. Ytterligare en ny stödform inrättades, nämligen med syftet att komplettera de dåvarande stöden inom energiområdet och undanröja de hinder som kan finnas hos industrin när det gäller att leverera utrustning avsedd för energiområdet. Riksdagen beslutade också om en delegation (I 1982:07) med uppgift att handha frågor om upphandling inom energiområdet. Syftet var att säkerställa att investeringarna kommer i gång tillräckligt snabbt. En huvuduppgift för delegationen är att samordna och medverka vid större upphandlingar av energiutrustning.

Centerpartiet begärde i en partimotion med anledning av den ekonomisk-politiska propositionen att riksdagen skulle ansluta sig till de riktlinjer för energipolitiken som förordades i motionen. Flera av dessa förslag till riktlinjer återkommer centerpartiet med i årets partimotion. Utskottet erinrade (NU 1982/83:18 s. 8) om att riksdagen våren 1981 hade antagit riktlinjer för energipolitiken fram till år 1990. Det fanns enligt utskottets uppfattning inte anledning för riksdagen att i det sammanhanget ompröva sitt ställningstagande från år 1981 och göra något uttalande om allmänna riktlinjer för energipolitiken. Motionen avstyrktes. Centerpartiets företrädare i utskottet reserverade sig. Riksdagen följde utskottet.

I fråga om utbyggnad av distributionsanläggningar för fjärrvärme förelåg reservationer från moderata samlingspartiet, centerpartiet och vänsterpartiet kommunisterna. Stödet till investeringar i torveldade förbränningsanläggningar var också kontroversiellt liksom förslaget om upphandling inom

energiområdet. Samtliga oppositionspartier avgav reservationer. Riksdagen följde utskottet.

I en motion från vänsterpartiet kommunisterna framfördes förra året önskemål om en energihushållningslag. Utskottet (NU 1981/82:30 s. 19) avstyrkte motionsyrkandet med hänvisning till att ett förslag till energihushållningslag hade framförts av den s. k. Grafströmska utredningen (SOU 1981:94).

Energipolitikens sysselsättningseffekter

Regeringen publicerade i augusti 1982 en beräkning av energipolitikens sysselsättningseffekter. Satsningarna på nya energikällor, oljeersättning och hushållning skulle enligt dessa beräkningar ge 25 000–45 000 nya arbetstillfällen år 1990 om målen i 1981 års energipolitiska beslut uppnås:

Utvinning av skogsbränslen	9 000–11 000
Utvinning av torv	1 000– 1 900
Förbränning av inhemska bränslen	1 500– 2 000
Investeringar för utvinning och förbränning av inhemska bränslen	4 000– 6 000
Vindkraft	0– 3 000
Naturgas	300– 6 000
Summa	15 800–29 900
Kol	4 000– 6 000
Värmepumpar och solvärme	6 000– 9 000
Totalt	26 000–45 000

Åtgärder för hantering av radioaktivt avfall

Bakgrund

Ansvaret för forsknings- och utvecklingsarbetet rörande slutförvaringen av kärnbränsleavfall är fördelat mellan kärnkraftverkens ägare och den år 1981 inrättade nämnden för hantering av använt kärnbränsle (NAK). Det övergripande ansvaret för verksamheten inom området åvilar NAK, medan huvuddelen av det egentliga forskningsarbetet bedrivs av det av kärnkraftsbolagen gemensamt ägda företaget Svensk Kärnbränsleförsörjning AB (SKBF). NAK skall enligt sin instruktion följa arbetet inom SKBF vad gäller teknik för hantering och förvaring av det använda kärnbränslet men också svara för viss kompletterande forskning och utveckling i syfte att bredda statens beslutsunderlag. Efter tillkomsten år 1977 av den s. k. villkorslagen – lagen (1977:140) om särskilt tillstånd att tillföra kärnreaktor kärnbränsle, m. m. – utarbetade SKBF två förslag till hantering och slutförvaring av utbränt kärnbränsle. Förslagen, KBS 1 och KBS 2, byggde på lagens två

alternativ för slutförvaring, dels slutförvaring efter upparbetning, dels direkt slutförvaring.

Vidareutvecklingen av dessa alternativa förvaringsmetoder pågår kontinuerligt. Sedan flera år är arbetet koncentrerat på att påvisa metoder för en säker direkt slutförvaring. Inför den ansökan enligt villkorslagen som skall inlämnas till regeringen under första halvåret 1983 om att det tredje blocket i Forsmark och det tredje blocket i Oskarshamn skall få tillföras kärnbränsle, skall en uppdaterad version av KBS 2 presenteras. Denna version utgår ifrån att kärnbränsleavfallet skall direktförvaras i Sverige utan föregående upparbetning.

Den fond som håller på att byggas upp för att finansiera den framtida slutförvaringen av kärnbränsleavfallet förvaltas av NAK. NAK skall årligen lämna förslag till regeringen om storleken av de avgifter som reaktorägarna skall erlägga till staten. För år 1983 föreslog NAK att avgiften skall vara 1,9 öre per kWh elektrisk energi som levereras från kärnkraftverk. Förslaget bygger dels på en kostnadsuppräkning av avgiften för år 1982, dels på en beräkning av förväntad real avkastning på förvaltade medel. Nämnden har antagit en möjlig real förräntning av 2 % per år. Avsättningarna till fonden beräknas uppgå till ca 600 milj. kr. under år 1982. När kärnkraftsprogrammet är fullt utbyggt skulle en avgift på 1,7 öre per kWh medföra årliga avsättningar till fonden på nära 1 miljard kronor.

Som framgår av budgetpropositionen (bil. 14 s. 160) har regeringen fastställt avgiften för år 1983 till oförändrat 1,7 öre per kWh. Regeringen har samtidigt uppdragit åt NAK att utreda möjligheterna att erhålla högre real avkastning på förvaltade medel än den NAK själv antagit. Utredningsresultatet skall redovisas till regeringen före den 1 september 1983.

De tolv svenska kärnkraftsreaktorerna beräknas under sin livstid producera ca 7 000 ton använt kärnbränsle. För drygt en tiondel därav, eller ca 870 ton, har slutits utländska upparbetningsavtal. Enligt SKBF:s bedömning kan f. n. ingen ytterligare upparbetning av svenskt kärnbränsleavfall förutses, bl. a. beroende på att ingen internationell kapacitet härför finns tillgänglig. Ca 140 ton utbränt bränsle har tidigare sänts till England för upparbetning. Regeringen har nyligen lämnat tillstånd för utförsel av ytterligare 57 ton, denna gång för upparbetning i Frankrike vid det statsägda kärnkraftsbolaget Cogéma.

Vid drift av kärnkraftverk uppkommer låg- och medelaktivt avfall, s. k. reaktoravfall. Det består av härdkomponenter som bränsleboxar och styrstavar, jonbytarmassor, skrot, lågaktiva sopor m. m. Rester från rivning av kärnkraftverk räknas också till denna typ av avfall. SKBF har utarbetat ett förslag till slutförvaring av reaktoravfallet, kallat SFR (Slutförvar för reaktoravfall).

Förvaret föreslås bli lokaliserat till en plats under havsbottnen omedelbart norr om hamnen vid Forsmarks kraftstation. Som utskottet redogjorde för förra året (NU 1981/82:30 s. 28) har ansökan inlämnats om tillstånd enligt

atomenergilagen (1956:306), miljöskyddslagen (1969:387) och byggnadslagen (1947:345) att bygga slutförvaret. F. n. bereds ansökan om koncession enligt atomenergilagen hos statens kärnkraftinspektion och dess remissinstanser. Såväl koncessionsnämnden för miljöskydd som Östhammars kommun har tidigare tillstyrkt lokaliseringen.

Ärendet kommer slutgiltigt att avgöras av regeringen. Om beslut fattas före sommaren 1983, planeras igångsättning av byggnadsarbetena till den 1 juli. Anläggningens första etapp beräknas vara färdigställd under år 1988.

Tidigare riksdagsbehandling

Frågor om hanteringen av det radioaktiva avfallet från kärnkraftverken har behandlats flera gånger tidigare av riksdagen. Förra året behandlade näringsutskottet (NU 1981/82:30 s. 25 f.) bl. a. motionsyrkanden från centerpartiet och från vänsterpartiet kommunisterna om förbud mot upparbetning av svenskt kärnkraftsavfall och ett yrkande från centerpartiet om inriktningen av arbetet för att nå en betryggande slutförvaring av det utbrända kärnbränslet. Ett uttalande i centerpartiets motion – som återfinns även i den nu aktuella motionen från samma parti – om att de s. k. KBS-metoderna för slutförvaring av kärnbränsleavfall inte uppfyller villkorslagens krav på helt säker slutförvaring fann utskottet anmärkningsvärt. Utskottet anförde härom följande:

Regeringen beslöt under våren 1980 att medge start av kärnkraftsanläggningarna Ringhals 3 och 4 samt Forsmark 1 och 2. Likaså lämnade regeringen då tillstånd till uppförande och drift av ett centrallager för använt kärnbränsle. Dessa beslut innebar, såsom uttryckligen konstaterades i proposition 1980/81:90 om riktlinjer för energipolitiken (bilaga 1 s. 315), ett ställningstagande för att den dittills av Projekt Kärnbränslesäkerhet (KBS) redovisade hanteringen och förvaringen av använt kärnbränsle och högaktivt avfall är möjliga att tillämpa. Att den rådgivande folkomröstningens resultat gav stöd för idrifttagning av ytterligare kärnkraftsreaktorer intill ett sammanlagt antal av tolv har givetvis icke satt de i villkorslagen angivna kraven ur kraft. Några omständigheter som tyder på att de år 1980 godtagna förvaringsmetoderna nu skulle bedömas väsentligen annorlunda av regeringen är inte bekanta. Det citerade uttalandet i partimotionen torde mot här angiven bakgrund få tolkas så att motionärerna anser – – – att regeringen år 1980 meddelade tillstånd enligt villkorslagen trots att de i lagen angivna förutsättningarna för tillstånd inte var uppfyllda.

Vad gäller det fortsatta arbetet på metoder för slutförvaring av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall underströk utskottet betydelsen av det pågående arbetet på att förbättra metoderna. En tänkbar utvecklingslinje, påpekade utskottet, kan vara att slutförvaring utan upparbetning kommer att bli betraktad som den primära slutförvaringsmetoden. Med detta avstyrkte utskottet de aktuella motionsyrkandena. Centerpartiets företrädare i utskottet reserverade sig till förmån för sina yrkanden. Riksdagen följde utskottet.

Det avtal om upparbetning som har ingåtts mellan Svensk kärnbränsleförsörjning AB (SKBF) och det franska företaget Cogéma behandlades vid samma tillfälle. Ett yrkande i vänsterpartiet kommunisternas partimotion som gick ut på att avtalet skulle sägas upp avslogs med hänvisning till ett flertal tidigare ställningstaganden i frågan (NU 1981/82:30 s. 28).

Också i fråge- och interpellationsdebatter i riksdagen har frågan om kärnbränsleavfallet behandlats under senare tid.

Statsrådet Birgitta Dahl besvarade den 7 februari 1983 (RD 1982/83:76 s. 23) en interpellation (1982/83:42) av Oswald Söderqvist (vpk) som bl. a. gällde vilka åtgärder regeringen tänker vidta för att stoppa upparbetningen av svenskt kärnkraftsavfall. I sitt svar anförde statsrådet följande:

Regeringen är i princip emot att – såsom de tidigare regeringarna gjort – i realiteten binda företagen vid upparbetning av använt kärnbränsle. Upparbetning bör inte komma i fråga för den mängd – ca 90 % av den beräknade totala mängden använt bränsle från det svenska programmet – för vilken avtal om upparbetning ej har slutits. Detta kräver dock en översyn av gällande lagstiftning.

Några dagar före den nämnda interpellationsdebatten besvarade statsrådet Dahl två frågor om hanteringen utomlands av svenskt kärnkraftsavfall (RD 1982/83:73 s. 8 f.). Pär Granstedt (c) hade frågat (1982/83:174) hur regeringen avsåg att skapa fullständiga garantier mot att svenskt kärnkraftsavfall kan komma att missbrukas i utländskt kärnvapenprogram. Gunnel Jonäng (c) hade frågat (1982/83:235) om regeringen var beredd att medverka till en omprövning av beslutet om utförsel av använt kärnbränsle.

Statsrådet fastslog först att klyvbart material från Sverige inte på några villkor får användas till kärnladdningar och anförde därefter följande:

Jag vill också erinra frågeställarna om att anledningen till att vi ställts inför dessa problem är de bindningar till upparbetning som blev följden av de borgerliga regeringarnas handlande, såsom 1976 års regeringsdeklaration, där upparbetning utpekas som enda alternativ, samt villkorslagen (1977:140) och de beslut som fattats med anledning av den, t. ex. att godkänna upparbetningsavtalen som grund för laddningstillstånd. Vidare har affärsavtalen knutits till en av regeringen Fälldin framförhandlad mellanstatlig överenskommelse med Frankrike. Jag vill också erinra om att socialdemokraterna hela tiden har motsatt sig såväl villkorslagen som upparbetningsavtalen.

Regeringens handlande utgår från principen att det nu gäller att trots dessa bindningar skapa garantier mot att Sverige ens riskerar att bidra till kärnvapenspridning.

Det plutonium som separeras vid upparbetning enligt avtalen kommer att förbli svensk egendom. Kraftföretagen måste ha tillstånd av regeringen eller i vissa fall statens kärnkraftinspektion för att överlåta plutoniet. För plutonium som separeras i upparbetningsanläggningen i La Hague i Frankrike gäller dessutom att den svenska och den franska regeringen båda måste ha godkänt plutoniets fortsatta hantering och användning, innan det får förflyttas från anläggningen. Regeringen har dessutom träffat en

överenskommelse med den franska regeringen om att allt svenskt material i La Hague-anläggningen skall stå under kontroll av Internationella atomenergiorganet. Sådan kontroll gäller även materialet som förts till Sverige. På detta sätt skapas en garanti mot varje användning av materialet i strid mot den svenska regeringens intentioner.

Vidare är, av de skäl jag nyss anfört, någon omprövning av beslutet inte aktuell.

I den allmänpolitiska debatten i februari i år tog statsrådet Birgitta Dahl också upp frågan om hanteringen av använt kärnbränsle. Hon anförde då följande (RD 1982/83:73 s. 47):

I samband med regeringens beslut om tillstånd för utförsel av 57 ton använt kärnbränsle, redovisades regeringens handläggning av den frågan. Vi kunde då redovisa att vi har gått genom avtalen tillsammans med den franska regeringen och klarat ut att den svenska regeringen är tillförsäkrad full kontroll över varje steg i hanteringen i Frankrike. Vidare har vi kommit överens om att allt svenskt material i La Hague skall kontrolleras av det internationella atomenergiorganet IAEA. Det material som vi sänder till Frankrike förblir hela tiden i svensk ägo. Därmed är våra krav på säkerhet uppfyllda. Det viktigaste är nu att vi finner lösningar för framtiden som är konstruktiva och ansvarsfulla.

Vi har inbjudit de övriga partierna till överläggningar om hur avfallsfrågorna skall hanteras i framtiden. Från regeringens sida är vi angelägna om att behålla handlingsfriheten tills vi vet vilken metod för slutförvaring som är bäst. Det är min och regeringens uppriktiga förhoppning att vi i samförstånd och med det allvar den här frågan kräver nu kan lösa avfallsfrågorna på ett sätt som medborgarna kan känna förtroende för.

Också vid en interpellationsdebatt i mars i år (RD 1982/83:90 s. 53) redogjorde statsrådet Birgitta Dahl för regeringens syn på frågor om hanteringen av radioaktivt avfall. Hon anförde därvid följande:

Jag har vid flera tillfällen redogjort för regeringens ståndpunkt när det gäller hanteringen av använt kärnbränsle. Vad som behövs är ett långsiktigt handlingsprogram, som ger en säker hantering av avfallet. Någon slutförvaring behöver inte ske före sekelskiftet. Det slutliga ställningstagandet bör baseras på egen långsiktig forskning och andra länders lika intensiva forskning under de närmaste tio åren. Det finns därför inte anledning att nu fatta definitiva beslut om metoder för slutlig hantering av kärnkraftsavfallet.

Regeringen vill vidare verka för att allt kärnavfall i världen blir förvarat på bästa möjliga sätt enligt kriterier som alla länder förbinder sig att uppfylla.

Möjligheterna att förverkliga dessa strävanden är beskurna på grund av villkorslagen, som ledde till bindningarna till upparbetning när det gäller det kärnbränsle som har använts och används i de reaktorer för vilka det finns bindande avtal. Regeringen har dock vidtagit en rad åtgärder för att så långt möjligt skapa framtida handlingsfrihet. Regeringen avser sålunda att på grundval av atomlagstiftningskommitténs kommande betänkande lägga fram förslag till ny lagstiftning, som inte innebär någon bindning till en speciell hanteringsmetod för använt bränsle. En överenskommelse har träffats med den franska regeringen om att gemensamt studera frågor om plutoniumhan-

tering och slutförvaring av kärnavfall. Riksdagspartierna har inbjudits till överläggningar om hanteringen av använt kärnbränsle. Det vore, enligt regeringens uppfattning, lyckligt om en bred parlamentarisk enighet kunde uppnås kring de principer för handläggning av avfallsfrågorna som jag har redovisat.

Det är mot denna bakgrund som jag vill bedöma nya forsknings- och utredningsresultat på avfallsområdet.

Den franska Castaingkommittén har granskat kärnbränslecykelns slutsteg och nyligen lagt fram en rapport om sitt arbete. Rapporten innehåller rekommendationer om hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle m. m. och om forskning och utveckling på detta område. I rapporten finns en redovisning av sådan hantering som är aktuell i Frankrike. Inriktningen av forsknings- och utvecklingsarbetet och förutsättningarna för slutförvaring är inte helt desamma i Frankrike och i vårt land.

Innehållet i Castaingrapporten kom till regeringens kännedom kort efter det att rapporten hade offentliggjorts i Frankrike. För min del har jag funnit att flera av de sammanfattande rekommendationerna i rapporten ligger i linje med den inställning som den svenska regeringen har och som jag inledningsvis har redogjort för. Det gäller bl. a. forskningen om avfallets egenskaper och utvecklingen av olika hanteringsmetoder.

Castaingkommitténs uttalanden om den långsiktiga hanteringen hos slutförvar för radioaktivt avfall uppfattar jag som en uppmaning att genom fortsatt forskning besvara återstående frågor om de olika inneslutningarnas funktion och samverkan i ett slutförvar för använt kärnbränsle. Denna inställning till hanteringen av kärnkraftsavfall ligger väl i linje med det handlingsprogram som regeringen avser att driva.

I den fortsatta debatten anförde statsrådet bl. a. följande (s. 56):

På punkt efter punkt innebär Castaingrapporten instämmanden i våra synpunkter. De åtta huvudpunkterna är för det första att forskning bör genomföras för att man skall få kunskap om avfallets egenskaper och möjligheter att förvara i djupt liggande bergrum. Vi bör inte nu genomföra någon deponering eller fatta beslut som är oåterkalleliga. Det är ju den nuvarande regeringens ståndpunkt.

För det andra bör man inte tillåta en strålningsnivå från avfallsföring som är högre än den som kan förekomma naturligt.

För det tredje bör de nu tillkommande anläggningarna vid La Hague förses med teknik för effektiv kompaktering och inkapsling av avfallet. Det stämmer överens med de krav på studier av avfallsspecifikationerna innan vi ger tillstånd att gå vidare med upparbetning som den nuvarande regeringen har infört i utförselbeslutet, men som tidigare regeringar inte brydde sig om.

För det fjärde bör man utveckla avancerade upparbetningsmetoder. Det är ju inte aktuellt för Sveriges del med den inställning som vi har.

För det femte bör man skapa handlingsfrihet beträffande slutdeponering genom att driva utvecklingsarbetet för olika förvaringsmetoder vidare. Det är ju precis de krav som vi hela tiden har drivit.

För det sjätte bör man låta en fristående men allsidigt sammansatt grupp utarbeta en plan för forskning och utveckling i fråga om avfallshantering. Det är ju vår linje.

För det sjunde bör man eftersträva brett deltagande från forskarsamhället för att arbeta med problemen kring avfallshanteringen. Det är vår linje.

För det åttonde bör man eftersträva att så långt möjligt offentliggöra fakta kring säkerheten i hantering av använt bränsle. Det är vår linje.

Hetvattenavtappning från kärnkraftverk

Hetvattenavtappning från kärnkraftverk är ett ämne som regelbundet har återkommit i motionsyrkanden under senare år.

I näringsutskottets betänkande år 1981 om riktlinjer för energipolitiken (NU 1980/81:60) ägnades avsevärd uppmärksamhet åt det projekt med värmeöverföring till Stockholm genom en hetvattenledning från kärnkraftverket i Forsmark som hade utarbetats av Storstockholms Energi AB (STOSEB) i samarbete med statens vattenfallsverk. Utskottet framhöll (s. 83) att det är kommunerna som har det slutliga ansvaret för Stockholmsregionens värmeförsörjning. Då värmeförsörjningen i storstäderna i hög grad påverkar Sveriges energiförsörjning är det dock, sade utskottet, motiverat att statsmakterna ger vissa riktlinjer för kommunernas handlande. Utskottet noterade att även ett alternativ med stora värmepumpar i framtida kombination med närförlagda kraftvärmeverk avsågs skola studeras i det fortsatta utredningsarbetet och jämföras med alternativen värme från Forsmark och koleldade anläggningar i Stockholmsregionen. Utskottet uttalade bl. a. att det utgick från att man i det fortsatta utredningsarbetet skulle noga undersöka möjligheterna att använda alternativa energikällor. I ett längre perspektiv inför kärnkraftsavvecklingen borde man beakta möjligheterna att Storstockholms värmesystem skulle få en sådan utformning att varaktiga, helst förnybara och inhemska, energikällor med minsta möjliga miljöpåverkan kunde införas. Vad utskottet anförde gav riksdagen regeringen till känna som sin mening.

Hösten 1981 begärde STOSEB ett klargörande från regeringen med anledning av de pågående förhandlingarna med vattenfallsverket. Vilken elanvändningsnivå år 1990 borde vara en lämplig utgångspunkt för diskussionerna? Och skulle Sveriges möjligheter att exportera elkraft tas med i värderingen av elbortfallet? Regeringen beslöt den 14 januari 1982 att lämna STOSEB:s skrivelse utan åtgärd. Anledningen angavs vara att regeringen inte uttalar sig i fråga om tolkning av lag eller riksdagsbeslut. I en kommentar till regeringens beslut uttalade föredragande statsrådet Ingemar Eliasson att han ansåg att det dittillsvarande utfallet av förhandlingarna mellan vattenfallsverket och STOSEB visade på vilken osäker grund projektet byggde. Det var, framhöll han, Storstockholmskommunernas och STOSEB:s sak att själva avgöra om de trots detta ville genomföra projektet.

Ett yrkande om att riksdagen generellt skall ta avstånd från hetvattenavtappning avstyrktes av utskottet förra året, med hänvisning till vad som anförts i frågan år 1981 och till det svar på STOSEB:s framställning till regeringen som nyss har refererats (NU 1981/82:30 s. 23).

Polisbevakning av kärnkraftverk

Frågan om fördelningen av kostnaderna för polisbevakning av kärnkraftverk, vilken nu har tagits upp i motion 1982/83:1473 (c), har inte tidigare behandlats av riksdagen. Vid några tillfällen har dock närliggande ämnen diskuterats. Hösten 1979 fick statsrådet Carl Axel Petri, som då inom regeringen var ansvarig för energifrågor, i riksdagen en fråga (1979/80:178), varigenom han ombads ta ställning till om han var beredd att medverka till att "kraftverksföretaget Barsebäck får bära de extra kostnader som brandskyddet orsakar eller till att i varje fall Kävlinge kommun inte belastas". Statsrådet anförde i sitt svar bl. a. (RD 1979/80:53 s. 200):

De stränga krav som gäller för beredskap mot olyckor i kärnkraftverk kan innebära påfrestningar på ekonomin för de kommuner där kraftverken är belägna. Jag förutsätter att sådana frågor som den som Lennart Pettersson ställt till mig kommer att behandlas av atomlagstiftningskommittén (I 1979:05). I avvaktan på resultatet av kommitténs arbete är jag därför inte nu beredd att ta ställning till huruvida kärnkraftskommunerna skall ges ersättning för de eventuella extra kostnader som kärnkraftverket i deras kommun ger upphov till. Denna fråga får slutligt avgöras i samband med att förslag till ny lagstiftning på atomenergiområdet utarbetas.

Genom ett principbeslut om polisens uppgifter, utbildning och organisation som riksdagen fattade år 1980 (prop. 1980/81:13 s. 42, JuU 1980/81:24) tog riksdagen ställning till förmån för tanken på avgiftsbeläggning av viss polisbevakning. I propositionen anfördes härom:

Vid en systematisk undersökning kan man utan tvivel finna åtskilliga exempel på arbetsuppgifter, där det kan sättas i fråga om inte polisen bör få ta ut ekonomisk ersättning för sin medverkan på samma sätt som redan i dag sker inom tillämpningsområdet för kungörelsen (1964:793) om ersättning till statsverket vid anlitande av polismän för polisbevakning på enskild bekostnad. Avgiftsbeläggningen får emellertid inte innebära att ersättning fordras för det skydd till liv och egendom som var och en har rätt att kräva av polisen. Den bör självfallet inte heller utformas på ett sådant sätt att den medför negativa effekter för allmänhetens benägenhet att vidta brottsförebyggande åtgärder. En förutsättning för att avgift skall tas ut synes böra vara att det är fråga om uppgifter som i praktiken har en utpräglad karaktär av särskild service åt enskilda personer eller företag och som förekommer i en viss, ganska regelbunden omfattning.

Fr. o. m. budgetåret 1981/82 utbildar rikspolisstyrelsen personal i de polisdistrikt inom vilka kärnkraftverk är belägna (Tierps, Oskarshamns, Lunds och Varbergs polisdistrikt). Utbildningen bekostas inom ramen för de medel som anvisas under andra huvudtitelns anslag B 1, Rikspolisstyrelsen (prop. 1980/81:100 bil. 5 s. 36, 41, JuU 1980/81:33).

Fr. o. m. samma budgetår tillförs också dessa polisdistrikt särskild utrustning. Denna består huvudsakligen av sambandsutrustning, utrustning för strålskydd, förstärkningsvapen, avspärrningsutrustning och tårgasutrustning. Materielen förvaras i polisdistrikten för att kunna tas fram vid ett

eventuellt haveri eller brottsligt angrepp mot ett kärnkraftverk. Rikspolisstyrelsen beräknade år 1980 att kostnaderna för denna materiel skulle uppgå till totalt 5,1 milj. kr. Utrustningen byggs upp successivt och bekostas med medel från andra huvudtitelns anslag B 6, Inköp av motorfordon m. m.

Rikspolisstyrelsen har på regeringens uppdrag i mars 1982 lämnat förslag till en decentraliserad organisation av de polisiära resurser som skall kunna användas vid särskilt allvarliga händelser. Förslaget medför ökningar av personal och utrustning i Stockholms, Göteborgs och Malmö polisdistrikt, kostnadsberäknade till 6,4 milj. kr. Härtill kommer rese- och utbildningskostnader.

Rikspolisstyrelsens förslag redovisas i årets budgetproposition (prop. 1982/83:100 bil. 5 s. 44). Justitieministern framhåller där att det skulle vara värdefullt med en decentraliserad organisation för den typ av insatser det är fråga om. Med hänsyn till kostnaderna bedöms det dock inte vara möjligt att i nuvarande ekonomiska läge genomföra en sådan organisation.

Elenergi som ersättning för olja

F. n. sker, framför allt när det gäller småhus, en snabb konvertering från olje- till eluppvärmning. Under år 1982 beräknas ca 100 000 hushåll ha gått över från olja till elenergi som värmekälla. I merparten av fallen går småhusägarna över till vattenburen elvärme. Statens vattenfallsverk beräknar konverteringen inom sin egen detaljdistribution till ca 5 % per år av det totala antalet abonnenter. Denna tendens beräknas gälla till mitten av 1980-talet och kräver enligt verket en snabb förstärkning av regionala och lokala distributionsnät.

I småhus som har färdigställts under år 1981 resp. under perioden januari–oktober 1982 är den procentuella fördelningen av uppvärmningssätten följande:

Direktel	15	54	16	59
Vattenburen el	39		43	
Kombination av el och fastbränsle	10		9	
Fastbränsle	3		2	
Olja	4		1	
Fjärrvärme	24		23	
Övrigt	6		6	
	100		100	

I nybyggda flerfamiljshus har andelen elvärme ökat från 10 % till 14 % och andelen fjärrvärme minskat från 73 % till 67 % under de nämnda perioderna.

I förordningen (1981:589) med särskilda bestämmelser om bostadslån till energisparande åtgärder i bostadshus m. m. har med giltighet fr. o. m. den 1 juli 1982 gjorts en ändring (1982:159) som är avsedd att främja en effektiv

användning av elenergi för att ersätta olja. Härom anförde bostadsministern Birgit Friggebo följande i regeringens förordningsmotiv (1982:4):

Ett viktigt energipolitiskt mål är att snabbt minska oljeberoendet. Som jag framhöll i prop. 1980/81:133 med riktlinjer för energisparverksamheten i byggnader m. m. bör strävandena därför riktas in på att parallellt med genomförandet av olika energisparåtgärder också utnyttja den tillgängliga produktionskapaciteten för el för att ersätta olja vid uppvärmning. Inom många områden kan endast ett mindre antal anläggningar anslutas, om elnätet skall svara för hela energitillförseln även vintertid. Under större delen av året tas emellertid endast en begränsad del av elnätets leveranskapacitet i anspråk.

Eltaxor

Eltaxorna har under senare år successivt ändrats mot en alltmer kostnadstrogen utformning. För högspänningstarifferna har man uppnått en mycket hög grad av kostnadsanpassning. De varierar med kostnaden för produktionen såväl under dygnet som mellan årstider och geografiska områden. Utskottet har tidigare redogjort för högspänningstariffernas utformning (senast i betänkandet NU 1981/82:30 s. 37).

Statens vattenfallsverk, som anses vara prisledande inom området, har ändrat sin lågspänningstaxa den 1 april 1983. Taxeändringen innebär att elpriset höjs mer för en typisk elvärmeabonnent än för en typisk hushållsabonnent som använder elenergi enbart för belysning och hushållsapparater. Höjningen är något mindre i Norrland än i Mellansverige. Den nedsättning av den allmänna energiskatten på elkraft med 1 öre per kWh i större delen av Norrland som utskottet redogjorde för år 1981 (NU 1980/81:60 s. 102) gäller fortfarande. En hushållsabonnent får genom denna skattenedsättning enligt den nya taxan ett elpris som är ca 12 % lägre i Norrbotten än i Mellansverige. En elvärmeabonnent i Norrbotten betalar ca 15 % lägre elpris än i de södra delarna av landet.

De nya lågspänningstarifferna har också gjorts mer kostnadstrogna med avseende på skillnader i produktionskostnad mellan dag och natt och mellan olika tider på året. Med den konventionella dygnsdifferentierade tariffen i Mellansverige kostar hushållsströmmen 14 öre per kWh nattetid (kl. 22 – 06) och 27 öre per kWh under dagtid. Fr. o. m. år 1982 kan lågspänningsabonnenterna välja en säsongdifferentierad tariff som ger ännu större prisskillnader mellan dag och natt – 40 öre resp. 14 öre per kWh. Lån kan erhållas enligt energilåneförordningen (1981:589) till elinstallation för nattackumulering av tappvarmvatten i småhus samt för värmeackumulator vid installation av nattackumulering av värme och varmvatten, likaledes i småhus.

Det kan tilläggas att vattenfallsverket och andra eldistributörer i syfte att ytterligare kunna kostnadsanpassa tarifferna f. n. utvecklar nya mätartyper. Man räknar med att kunna installera mer avancerade elmätare om ett par år.

Lågspänningstaxan består av en fast och en rörlig del. För vattenfallsverkets abonnenter utgör den fasta kostnaden ca 30 % av en normal lågspänningsleverans. Kommittén för att utreda principerna för taxe- och prissättningen inom energiområdet har analyserat de samhällsekonomiska konsekvenserna av en sådan utformning av eltaxorna att de stimulerar energisparande. I sitt betänkande (SOU 1981:69) Pris på energi redogör kommittén inledningsvis (s. 30) för nu tillämpade taxors utformning:

Den i särklass största utgiftsposten för detaljdistributören är anskaffningen av råkraft, vilken utgör ca 70 procent av de totala kostnaderna. Övriga kostnader är kostnader för distributionsnätet, överföringsförluster i distributionsnätet samt företagsadministrativa kostnader. Kostnaderna för kraftens anskaffning och distribution är mer eller mindre kvantitetsberoende medan kostnaden för administration är abonnentrelaterad. Traditionellt har denna senare kostnad debiterats som en fast avgift.

Lågspänningstariffer för större lågspänningsleveranser vid vilka mätning av effekten förekommer kallas effekttariffer och har samma uppbyggnad som högspänningstariffen. För det dominerande antalet lågspänningskonsumenter har tarifferna däremot förenklats. Förenklingen innebär att fast avgift och abonnemangsavgift slås samman till en på huvudsäkringens storlek baserad avgift – säkringsavgiften – samt att högbelastningsavgiften inkluderas i energiavgiften.

Denna uppbyggnad av lågspänningstarifferna innebär relativt grova approximationer i förhållande till kostnaderna, särskilt för den enskilda leveransen, men för elleverantören och för abonnentkollektivet innebär den ändå en acceptabel fördelning av kostnaderna abonnenterna emellan. Approximationerna innebär dock att energiavgifterna är något högre och säkringsavgifterna i motsvarande grad lägre än som principiellt och strikt kostnadsmässigt kunde vara motiverat.

Utgångspunkten för kommitténs analys av en sparstimulerande prissättning på elkraft är att den samhällsekonomiskt bästa hushållningen med samtliga knappa resurser, dvs. inte bara med energi, uppnås med en prissättning som bygger på elproduktionens marginalkostnad. I sitt resonemang i denna fråga anför kommittén följande (s. 135):

Vid uppvärmning av våra bostäder kan vi spara energi genom att isolera husen mera. Energibesparingen kan drivas mycket långt genom ökad isolering. Men en god hushållning kräver att vi väljer den kombination av energiförbrukning och isolering som ger oss önskad värme till lägsta kostnad. Om energipriset stiger blir det lönsamt för konsumenterna att öka isoleringstjockleken och minska energiförbrukningen. Om ökningen av energipriset har andra orsaker än ökade kostnader för energiproduktion (och energipriserna i utgångsläget är samhällsekonomiskt effektiva) så uppstår en avvikelse mellan samhällsekonomisk och privatekonomisk lönsamhet.

Om energipriserna överstiger de samhällsekonomiska marginalkostnaderna används alltför mycket av landets knappa resurser för att isolera bostäderna, och den del av landets samlade tillgångar som blir över för annan användning minskar. Samhällsekonomiskt har vi fått ett slöseri med resurser. Det paradoxala är nämligen att spara kan innebära att slösa.

Vid sidan av energin är också arbetskraft, kapital och råvaror knappa resurser som vi inte skall slösa med. God hushållning med landets resurser

kräver därför att priserna på olika varor och produktionsfaktorer är riktiga i den betydelsen att de informerar konsumenten om de verkliga kostnaderna för produktionen. Eftersom konsumenterna hela tiden gör marginella avvägningar, dvs. funderar över om de skall förbruka ytterligare någon kWh eller isolera ytterligare något så är det kostnaderna för de sist producerade kilowattimmarna som är den relevanta kostnaden, den s. k. kortsiktiga marginalkostnaden. Kostnaderna för att spara den sista kWh:n skall vara lika med kostnaden för att tillföra den sista kWh:n.

Kravet på "sparstimulerande energipriser" har framför allt avsett elprissättningen och i viss utsträckning fjärrvärmen och gällt krav på en omfördelning mellan fasta och rörliga avgifter på elenergi och fjärrvärme så att de fasta avgifternas betydelse reduceras medan de rörliga avgifterna höjs i motsvarande mån. Tanken bakom detta krav är att priserna då skulle uppmuntra till ett större energisparande.

Vid en prissättning enligt kortsiktig marginalkostnad innebär en sparad kWh också motsvarande kostnadsreduktion för energileverantören. Energileverantören förlorar alltså inte ekonomiskt på att konsumenterna sparar energi vid marginalkostnadsprissättning. Om däremot energiavgiften sätts högre än marginalkostnaderna innebär en sparad kWh ej motsvarande kostnadsreduktion hos leverantören. Konsumenterna felinformeras både om det samhällsekonomiska värdet av energisparåtgärder och den kostnadsreduktion som uppstår för energileverantören vid en minskning i förbrukningen. Om sparstimulerande energipriser också leder till en omfattande energibesparing kan resultatet för energileverantören bli att intäkterna sjunker snabbare än kostnaderna, vilket kan leda till finansieringsproblem och nödvändiggöra höjda taxor. Det som i utgångsläget framstod som en lönsam energibesparing kan då i många fall efteråt visa sig framstå som en onödig kostnad eftersom den totala utgiften för energiförbrukning endast reducerats i liten omfattning och för samtliga konsumenter ej i större omfattning än den kostnadsreduktion som skett hos energileverantören.

Resultatet kan därför så småningom bli att energikonsumenterna, sedan de har ansträngt sig att spara energi, kan konstatera att de får betala en nästan lika hög räkning, elräkning eller värmeräkning, som tidigare trots att de har minskat sin energiförbrukning. Av den energipolitiska debatten framgår också att konsumenterna ofta uppfattar sådana prishöjningar som en "bestraffning" av energisparandet.

I ett mera långsiktigt perspektiv kan däremot ett ökat energisparande innebära en kostnadssänkning för konsumenterna genom att behovet av nyinvesteringar reduceras.

Fjärrvärme

Av den sammanställning av kommunernas oljereduktionsplaner som gjorts av oljeersättningsdelegationen (OED) och statens industriverk (SIND 1983:3) framgår att fjärrvärmekapaciteten i landet har ökat med ca 900 MW per år under 1970-talet. De årliga energileveranserna har ökat med 1,5 TWh per år och uppgick år 1981 till ca 28 TWh. Både kapacitetsutbyggnaden och ökningen av energileveranserna har dock minskat de allra senaste åren, då de har varit ca 850 MW per år resp. ca 1 TWh per år. Den viktigaste orsaken till att ökningen av värmeleveranserna har dämpats är att värmebehovet i anslutna fastigheter minskat genom energisparåtgärder och att nyanslutna

fastigheter har lägre uppvärmningsbehov.

OED och SIND framhåller betydelsen av fjärrvärme- och eltaxornas utformning när det gäller att skapa incitament för energihushållning och bestämma avvägningen mellan energiproduktion och energisparande:

Redan nu varierar produktionskostnaden mellan olika fjärrvärmenät och inom samma nät från dag till natt och sommar till vinter. Detta är särskilt påtagligt i nät där man har spillvärme, sopförbränning, värmepumpar eller fastbränsleeldning vid sidan av oljeeldning. Genom den kraftiga utbyggnaden av fastbränsleeldning i fjärrvärmenät som förutses kommer skillnaderna i rörlig produktionskostnad att öka markant i framtiden. Den rörliga produktionskostnaden kommer vid kolkonvertering med nuvarande relation mellan priset på kol och olja att vara ca hälften av motsvarande kostnad i oljeeldade produktionsanläggningar.

OED och SIND menar därför att det är alltmer angeläget att energisparåtgärderna i bebyggelsen främst inriktas på fastigheter med höga rörliga värmekostnader, dvs. i första hand oljevärmda. Detta kan ske genom att de kommunala värmeverken tillämpar taxeprinciper där de fasta och rörliga avgifterna utformats så att de senare bättre än hittills avspeglar de rörliga produktionskostnaderna.

När det gäller fjärrvärmens framtida utveckling drar OED och SIND följande slutsatser:

Bebyggelsens energibehov har minskat och kommer sannolikt att minska även i framtiden. Denna utveckling försämrar något förutsättningarna för fjärrvärme. Hur olika uppvärmningsformer kommer att utvecklas i framtiden med hänsyn till ändrade energipriser och uppvärmningsbehov studeras för närvarande i en särskild utredning som OED gör på uppdrag av 1981 års energikommitté. Utan att föregripa denna utredning finns det enligt OED och SIND skäl att tro att förutsättningarna för fjärrvärme och gruppcentraler har förbättrats totalt sett och att även på lång sikt en fortsatt utbyggnad är rationell. Fastbränslebaserad fjärrvärme kommer vidare att vara en särskilt fördelaktig uppvärmningsform i de större tätorterna där den kan kombineras med kraftvärmeproduktion.

Värmepumpar

Som ett led i det statliga oljeersättningsprogrammet utgår genom oljeersättningsfonden stöd till värmepumpar. Stöd ges till större värmepumpsprojekt, dvs. pumpar i storleksordningen 1 MW eller mer samt till mindre projekt inom industrin. Stödet utgörs av lån med upp till 50 % av investeringskostnaden. Syftet med stödet är att främja en successiv utveckling mot ett energisystem i huvudsak baserat på varaktiga, helst förnybara och inhemska, energikällor.

För installation av värmepumpar i småhus utgår stöd enligt energilåneförordningen (1981:589). Stödet utgörs av lån till 30 % av låneunderlaget, med möjlighet till räntefrihet upp till tio år.

Statens råd för byggnadsforskning stöder ett omfattande program för att

utveckla bl. a. värmepumpstekniken (prop. 1982/83:100 bil. 13 s. 71–73). Inom ramen för det treåriga energiforskningsprogrammet lämnas genom programmet Lokala energikällor stöd till systeminriktade forsknings- och utvecklingsprojekt med inslag av värmepumpar, sol- och värmeupptagande system, energilagring samt hetvattendistribution för låga temperaturnivåer.

Det tillfälliga stöd som kan utgå under år 1983 för upphandling inom energiområdet kommer att användas bl. a. för att främja en snabb introduktion av värmepumpar (prop. 1982/83:50 bil. 6, NU 1982/83:18).

Utskottet

Inledning

Riksdagen godkände våren 1981 riktlinjer för energipolitiken fram till år 1990 (prop. 1980/81:90, NU 1980/81:60, rskr 1980/81:381). Som ett centralt mål angavs att oljeberoendet skulle kraftigt minskas. Det gällde också att skapa förutsättningar för en avveckling av kärnkraften i enlighet med utslaget av folkomröstningen i kärnkraftsfrågan våren 1980. Statsmakterna tog sikte på en successiv utveckling mot ett energisystem i huvudsak baserat på varaktiga, helst förnybara och inhemska, energikällor med minsta möjliga miljöpåverkan. Andra viktiga inslag i riksdagens beslut gällde bl. a. energihushållning, program för oljeersättning, åtgärder för att höja säkerheten vid kärnkraftverken, energiforskning och organisationsfrågor.

Under allmänna motionstiden år 1982 väcktes ett stort antal motioner inom ett brett register av energipolitiska frågor. Flertalet av dessa motioner behandlades i näringsutskottets betänkade NU 1981/82:30.

I slutet av år 1982 beslöt riksdagen om åtgärder för att få till stånd vissa investeringar inom energiområdet (prop. 1982/83:50, NU 1982/83:18, rskr 1982/83:111). I det föregående (s. 15) har lämnats en något mer utförlig redogörelse för riksdagsbehandlingen av energipolitiska frågor under de senaste åren.

Budgetpropositionens framställning i energifrågor inleds av föredragande statsrådet med en översikt över utvecklingen på energiområdet under år 1982 m. m. Här berörs bl. a. utredningar och annan verksamhet avseende energihushållning, bränsleförsörjning, elförsörjning, eldistribution, värmeförsörjning och kärnsäkerhet. En redogörelse lämnas också för det internationella energisamarbetet. Därefter tas vissa övergripande frågor upp. En av dessa gäller stöd till anordningar för att minska utsläppen av svavel vid förbränning av kol. Stödet skulle finansieras genom en höjning av den särskilda avgiften för oljeprodukter. Riksdagen har den 16 mars i år, sedan frågan beretts av näringsutskottet (NU 1982/83:22), beslutat i enlighet med regeringens förslag. En annan övergripande fråga gäller introduktion av alternativa drivmedel. Denna fråga behandlas i detta betänkande, utom såvitt gäller förslaget om ändring i bensinskattelagen. Härom har riksdagen

fattat beslut den 9 mars i år sedan frågan beretts av skatteutskottet (SkU 1982/83:22). De förslag i propositionen som gäller organisation av statens energiverk (inkl. oljeersättningsfonden), lokalisering av energiverket och energiforskningsnämnden samt anslag till energiverket har också, den 24 mars, godkänts av riksdagen (NU 1982/83:26, rskr 1982/83:193). I övrigt behandlas i detta betänkande 15 olika anslagspunkter i budgetpropositionen, bl. a. ett förslag om att drygt 3,2 miljarder kronor skall anvisas till statens vattenfallsverk. Härutöver tar utskottet i detta betänkande upp det förslag om ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer som har framlagts i proposition 1982/83:101.

Energihushållning och energiproduktion i allmänhet

Allmänna riktlinjer, styrmedel

Riktlinjer för energipolitiken fram till år 1990 har, som utskottet inledningsvis erinrat om, fastlagts av statsmakterna våren 1981.

Samtliga fyra oppositionspartier har nu i partimotioner redovisat sin syn på energipolitiken.

I motioner från moderata samlingspartiet och centerpartiet framläggs krav på att riksdagen skall göra uttalanden om riktlinjerna för energipolitiken. Också folkpartiet och vänsterpartiet kommunisterna har i partimotioner yrkanden som kan hänföras till de allmänna riktlinjernas område. De delar av motionerna som är av mer övergripande natur har refererats i det föregående (s. 11).

Här behandlar utskottet inledningsvis de nämnda yrkandena om energipolitikens inriktning liksom ytterligare några motionsyrkanden med direkt anknytning därtill.

Moderata samlingspartiet ifrågasätter i partimotionen 1982/83:1588 effektiviteten av den styrning från olja till andra energislag som statliga regleringar, bidrag och punktskatter syftar till. Av budgetskäl och med hänsyn till energiförsörjningen bör energipolitiken nu ges en mer marknadsmässig inriktning, säger motionärerna. De vill att riksdagen skall göra ett uttalande med innebörden att de i motionen framförda synpunkterna skall gälla som riktlinjer för energipolitiken.

I motion 1982/83:1503 (m) begärs förslag till besparingar av statens utgifter på energiområdet. Motionärerna menar att starka skäl talar för att statliga stimulansåtgärder inte längre är nödvändiga för att en fortsatt övergång till inhemsk energi skall äga rum.

Centerpartiet begär i motion 1982/83:1100 att riksdagen skall godkänna de energipolitiska riktlinjer som anges i motionen. Enligt centerpartiet bör riksdagen med skärpa uttala att de riktlinjer för en decentralistiskt inriktad energipolitik med en medveten resurshushållning som har fastlagts under centerpartiets tid i regeringsställning skall gälla även i fortsättningen.

Folkpartiet utvecklar sin syn på energipolitiken i motion 1982/83:1104. Det

yrkande i denna partimotion som utskottet behandlar här går ut på att riksdagen skall göra ett uttalande om styrmedlen i energipolitiken. De styrmedel som redan är beslutade är tillräckliga, anför motionärerna. Om utvecklingen skulle tyda på att de fastlagda målen inte kommer att nås är det i första hand dessa styrmedel som måste skärpas, säger de.

Vänsterpartiet kommunisterna föreslår i motion 1982/83:1108 att riksdagen skall hemställa hos regeringen om förslag till en energihushållningslag som ger de styrmedel som krävs för genomförande av en effektiv energihushållning i enlighet med motionens förslag.

Först tar utskottet upp de båda yrkanden i moderata samlingspartiets och centerpartiets partimotioner som uttryckligen tar sikte på ett uttalande av riksdagen om de allmänna riktlinjerna för energipolitiken. I samband därmed behandlar utskottet också motion 1982/83:1503 (m) i motsvarande del.

Utskottet anser inte att det finns anledning för riksdagen att i detta sammanhang ompröva de riktlinjer för energipolitiken fram till år 1990 som har antagits av statsmakterna för knappt två år sedan. Energipolitiken bör ta sikte på att oljeberoendet skall minska och att det skall skapas förutsättningar för en avveckling av kärnkraften. En successiv utveckling mot ett energisystem i huvudsak baserat på varaktiga, helst förnybara och inhemska, energikällor med minsta möjliga miljöpåverkan är ett viktigt inslag i energipolitiken. Något sådant uttalande av riksdagen om allmänna riktlinjer för energipolitiken som begärs i de här aktuella motionsyrkandena anser utskottet inte vara erforderligt.

Mot bakgrund av vad nu har anförts finner utskottet det inte motiverat att i detalj kommentera de olika meningsyttringar av allmän natur som görs i de nu aktuella delarna av motionerna.

Utskottet vill dock ge några synpunkter på vad som i moderata samlingspartiets motion 1982/83:1588 och i motion 1982/83:1503 (m) sägs om en mer marknadsmässig inriktning av energipolitiken. Utskottet anser att motionärerna här ger uttryck för ett förenklat och kortsiktigt synsätt. Givetvis skall en utgångspunkt för olika energipolitiska åtgärder vara att de energislag som nu utvecklas skall på längre sikt kunna bli kostnadseffektiva och konkurrera på marknadsmässiga villkor. Under en övergångsperiod krävs dock stöd både till forskning och utveckling och till introduktionsåtgärder för att sådana kostnadseffektiva alternativ skall komma fram. En viktig aspekt i detta sammanhang är också att energiförsörjningen skall kunna tryggas och att oljeberoendet skall kunna minska i önskvärd takt.

Med vad utskottet här har anfört avstyrker utskottet ifrågavarande delar av motionerna 1982/83:1588 (m), 1982/83:1100 (c) och 1982/83:1503 (m).

Vad så gäller de förslag om styrmedel i energipolitiken som förs fram i partimotionerna från folkpartiet och vänsterpartiet kommunisterna vill utskottet anföra följande.

Utredningen om styrmedel för näringslivets energihushållning, den s. k.

Grafströmska utredningen, lade i slutet av år 1981 i betänkandet (SOU 1981:94) Energisamverkan stat – kommun – näringsliv fram ett förslag till energihushållningslag. Förslaget avsåg energiplanering, energitillförsel och energianvändning inom näringslivet. Remissbehandlingen av betänkandet har nyligen avslutats. Fr. o. m. den 1 juli 1983 har statens energiverk det övergripande ansvaret för energihushållningsprogrammet. Andra utredningars betänkanden med anknytning till styrmedel inom energiområdet är dels det nyligen remissbehandlade betänkandet (SOU 1981:69) Pris på energi, avgivet av kommittén om principer för taxor och priser inom energiområdet, dels energiskattekommitténs betänkande (SOU 1982:16) Skatt på energi.

Regeringen avser att lägga fram ett förslag om energiskatt under våren 1983 och förslag om oljemarknaden till hösten 1983.

Som framgår av vad utskottet nu har anfört kommer riksdagen vid flera tillfällen under den närmaste tiden att beredas tillfälle att ta ställning till förslag om olika åtgärder som kan betecknas som styrmedel inom energiområdet. Utskottet anser inte att riksdagen skall göra något sådant allmänt uttalande om styrmedel som förespråkas i folkpartiets motion 1982/83:1104. Ifrågavarande motionsyrkande avstyrks alltså.

Utskottet avstyrkte förra året ett motionsyrkande från vänsterpartiet kommunisterna med önskemål om en energihushållningslag (NU 1981/82:30 s. 19). Härvid uttalade utskottet att riksdagen borde avvakta regeringens fortsatta beredning av den Grafströmska utredningens förslag. Riksdagen följde utskottet.

Utskottet är alltjämt av samma uppfattning. Alltså avstyrker utskottet den nu berörda delen av motion 1982/83:1108 (vpk).

I motion 1982/83:2007 (m) begärs att riksdagen skall avveckla de särskilda stöden till torvanläggningar, fjärrvärmeanläggningar och viss energiteknisk industri samt den upphandlingsdelegation som riksdagen beslutade om i slutet av år 1982 (se s 16). Samtidigt föreslås att den särskilda avgiften för oljeprodukter skall sänkas i motsvarande mån. De föreslagna åtgärderna skulle enligt motionärerna kunna innebära en besparing på 600 milj. kr.

Utskottet vill erinra om att de här aktuella stödformerna nyligen har beslutats av riksdagen. De är avsedda att gälla under en begränsad tid. Stödet till torvanläggningar och fjärrvärmeanläggningar avser sålunda anläggningar som beställs under år 1983. Det kompletterande stöd som gäller upphandling inom energiområdet skall likaså gälla investeringar under år 1983. Utskottet anser inte att det nu finns anledning för riksdagen att ompröva sitt beslut i denna fråga. Motion 1982/83:2007 (m) avstyrks alltså i ifrågavarande del.

I centerpartiets partimotion 1982/83:1100 framförs två yrkanden om energisektorns sysselsättningseffekter. Riksdagen skulle göra ett uttalande om att de positiva sysselsättningseffekter som satsningen på inhemska bränslen innebär skall tillvaratas i enlighet med vad som anförs i motionen. Vidare skulle riksdagen beakta vad som i övrigt anförs i motionen beträffande energisektorns sysselsättningseffekter.

Energipolitiken är inriktad på en utveckling mot ett energisystem i huvudsak baserat på varaktiga, helst förnybara och inhemska, energikällor med minsta möjliga miljöpåverkan. För att de energipolitiska målen skall nås krävs omfattande investeringar. Sådana investeringar lägger en väsentlig grund för en långsiktig utveckling mot ökad produktion av inhemska bränslen och ökad sysselsättning.

Statsrådet Birgitta Dahl har i februari i år hållit överläggningar med myndigheter inom energiområdet i syfte att nå lösningar på de problem som råder kring tillförsel och användning av inhemska fasta bränslen. Som en följd av dessa överläggningar skall oljeersättningsdelegationen i samarbete med nämnden för energiproduktionsforskning göra en analys av de hinder som finns för en övergång till inhemska bränslen.

Oljeersättningsfonden, statens industriverk och energiupphandlingsdelegationen skall också genomföra olika projekt inom fastbränsleområdet.

Regeringen gav vidare i mars i år industriverket och skogsstyrelsen i uppdrag att skyndsamt utreda vad en ökad användning av skogsråvara för eldningsändamål får för effekter på råvaruförsörjningen.

Utskottet finner mot bakgrund av vad som här har anförts inte skäl att föreslå riksdagen att göra något sådant uttalande som begärs i motion 1982/83:1100 (c). Sålunda avstyrker utskottet det berörda motionsyrkandet.

Ytterligare ett yrkande i centerpartiets partimotion 1982/83:1100 avser energipolitikens inriktning. Motionärerna begär ett uttalande av riksdagen om att energipolitiken skall inriktas på att underlätta möjligheterna att med svensk teknik och produktion förbilliga användningen av solenergi. Ett liknande yrkande framförs i motion 1982/83:250 (c).

De riktlinjer för energipolitiken som antogs av statsmakterna år 1981 innebar en satsning på utveckling av bl. a. solvärmesystem. Statligt stöd inom detta område kan lämnas av oljeersättningsfonden, av statens råd för byggnadsforskning inom det s. k. Sol 85-programmet och av bostadsstyrelsen enligt energilåneförordningen (1981:589).

Som framgår av budgetpropositionen (bil. 13 s. 74) har inom Sol 85-programmet ett flertal solvärme-, lagrings- och värmepumpsystem utvecklats under senare år. Sol 85-programmet skall utvärderas vid mitten av 1980-talet (prop. 1980/81:90 s. 261–267).

Det är självfallet av stort värde om den pågående satsningen på solvärmeområdet kan resultera i konkurrenskraftiga inhemska lösningar. Utskottet anser emellertid inte att riksdagen nu, innan det s. k. Sol 85-programmet har utvärderats, har anledning att göra något uttalande i enlighet med motionärernas önskemål. De här aktuella motionsyrkandena avstyrks alltså.

Centerpartiet begär vidare i motion 1982/83:1100 att riksdagen skall ansluta sig till de riktlinjer för kolanvändningen som föreslås i motionen. Dessa innebär att solenergi, inhemska bränslen, tillvaratagande av spillvär-

me och energihushållning skall prioriteras före kolanvändning. Ett liknande förslag finns i motion 1982/83:357 (c). Det går ut på att riksdagen i en meningsyttring till regeringen skall uttala att utnyttjande av tillgänglig skogsenergi skall prioriteras före kol och att uppbyggnaden av distributionssystem och förädlingsanläggningar för skogsenergi skall främjas.

Utskottet vill erinra om att utnyttjande av inhemska bränslen och spillvärme samt energihushållning är prioriterade verksamhetsområden inom energipolitiken. I syfte att oljeberoendet skall minska har riksdagen i det energipolitiska beslutet år 1981 även förespråkat en försiktig kolintroduktion i Sverige. Utskottet anser inte att riksdagen nu bör göra några omprioriteringar i det tidigare fastlagda oljeersättningsprogrammet. Alltså avstyrker utskottet denna del av motion 1982/83:1100 (c) liksom motion 1982/83:357 (c).

Ansvar för energiplaneringen

Frågor om ansvarsfördelningen vad gäller energiplaneringen m. m. tas upp i tre motioner. Centerpartiet vill enligt ett yrkande i partimotionen 1982/83:1100 att riksdagen skall göra ett uttalande om kommunernas självbestämmande över sin värmeförsörjning. I motionen sägs bl. a. att statens åtgärder visavi kommunerna skall vidtas i samarbete med kommunerna och inte genom diktat.

I motionerna 1982/83:2004 (c) och 1982/83:2015 (c) framförs vissa synpunkter på och förslag om den regionala energiplaneringen. Länsstyrelserna bör enligt motion 1982/83:2004 (c) ges en klart definierad roll i energiplaneringen. De bör ha en samordnande funktion mellan den kommunala och den nationella nivån. I motion 1982/83:2015 (c) sägs att det vore lämpligt om regeringen tog initiativ till överläggningar med Stockholms läns landsting och Stockholms länsavdelning av Svenska kommunförbundet om överförande av ansvaret för den regionala energiplaneringen till landstinget. Det begärs i båda motionerna att riksdagen skall göra uttalanden i de angivna ämnena.

Kommunernas ansvar inom energiområdet regleras sedan år 1977 i lagen (1977:439) om kommunal energiplanering. Enligt denna lag skall kommunerna i sin planering främja hushållningen med energi samt verka för en säker och tillräcklig energitillförsel. Kommunerna har härigenom ett betydande ansvar både när det gäller tillförsel och när det gäller användning av energi.

Riksdagen beslutade våren 1981 (prop. 1980/81:90, NU 1980/81:60, rskr 1980/81:381) om en ändring i lagen om kommunal energiplanering. Denna ändring (1981:601) innebar att varje kommun till den 1 juli 1982 skulle upprätta en plan för att minska oljeanvändningen i kommunen.

Dessa planer har nu sammanställts av oljeersättningsdelegationen i samarbete med statens industriverk. Ett förslag har inlämnats till regeringen

om hur kommunernas arbete med oljereduktionen skall drivas vidare. Detta förslag remissbehandlas nu.

F. n. pågår också överläggningar mellan regeringen och vederbörande kommuner om den framtida värmeförsörjningen i de tre storstadsregionerna. Regeringen avser att senare under våren redovisa resultatet av dessa överläggningar.

Förslag om fjärrvärmeutbyggnad, om uppförande av fastbränsleeldade produktionsanläggningar och om förberedelser för en framtida mottrycksutbyggnad blir väsentliga inslag i detta sammanhang. Enligt vad utskottet har erfarit kommer regeringen under hösten 1983 att behandla frågan om kommunernas energiplanering.

Utskottet anser mot den här angivna bakgrunden inte att riksdagen skall göra något sådant uttalande som föreslås i centerpartiets partimotion 1982/83:1100. Som nämnts behandlas nu frågor om kommunernas roll i energipolitiken i regeringskansliet. Riksdagen kommer snart att få ta ställning till de förslag som detta arbete mynnar ut i. Utskottet vill dock redan nu understryka betydelsen av att en samordnad planering av tillförsel och hushållning utgör grunden för kommunernas insatser på energiområdet. Någon statlig detaljplanering inom detta område är emellertid enligt utskottets uppfattning inte aktuell. Motion 1982/83:1100 (c) avstyrks alltså i denna del.

Frågan om länsstyrelsernas engagemang i den kommunala energiplaneringen har nyligen diskuterats av statens industriverk och oljeersättningsdelegationen i rapporten Redovisning och analys av kommunal oljereduktionsplan (SIND PM 1983:3). Frågan behandlades även i proposition 1980/81:90 (NU 1980/81:60, rskr 1980/81:381). Innebörden av tidigare uttalanden är att det kan ha ett betydande värde att kommuner, länsstyrelser, landstingskommuner, industriverket och andra organ deltar i ett konstruktivt samarbete inom energiområdet när detta är påkallat med hänsyn till omständigheterna. En formalisering av det regionala samarbetet har mot den bakgrunden inte bedömts lämplig.

Frågan om länsstyrelsernas engagemang på detta område synes ha ett visst samband med frågan om kommunernas energiplanering, vilken kommer att behandlas av regeringen under hösten 1983.

Mot här angiven bakgrund finns det, menar utskottet, inte anledning för riksdagen att uttala sig för någon formalisering av det regionala samarbetet och länsstyrelsernas roll i sammanhanget. Motion 1982/83:2004 (c) avstyrks alltså.

Med hänsyn till att riksdagen kommer att få behandla den aviserade propositionen om storstädernas värmeförsörjning anser utskottet inte att riksdagen nu bör göra något uttalande om den regionala energiplaneringen i Stockholms län. Yrkandet härom i motion 1982/83:2015 (c) avstyrks följaktligen.

Kärnkraft

I detta avsnitt behandlas de förslag om ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer som regeringen har lagt fram i propositionen om tilläggsbudget II för budgetåret 1982/83 och i budgetpropositionen. Flera motionsyrkanden gäller dessa förslag. Vidare tar utskottet här upp frågor om hantering och förvaring av använt kärnbränsle, kärnkraftsprogrammets omfattning, avtappning av hetvatten för uppvärmningsändamål, säkerhetsåtgärder vid kärnkraftverken samt ytterligare några förslag i budgetpropositionen om anslag inom kärnkraftsområdet.

Ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer

Riksdagen har tidigare beslutat om ersättning till Forsmarks Kraftgrupp AB och statens vattenfallsverk för försenad idrifttagning av kärnreaktorerna Forsmark 1 och 2 resp. Ringhals 3 och 4. Bakgrunden är i korthet följande.

När de politiska partierna våren 1979 hade enats om att en rådgivande folkomröstning om kärnkraftens framtida användning skulle anordnas, beslöt riksdagen genom den s. k. rådrumslagen – dvs. lagen (1979:335) om förbud mot att under viss tid tillföra kärnreaktorer kärnbränsle – att t. v. inga kärnreaktorer skulle få tillföras kärnbränsle om så inte hade skett tidigare. Lagen berörde de nyss nämnda kärnkraftblocken. I lagen stadgades om rätt för innehavarna av de reaktorer som omfattades av förbudet att få ersättning för de förluster som uppstod genom att reaktorernas idrifttagande fördröjdes. Ersättningsfrågorna skulle i första hand lösas genom förhandlingar. I propositionen rörande rådrumslagen angavs vissa riktlinjer för sådana förhandlingar.

Under hösten 1980 beslutade riksdagen att ersättning skulle utgå för försenad idrifttagning av Forsmark 1 och 2 i enlighet med en överenskommelse träffad mellan staten och Forsmarks Kraftgrupp AB. Samtidigt godkändes regeringens förslag om ersättning till statens vattenfallsverk för försening av kärnkraftblocken 3 och 4 i Ringhals kraftstation enligt samma principer som för reaktorerna i Forsmark.

Våren 1979 beslöt riksdagen att den fortsatta utbyggnaden av Forsmark 3 skulle begränsas med hänsyn till den förestående folkomröstningen om kärnkraft (NU 1978/79:60, rskr 1978/79:429). Riksdagen bemyndigade i slutet av år 1979 (prop. 1979/80:33, NU 1979/80:25, rskr 1979/80:134) regeringen att godkänna en överenskommelse mellan statens vattenfallsverk och de privata intressenterna i Forsmark om utbyggnad av Forsmark 3 i vad staten därigenom iklädde sig ekonomiska förpliktelser. Utskottet erinrade om att riksdagen senare skulle komma att få ta ställning till de definitiva förseningskostnaderna.

Som framgår av proposition 1982/83:101 (s. 28 f.) har nu, med förbehåll

för att riksdagen fattar erforderliga beslut, en överenskommelse om ersättning för förseningen av Forsmark 3 träffats mellan staten, företrädd av generaldirektör Åke Englund, och Forsmarks Kraftgrupp AB. I propositionen (s. 30 f.) redogörs utförligt för beräkningsprinciperna i överenskommelsen. Denna har i sin helhet fogats som underbilaga till propositionen.

Den nu ingångna överenskommelsen gäller ersättning för merkostnader i kraftproduktionen. Beräkningsprinciperna är desamma som de tidigare fastställda principerna rörande ersättning för förseningen av Forsmark 1 och 2 resp. Ringhals 3 och 4. Detta innebär i korthet att den genom förseningen av Forsmark 3 förlorade produktionen skall ersättas med belopp som motsvarar ökade kostnader för att på optimalt sätt producera erforderlig elektricitet på annat sätt eller för att anskaffa ersättningskraft. För beräkning av ersättningen i denna del jämförs den faktiska elproduktionen månadsvis i efterhand med den hypotetiska elproduktion som skulle ha varit möjlig utan försening. De produktionsskikt som kan ligga till grund för ersättning är gasturbinproduktion, konventionell kondensproduktion och mottrycksproduktion. Parterna har i fråga om ökade anläggningskostnader kommit överens om att en överenskommelse om ersättning för dessa kostnader skall träffas först när Forsmark 3 har blivit färdigställd, vilket beräknas ske i mitten av år 1985. Överläggningar har dock inletts om principer för kompensationsberäkningar avseende anläggningsmerkostnaden. I propositionen föreslås att riksdagen skall bemyndiga regeringen att ikläda staten de ekonomiska förpliktelser som följer av den nu aktuella överenskommelsen. Vidare föreslås att 140 milj. kr. skall anvisas på tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1982/83 över förslagsanslaget E 7, Ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer. Det framhålls i propositionen att det med de föreslagna beräkningsprinciperna nu inte går att mer än preliminärt beräkna hur stor ersättningen blir.

I budgetpropositionen föreslås (punkt E 7) att det nämnda anslaget för det kommande budgetåret skall bestämmas till 375 milj. kr. Det erinras om att från anslaget betalas ersättning till Forsmarks Kraftgrupp AB och statens vattenfallsverk för försenad idrifttagning av kärnreaktorerna Forsmark 1 och 2 resp. Ringhals 3 och 4. Från anslaget avses också, om riksdagen bifaller regeringens förslag till tilläggsbudget II (prop. 1982/83:101 bil. 9) i ifrågavarande del, skola utbetalas ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorn Forsmark 3. Ersättningen för nästa år beräknas uppgå till sammanlagt 175 milj. kr. för de fyra förstnämnda kärnreaktorerna och till 200 milj. kr. för Forsmark 3.

I motioner från centerpartiet och vänsterpartiet kommunisterna riktas invändningar mot regeringens förslag. Centerpartiet begär i partimotionen 1982/83:1100 att riksdagen skall avslå regeringens förslag i proposition 1982/83:101 och i budgetpropositionen om ersättning för försenad idrifttagning av Forsmark 3. I motionen yrkas också att riksdagen skall uttala sig för att nya överläggningar tas upp med Forsmarks Kraftgrupp AB och att dessa

sker med utgångspunkt i vad som anförs i motionen. Motion 1982/83:1016 (c) har samma syfte. I båda motionerna anförs kritiska synpunkter på överenskommelsen mellan staten och Forsmarks Kraftgrupp AB om ersättning för förseningen av Forsmark 3. Motionärerna anser att elproduktion med hjälp av gasturbin inte bör inräknas i underlaget för ersättning. De vill vidare att den lägre räntekostnad som blir följden av förseningen skall beaktas vid ersättningen för högre driftkostnader. Räntan bör enligt motionärerna betraktas som en rörlig kostnad tills betalning har erlagts till entreprenör. I motion 1982/83:1016 (c) sägs vidare att det sannolikt inte skulle ha blivit fråga om någon ersättning "om det inte hade varit så stora problem med Ringhals 3 och 4".

Vänsterpartiet kommunisterna yrkar i motion 1982/83:1108 avslag på förslaget i budgetpropositionen om ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer. Detta yrkande är sålunda i motsats till de nyss nämnda yrkandena från centerpartiet inte begränsat till Forsmark 3. Motionärerna anser att kärnkraftsbolagen i ett tidigare skede redan har subventionerats av samhället och uttalar att den skada som kärnkraftsutbyggnaden har åstadkommit inte kan ersättas av någon.

Först behandlas här frågan om någon ersättning skall utgå under budgetåret 1983/84 enligt den tidigare överenskommelsen, dvs. för försenad idrifttagning av kärnreaktorerna Forsmark 1 och 2 resp. Ringhals 3 och 4. Yrkandet i vänsterpartiet kommunisternas motion 1982/83:1108 är som nämnts av den innebörden att regeringens förslag i budgetpropositionen om ersättning för försening skall avslås i sin helhet.

Som utskottet har konstaterat de två senaste åren (NU 1981/82:30 s. 22, NU 1980/81:23 s. 8) kan riksdagen inte undandra sig att anvisa medel för ersättning enligt rådrumslagen (1979:335). Mot här angiven bakgrund avstyrker utskottet motion 1982/83:1108 (vpk) såvitt gäller ersättning avseende kärnreaktorerna Forsmark 1 och 2 resp. Ringhals 3 och 4. Utskottet tillstyrker regeringens förslag om ersättning avseende de nämnda kärnreaktorerna för budgetåret 1983/84. För detta ändamål bör alltså beräknas 175 milj. kr.

I fråga om den nu aktuella överenskommelsen rörande Forsmark 3 vill utskottet anföra följande.

Denna överenskommelse är uppbyggd enligt samma principer som den tidigare av riksdagen godkända överenskommelsen om ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer. Utskottet konstaterar att centerpartiet nu vänder sig mot beräkningsprinciper som partiet självt i regeringsställning har föreslagit riksdagen att godkänna. Utskottet har för sin del ingen erinran mot den redovisade överenskommelsen med Forsmarks Kraftgrupp AB med anledning av förseningen av Forsmark 3. I detta sammanhang vill utskottet understryka att ersättningsbeloppets storlek påverkas av en rad faktorer såsom tillgången på vattenkraft och annan kärnkraft, oljeprisernas utveckling och elefterfrågans utveckling. Alla tillgängliga kraftslag ingår i

mån av behov, dvs. även gasturbinkraft. Forsmarks Kraftgrupp AB är enligt överenskommelsen skyldig att utöva sitt inflytande så att dyrare former för elproduktion inte onödigtvis kommer att användas.

Det finns också anledning att, mot bakgrund av resonemangen om räntekostnader i de båda centerpartistiska motionerna, påpeka att den nu aktuella överenskommelsen gäller ersättning för merkostnad i kraftproduktionen. Det är alltså inte fråga om några fasta kostnader, såsom räntor. Utskottet har erfarit att den minskning av räntekostnaderna som föranleds av förseningen kommer att beaktas vid förhandlingarna om ersättning för ökade anläggningskostnader. Dessa förhandlingar kan inte slutföras förrän samtliga kostnader har kunnat klarläggas i samband med anläggningens färdigställande år 1985. Med vad utskottet här har anfört tillstyrker utskottet proposition 1982/83:101 i vad avser ersättning för försenad idrifttagning av block 3 i Forsmarks kärnkraftverk liksom budgetpropositionen i motsvarande del. Motionsyrkandena i detta ämne avstyrks alltså.

I vänsterpartiet kommunisternas partimotion 1982/83:1108 sägs att den beslutade avvecklingen av kärnkraften i hög grad skulle underlättas om de sist planerade och byggda reaktorerna, Forsmark 3 och Oskarshamn 3, aldrig blir färdigställda och laddade. Detta skulle spara pengar och minska avfallsmängden, säger motionärerna. De begär att riksdagen skall uttala sig för en sådan handlingslinje.

Yrkandet i fråga är identiskt med ett yrkande från samma parti förra året. Utskottet avstyrkte då motionärernas förslag. Även årets motion avstyrks i denna del.

Kärnvärmereaktorn Secure. Hetvattenavtappning från kärnkraftverk

I motion 1982/83:1108 (vpk) påyrkas också ett uttalande från riksdagen om att all utveckling av och allt arbete med kärnvärmereaktorn Secure skall stoppas. Samma krav ställer motionärerna beträffande hetvattenledningar från kärnkraftverken.

Det av Asea-Atom AB utvecklade kärnvärmeverket Secure har tagits upp till debatt i riksdagen vid flera tillfällen. Förra året avstyrkte utskottet (NU 1981/82:30 s. 21) ett yrkande i en motion från vänsterpartiet kommunisterna om att riksdagen skulle uttala att all utveckling och allt arbete med Secure borde stoppas. Utskottet anförde, bl. a. med hänvisning till ett interpellationssvar i februari 1982, att det inte föreligger några förutsättningar för introduktion av Secure-anläggningar i Sverige. Tillverkning av sådana anläggningar är emellertid fullt förenlig med gällande rätt. Utskottet menade därför att riksdagen inte hade anledning att göra något ingripande för att sådan tillverkning för export skulle förhindras. Centerpartiets företrädare i utskottet reserverade sig till förmån för ett uttalande om att tillverkning av Secure för export är olämplig. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag. I en interpellationsdebatt i februari i år (se s. 20) gav statsrådet

Birgitta Dahl på fråga av Oswald Söderqvist (vpk) om kärnvärmereaktorn Secure svaret att någon kärnvärmereaktor inte ingår i den utbyggnad av fjärrvärmesystemen som förestår med anledning av det investeringsprogram som regeringen och riksdagen har fattat beslut om. I den fortsatta debatten anförde statsrådet bl. a. följande:

Någon Secure-reaktor ingår icke i det svenska kärnkraftsprogrammet och kan icke förekomma i någon form i framtiden, såsom riksdagen har fattat besluten efter folkomröstningen. Linje 2:s alternativ i folkomröstningen, som denna regering arbetar för att fullfölja, innefattar icke någon Secure-reaktor.

Utskottet hänvisar till sitt ställningstagande förra året och till vad här i övrigt har anförts. Det är alltså utskottets uppfattning att riksdagen inte bör göra något sådant uttalande om kärnvärmereaktorn Secure som föreslås i motion 1982/83:1108 (vpk). Denna avstyrks följaktligen i ifrågavarande del.

Det yrkande i motion 1982/83:1108 (vpk) som just har berörts innehåller också ett krav på att all utveckling och allt arbete med hetvattenledningar från kärnkraftverken skall stoppas. Hetvattenavtappning från kärnkraftverk hör också till de ämnen som regelbundet har återkommit i motionsyrkanden under senare år (se s. 23).

Ett yrkande om att riksdagen generellt skall ta avstånd från hetvattenavtappning avstyrktes av utskottet förra året (NU 1981/82:30 s. 23). Utskottet hänvisade till vad som anförts i frågan år 1981 och till regeringens svar på en framställning från Storstockholms Energi AB om ett klargörande från regeringen i detta ämne.

Enligt vad utskottet har erfarit är något projekt med värmeöverföring från kärnkraftverken f. n. inte aktuellt. I sammanhanget vill utskottet erinra om att en proposition om storstadsområdenas värmeförsörjning snart kommer att föreläggas riksdagen. Utskottet avstyrker den här behandlade delen av motion 1982/83:1108 (vpk).

Utnyttjande av spillvärme

I motion 1982/83:409 (fp) begärs, med motivering i motion 1982/83:403 (fp), en skyndsam undersökning av om spillvärme från Barsebäcks kraftstation kan utnyttjas för uppvärmning av trädgårdsanläggningar och närliggande bostadsområden. Motionärerna erinrar om att trädgårdsnäringen i Skåne har relativt stor omfattning och att den f. n. har väsentliga lönsamhetsproblem, bl. a. beroende på de höga oljepriserna. Det torde, säger motionärerna, vara både tekniskt och ekonomiskt möjligt att utnyttja den spillvärme från kärnkraftverket i Barsebäck som i dag går ut i Öresund för uppvärmning av skilda trädgårdsanläggningar. Statsmakterna borde också överväga ytterligare bidrag för att stimulera övergången till andra energislag, t. ex. kolanvändning.

Förslag att spillvärme från Barsebäcksverket skall tillvaratas för växthusuppvärmning har förts fram i liknande yrkanden vid två tidigare tillfällen (NU 1980/81:60, NU 1981/82:30 s. 23). Utskottet har då redogjort för ett projekt som utarbetats av Sydkraft AB, ägare till Barsebäcksverket. Projektet har gått ut på att värmen i spillvattnet med hjälp av värmepumpar skall utnyttjas för uppvärmning av växthusanläggningar om ca 10 000 kvadratmeter. Den lokala trädgårdsnäringen har i offerter erbjudits värmeleveranser. Med hänvisning till detta har utskottet avstyrkt motionerna.

Några leveranser av värme till växthus i närheten av Barsebäcksverket har ännu inte kommit till stånd. De lokala odlarna har bedömt projektets kostnadsläge som alltför högt.

Utskottet avstyrker motion 1982/83:409 (fp) på samma grund som tidigare. Samtidigt vill utskottet betona att det är högst önskvärt att det energiinnehåll som tillförs kylvattnet i möjligaste mån kommer till nyttig användning. Utskottet utgår från att de olika intressenterna även fortsättningsvis ägnar uppmärksamhet åt hur detta kan ske.

Säkerhetsfrågor

Avslutningsvis i detta avsnitt tar utskottet upp säkerhetsfrågor på kärnkraftens område. Tillsynsmyndigheten, statens kärnkraftinspektion, finansieras genom avgifter. För inspektionens förvaltningskostnader och för kärnsäkerhetsforskning i dess regi begär regeringen därför endast två anslag av formell natur, vartdera på 1 000 kr. Utskottet tillstyrker propositionen på denna punkt.

I motion 1982/83:1473 (c) anförs att kärnkraftverken är sårbara från säkerhetssynpunkt och att skyddet mot olika slag av terroristaktioner måste förstärkas. Det finns inga andra anläggningar som kan likställas med kärnkraftverken när det gäller effekter av åverkan, säger motionärerna. En terroristaktion riktad mot ett kärnkraftverk kan få förödande konsekvenser med bl. a. radioaktiva utsläpp som följd. Det är enligt motionärerna orimligt att samhället via skattemedel skall bekosta de extrema säkerhetsåtgärder som måste vidtas för att skydda dessa anläggningar. Kostnaderna för dessa åtgärder borde, anförs det i motionen, betalas av ägarna till kärnkraftverken. Samhället borde ansvara för de säkerhetsmässiga arrangemangen och sedan debitera kärnkraftverkens ägare kostnaden härför.

Vissa uppgifter i anslutning till motionen har lämnats i det föregående (s. 24).

Det är givetvis nödvändigt att man på olika sätt söker förebygga olyckstillbud och riktade aktioner mot kärnkraftverk och andra från säkerhetssynpunkt viktiga komplex. Utskottet anser emellertid inte att det finns anledning till att kärnkraftsföretagen skulle särbehandlas på sådant sätt som motionärerna föreslår. Deras krav på ett uttalande från riksdagen om att kärnkraftverkens ägare bör betala skyddet av kraftverken mot terrorister anser utskottet inte vara befogat. Motionen avstyrks alltså.

Hantering av radioaktivt avfall

Ett av de centrala problemen på kärnkraftsområdet gäller hanteringen av det radioaktiva avfallet från kärnkraftverken. Ett betydande forsknings- och utvecklingsarbete pågår i Sverige och på olika håll i världen avseende hantering och förvaring av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall. De frågor som är förknippade med denna verksamhet har tidigare flera gånger behandlats av riksdagen. En översyn av lagstiftningen på kärnenergiområdet genomförs f. n. Atomlagstiftningskommittén har nyligen i betänkandet (SOU 1983:9) Lagstiftningen på kärnenergiområdet lagt fram ett förslag till ny lag om kärnteknisk verksamhet. Utskottet har i det föregående (se s. 17) lämnat en utförlig redogörelse för bl. a. den tidigare riksdagsbehandlingen av frågor inom detta område.

Nämnden för hantering av använt kärnbränsle har till uppgift att följa utvecklingen på kärnenergiområdet, särskilt vad gäller använt kärnbränsle och radioaktivt avfall från detta samt avveckling och rivning av reaktoranläggningar. Vidare skall nämnden avge förslag till de avgifter som reaktorinnehavarna skall erlägga till staten och svara för en betryggande förvaltning av inbetalade avgifter. Den har också uppgifter inom forsknings- och utvecklingsområdet. Nämndens utgifter bekostas med avgiftsmedel som tas ut av reaktorinnehavarna med stöd av lagen (1981:669) om finansiering av framtida utgifter för använt kärnbränsle m. m. I statsbudgeten erfordras för nämndens del endast ett formellt belopp av 1 000 kr.

I budgetpropositionen (bilaga 14 s. 160) föreslås att en ordinarie tjänst med beteckningen p – dvs. med tidbegränsat förordnande – skall inrättas för nämndens chef. Utskottet tillstyrker regeringens förslag härom.

Den nyssnämnda avgiften har under år 1982 varit 1,7 öre per kWh från kärnkraftverken levererad elkraft. Enligt beslut av regeringen i december 1982 skall avgiften vara oförändrad under år 1983.

I centerpartiets partimotion 1982/83:1100 begärs att riksdagen skall göra ett uttalande med innebörden att avgiften skall räknas upp med ett belopp minst motsvarande den aktuella kostnadsutvecklingen. Motionärerna gör bedömningen att de framtida kostnaderna för hantering av det utbrända kärnbränslet och rivning av kärnkraftverk har underskattats.

Avgiften för år 1983 skall täcka de framtida kostnader för omhändertagande av använt kärnbränsle och för avveckling och rivning av kärnkraftverken som svarar mot produktionen av elkraft under år 1983. Vilken avgift som kan bedömas vara erforderlig är beroende bl. a. av kärnkraftsproduktionen och av långsiktiga analyser av kostnadsutvecklingen. En viss betydelse har också den förräntning av inlevererade medel som nämnden kan uppnå. Som framgår av budgetpropositionen (bil. 14 s. 160) har regeringen givit nämnden i uppdrag att utreda vissa frågor rörande avkastningskrav på de fonderade avgiftsmedlen. Uppdraget går ut på att det skall utredas hur avgiftsmedlen med hänsyn till förräntningsmöjligheter och kostnadsutveckling kommer att kunna täcka framtida kostnader. Utskottet förutsätter att

regeringen vid varje prövning av avgiftens storlek fastställer denna så att medel flyter in till fonden i tillräcklig utsträckning för att de uppställda målen skall kunna uppnås. Regeringens beslut om avgift för år 1983 ger inte anledning till någon erinran. Med hänvisning till vad utskottet här har anfört avstyrks motion 1982/83:1100 (c) i ifrågavarande del.

Frågor om hur hanteringen och den slutliga förvaringen av det radioaktiva avfallet från kärnkraftverken skall anordnas tas upp i flera motioner.

Centerpartiet har i sin partimotion 1982/83:1100 ett yrkande enligt vilket riksdagen i ett uttalande till regeringen skall ansluta sig till vad som anförs i motionen om inriktningen av arbetet för att nå en betryggande slutförvaring av det utbrända kärnbränslet. I motionen påpekas att villkorslagen – dvs. lagen (1977:140) om särskilt tillstånd att tillföra kärnreaktor kärnbränsle, m. m. – ger utrymme både för upparbetning av använt kärnbränsle och för en slutlig förvaring utan upparbetning. Det framgår vidare av motionen att centerpartiet inte anser att de s. k. KBS-metoderna uppfyller de krav som villkorslagen uppställer för att den slutliga förvaringen av det utbrända kärnbränslet skall kunna anses vara helt säker.

Det fortsatta arbetet bör enligt motionärerna ges följande inriktning. Förstärkta resurser bör anvisas för forskningsinsatser med sikte på att det skall bli möjligt att presentera en tillförlitlig metod för slutförvaring av det utbrända kärnbränslet utan föregående upparbetning. Detta arbete bör ske i samhällets regi med ett avgörande inflytande från nämnden för hantering av använt kärnbränsle. Kärnkraftsföretagen bör finansiera forskningen genom den fond som har reserverats för betalning av kostnaderna för hantering av det radioaktiva avfallet och kommande rivning av kärnkraftverk. Upparbetning av utbränt kärnbränsle bör inte förekomma.

I vänsterpartiet kommunisternas partimotion 1982/83:1108 påyrkas ett beslut av riksdagen om att avfallet från de svenska kärnreaktorerna inte skall upparbetas och att all transport av reaktoravfall till Frankrike omedelbart skall stoppas. Motionärerna anför att åtgärder måste vidtas för förvaring av det icke upparbetade avfallet i Sverige på det sätt som ger minst risker för människor och miljö.

Också i motion 1982/83:2023 (c) finns ett yrkande rörande upparbetning. Det går ut på att riksdagen av regeringen skall begära förslag till en lag om förbud mot upparbetning av svenskt använt kärnbränsle såväl inom Sverige som utomlands. I motionen åberopas bl. a. uppgifter i en fransk rapport om kärnbränslecykelns slutsteg, den s. k. Castaingrapporten.

Motioner om hanteringen av det radioaktiva avfallet från kärnkraftverken har flera gånger behandlats av utskottet. Av den tidigare redogörelsen (s. 19) framgår hur utskottet och riksdagen ställde sig förra året till yrkanden liknande de nu aktuella (NU 1981/82:30 s. 25 f.). Också de fråge- och interpellationsdebatter om kärnbränsleavfallet som har förevarit i riksdagen på senare tid finns refererade i det föregående (s. 20 f.).

Sammanfattningsvis kan konstateras att utskottet avstyrkte motionsyrkan-

dena förra året. Ett uttalande i centerpartiets fjolårsmotion – vilket återfinns även i den nu aktuella motionen från samma parti – om att de s. k. KBS-metoderna för slutförvaring av kärnbränsleavfall inte uppfyller villkorslagens krav på helt säker slutförvaring betecknade utskottet som anmärkningsvärt.

I fråga om metoder för slutförvaring av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall underströk utskottet betydelsen av det pågående arbetet på att förbättra metoderna. En tänkbar utvecklingslinje, påpekade utskottet, kan vara att slutförvaring utan upparbetning kommer att bli betraktad som den primära slutförvaringsmetoden. Utskottet ansåg inte att det fanns skäl för ett förbud mot upparbetning. Centerpartiets företrädare i utskottet reserverade sig till förmån för sina yrkanden. Riksdagen följde utskottet.

Beträffande det fortsatta arbetet på metoder för slutförvaring av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall från sådant vill utskottet nu anföra följande.

De metoder som kärnkraftsproducenterna hittills har redovisat – KBS 1 och 2 – har presenterats som möjliga sätt att lösa problemet med slutförvaringen. Härvid har utgångspunkten varit de krav som ställdes av villkorslagen inför laddningen av de reaktorer som var under uppförande.

Vidareutvecklingen av dessa alternativa förvaringsmetoder pågår kontinuerligt. Sedan flera år är arbetet koncentrerat på att man skall finna metoder för en säker direkt slutförvaring.

En ansökan enligt villkorslagen om att de tredje blocken i Forsmark och Oskarshamn skall få tillföras kärnbränsle beräknas bli lämnad till regeringen före utgången av första halvåret 1983. Inför den ansökan skall en uppdaterad version av KBS 2 presenteras. En utgångspunkt för denna version är att kärnbränsleavfallet skall direktförvaras i Sverige utan föregående upparbetning.

Atomlagstiftningskommitténs nyssnämnda förslag rörande lagstiftningen på atomenergiområdet har också intresse i detta sammanhang. Kommittén har vid sin prövning av tillståndsförfarandet enligt atomenergilagen (1956:306) bl. a. övervägt vilka möjligheter som bör finnas att ställa upp villkor samt vad som bör krävas för ändring eller återkallande av ett lämnat tillstånd eller uppställande av nya eller ändrade villkor under tillståndets giltighetstid.

I korthet innebär kommitténs förslag följande ändring av nu gällande lagstiftning.

För att få laddningstillstånd för nya reaktorer måste reaktorinnehavaren visa att det finns en metod för hantering och slutlig förvaring av använt bränsle och radioaktivt avfall som kan godtas med hänsyn till säkerhet och strålskydd. Han måste också förete ett allsidigt program för den forsknings- och utvecklingsverksamhet som behövs för att det använda bränslet och det radioaktiva avfallet skall kunna hanteras och slutförvaras på ett säkert sätt.

Forskningsprogrammet bedöms varje år, och driftstillståndet kan återkallas om reaktorinnehavaren inte uppfyller sina skyldigheter i fråga om forsknings- och utvecklingsverksamhet.

I förslaget till ny lag anges ej särskilt upparbetning av det använda kärnbränslet som en godtagbar metod. Inte heller finns villkorslagens begrepp "helt säker" med i den nya lagen.

Kommittén är inte enig. I reservationer har två ledamöter (c, vpk) var för sig krävt bl. a. att i lagen skall förbjudas upparbetning av använt kärnbränsle samt utförsel av kärnämne och kärnteknisk utrustning.

Enligt vad utskottet erfarit har regeringen för avsikt att under hösten 1983 presentera ett lagförslag grundat på kommitténs betänkande.

Utskottet vill understryka att det pågående arbetet på att förbättra metoderna för hantering och förvaring av använt kärnbränsle är av mycket stor betydelse. Forskningen inom detta område, som främst är inriktad på direktförvaring av använt kärnbränsle, kommer att pågå ytterligare en tid innan val av metoder och material för och lokalisering av slutförvaret måste göras. Utskottet anser inte att riksdagen nu bör fatta något beslut i det ämnet. Resultat av den långsiktiga forskningen i Sverige och utomlands inom detta område bör vara vägledande för det slutgiltiga ställningstagandet.

Med anledning av vad som i motion 1982/83:1100 (c) sägs om forskningsinsatser erinrar utskottet om att ansvaret i Sverige för forsknings- och utvecklingsarbetet rörande slutförvaringen av kärnbränsleavfall är fördelat mellan ägarna till kärnkraftverken och den statliga nämnden för hantering av använt kärnbränsle. Det övergripande ansvaret för verksamheten inom området åvilar nämnden, medan huvuddelen av det egentliga forskningsarbetet bedrivs av det av kärnkraftsbolagen gemensamt ägda företaget Svensk Kärnbränsleförsörjning AB (SKBF). Nämnden skall enligt sin instruktion följa arbetet inom SKBF vad gäller teknik för hantering och förvaring av det använda kärnbränslet men också svara för viss kompletterande forskning och utveckling i syfte att bredda statens beslutsunderlag. Forskningsverksamheten finansieras genom den avgift som tas ut av reaktorinnehavare för framtida utgifter för använt kärnbränsle. Som nyss nämnts har atomlagstiftningskommittén lämnat vissa förslag inom forsknings- och utvecklingsområdet.

När det gäller den s. k. Castaingrapporten, som tas upp i motion 1982/83:2023 (c), vill utskottet erinra om att statsrådet Birgitta Dahl i sitt tidigare (s. 21) nämnda interpellationssvar i mars i år bl. a. uttalade att flera av de sammanfattande rekommendationerna i rapporten ligger i linje med den svenska regeringens inställning. Det gäller bl. a. forskningen om avfallets egenskaper och utvecklingen av olika hanteringsmetoder.

Något beslut av riksdagen om att all transport av reaktoravfall till Frankrike omedelbart skall stoppas – såsom påyrkas i motion 1982/83:1108 (vpk) – vill utskottet inte förorda. Utskottet hänvisar här vad gäller motiveringen till ett frågesvar av statsrådet Birgitta Dahl i år (RD 1982/83:73

s. 8) om beslut rörande utförsel av använt kärnbränsle (se s. 20).

Med vad här har anförts avstyrker utskottet de nu behandlade yrkandena i motionerna 1982/83:1100 (c), 1982/83:1108 (vpk) och 1982/83:2023 (c).

Det avtal om upparbetning som har ingåtts mellan Svensk Kärnbränsleförsörjning AB och det franska företaget Cogéma har upprepade gånger behandlats inom riksdagen. Nu återkommer vänsterpartiet kommunisterna i sin partimotion 1982/83:1108 med ett yrkande som har innebörden att riksdagen skall besluta att avtalet med Cogéma skall sägas upp och i samband därmed offentliggöras.

Utskottet avstyrkte förra året ett liknande yrkande (NU 1981/82:30 s. 28) och hänvisade till en interpellationsdebatt våren 1981 (RD 1980/81:32 s. 25) och till sitt eget betänkande året innan om riktlinjer för energipolitiken (NU 1980/81:60 s. 108 f.). Utskottet har samma uppfattning nu och avstyrker motionsyrkandet.

Vid drift av kärnkraftverk uppkommer låg- och medelaktivt avfall, s. k. reaktoravfall. Svensk Kärnbränsleförsörjning har utarbetat ett förslag till slutförvaring av detta avfall. Förvaret föreslås bli lokaliserat till en plats under havsbottnen omedelbart norr om hamnen till Forsmarks kraftstation.

Slutförvaringen av låg- och medelaktivt reaktoravfall under havsbottnen i Forsmark skall förhindras, yrkas i motion 1982/83:257 (vpk). Det lager för reaktoravfall som planeras där innebär havsdumpning med fördröjd verkan, säger motionären. Lagrets utformning medför nämligen enligt dennes bedömning att radioaktivitet mycket snart kommer att läcka ut i Östersjön. En mindre dålig metod måste vara att behålla avfallet på land där det kan kontrolleras och övervakas, anför han.

Utskottet vill inledningsvis nämna att ifrågavarande lager är planerat att förläggas i bergrum ca 50 m under havsbottnen och byggas genom en tunnel från land. Som utskottet redogjorde för förra året (NU 1981/82:30 s. 28) har ansökan om tillstånd att bygga slutförvaret inlämnats enligt atomenergilagen (1956:306), miljöskyddslagen (1969:387) och byggnadslagen (1947:345). F. n. bereds ansökan om koncession enligt atomenergilagen hos statens kärnkraftinspektion och dess remissinstanser. Såväl koncessionsnämnden för miljöskydd som Östhammars kommun har tidigare tillstyrkt lokaliseringen. Ärendet kommer slutgiltigt att avgöras av regeringen. Utskottet ser ingen anledning att ifrågasätta att handläggningen av ärendet sker med beaktande av alla i sammanhanget betydelsefulla omständigheter och att regeringen får ett fullgott beslutsunderlag. Givetvis måste säkerhetsfrågorna väga tungt vid bedömningen av ärendet. Motionen avstyrks.

Vattenkraft

I detta avsnitt behandlar utskottet åtta motionsyrkanden som på olika sätt berör vattenkraftsutbyggnaden. Det gäller bl. a. frågan om statens vattenfallsverks organisation och roll i energipolitiken, om vissa specifika utbyggnadsprojekt och om vinsten på vattenkraftsutbyggnad.

Först tar utskottet upp de mer övergripande organisatoriska frågorna.

Statens vattenfallsverks organisation

I motion 1982/83:2007 (m) begärs att riksdagen skall göra ett uttalande om statens vattenfallsverk i enlighet med vad som anförs i motionen. Det är inte självklart att den dominerande roll som vattenfallsverket har på kraftförsörjningsområdet är ändamålsenlig ur alla synvinklar, heter det bl. a. i motionen. Motionärerna säger att det finns skäl att överväga frågan om den lämpliga omfattningen av vattenfallsverkets verksamhet.

Vänsterpartiet kommunisterna begär i sin partimotion 1982/83:1501 att riksdagen skall hemställa om en undersökning och översyn av statens vattenfallsverks organisation och dess uppgifter i energipolitiken. Motionärerna anför att vattenfallsverket genom sin storlek har unika möjligheter att påverka och styra utvecklingen på ett sätt som inte är förenligt med hela samhällets samlade intresse. En uppdelning av verksamheten med en nedtrappning av vattenfallsverkets roll i energiplanering och energiproduktion är önskvärd, säger motionärerna.

Riksdagen beslutade i juni 1982 om en ny organisation för statens vattenfallsverk (prop. 1981/82:125, NU 1981/82:53). Syftet med omorganisationen var att anpassa verksamheten till de nya krav som 1980-talets energipolitik kommer att ställa. Inriktningen av verksamheten har förändrats mot ökade insatser inom värmeförsörjningen och på forskning och utveckling, särskilt med avseende på förnybara och inhemska energikällor. En ökad decentralisering av verket förväntas leda till intensifierat samarbete med kommuner och andra regionala och lokala organ. Riksdagen bemyndigade regeringen att ansvara för att en nödvändig anpassning till ändrade energipolitiska förutsättningar kontinuerligt sker inom verket. Verkets nya organisation gäller fr. o. m. den 1 juli 1982.

Utskottet konstaterar att de båda nämnda motionsyrkandena tar sikte på en förändring av statens vattenfallsverks organisation men att utgångspunkterna för yrkandena är diametralt motsatta.

Den omorganisation av verket som har genomförts för knappt ett år sedan finner utskottet ändamålsenlig och väl ägnad att ge förutsättningar för en verksamhet anpassad till 1980-talets energipolitiska krav.

Utskottet vill erinra om att det ankommer på regeringen att kontinuerligt följa verksamheten inom vattenfallsverket. Mot denna bakgrund räknar utskottet med att en anpassning till ändrade energipolitiska förutsättningar successivt sker inom verket.

Någon annan översyn av verkets organisation eller uppgifter på det energipolitiska området än den som på detta sätt kontinuerligt äger rum finner utskottet inte nu motiverad. Därför avstyrker utskottet de båda här aktuella motionsyrkandena.

Anslag till statens vattenfallsverk

För vattenfallsverkets utbyggnadsprogram och dess medelsbehov i övrigt föreslås i budgetpropositionen en investeringsram av 3 256,3 milj. kr. för budgetåret 1983/84. Härav beräknas 633,9 milj. kr. för vattenkraftsanläggningar, 758,8 milj. kr. för kärnkraftsanläggningar och kärnbränsle, 16,8 milj. kr. för övriga värmekraftsanläggningar, 19,9 milj. kr. för värmeproduktionsanläggningar och 1 702,1 milj. kr. för distributionsanläggningar.

För övriga ändamål beräknas 124,8 milj. kr. I detta belopp ingår bl. a. 42,7 milj. kr. för inköp och komplettering av fastigheter, 30 milj. kr. för förvärv och finansiering av distributionsföretag och 50 milj. kr. för inventarier.

I propositionen föreslås (under punkt E 11) ett reservationsanslag av 3 219 milj. kr. för den angivna investeringsramen. Beloppet har beräknats med beaktande av att en marginal utöver investeringsramen bör finnas för att det skall bli möjligt att öka vattenfallsverkets investeringar under löpande budgetår om detta skulle vara påkallat från kraftförsörjningssynpunkt. Investeringar i sysselsättningsfrämjande syfte bör enligt propositionen såsom tidigare finansieras över finansfullmakten. Med det anslagsbelopp som har förordats kan medelsreserven, med beaktande av att den ingående behållningen på anslaget väntas bli ca 200 milj. kr., i början av nästa budgetår beräknas uppgå till ca 163 milj. kr.

Vidare föreslås en ram om sammanlagt 11 458 milj. kr. för vattenfallsverkets borgensåtaganden. Häri ingår en ram om högst 295 milj. kr. för lån till eldistributionsföretag. Förslaget beträffande borgensåtaganden tillstyrks av utskottet.

I propositionen (bil. 14 s. 160–188) redovisas närmare uppgifter om vattenfallsverkets ekonomi, utbyggnadsprogram m. m.

Ett av projekten i utbyggnadsprogrammet gäller Fatsjö kraftstation i Åselegrenen av Ångermanälven (prop. s. 174 och 186). Det innebär att Vojmåns vatten leds från Vojmsjön till Volgsjön via en 22 km lång tunnel mellan Vojmsjön och Malgomaj. För budgetåret 1983/84 beräknas i budgetpropositionen, inom ramen för vattenfallsverkets investeringsanslag, 17,3 milj. kr. för detta projekt.

I motion 1982/83:1479 (fp) begärs att riksdagen skall avslå förslaget om utbyggnad av Fatsjö kraftstation och som en konsekvens därav reducera anslaget till statens vattenfallsverk med 17,3 milj. kr. Motionärerna hänvisar till att Fatsjöprojektet är kontroversiellt. De nämner flera skäl mot att projektet genomförs. Framför allt bör gälla, uttalar de, att vattenkraftsprojekt som strider mot viktiga naturvårdsintressen inte skall komma till stånd.

Ett minimikrav är att statsmakterna inte tar ställning till kontroversiella utbyggnadsprojekt förrän vattenkraftsberedningen (I 1982:06) har slutfört sitt arbete och dess förslag har remissbehandlats.

Vattendomstolen har i början av januari i år lämnat yttrande till regeringen över vattenfallsverkets ansökan om att få genomföra det s. k. Fatsjöprojektet. Vattendomstolen avstyrker utbyggnaden såvitt gäller vissa delar av projektet, dels därför att projektet inverkar på naturförhållandena, dels därför att det visar bristande lönsamhet. Regeringen har för att slutgiltigt kunna bedöma tillåtligheten av projektet sänt ut vattendomstolens yttrande på remiss. Remissbehandlingen beräknas vara avslutad efter sommaren 1983.

Utskottet anser inte att riksdagen skall pröva detta enskilda projekt. Regeringen har på sedvanligt sätt att med beaktande av de olika intressen som här står mot varandra fatta beslut enligt gällande lagstiftning. Utskottet har noterat att hänsyn till motstående intressen har tagits vid projekteringen, vilket har fördyrat projektet (prop. s. 174). Utskottet avstyrker alltså motion 1982/83:1479 (fp). Härav följer att utskottet tillstyrker regeringens förslag att till anslaget Statens vattenfallsverk: Kraftstationer m. m. för budgetåret 1983/84 skall anvisas ett reservationsanslag av 3 219 milj. kr. Utskottet vill påpeka att anvisningen av medel för det här behandlade projektet inte innebär något ställningstagande i tillåtlighetsfrågan.

Motion 1982/83:488 (c) tar upp svårigheter för sysselsättning och näringsliv i Norrbotten. Det framhålls att de dominerande företagen i Norrbotten är statsägda. Dessa har, säger motionären, under årens lopp tillfört statskassan betydande belopp. Detta gäller även för vattenkraftsproduktionen, särskilt i Lule älv. Vinsten av denna produktion har dels använts av vattenfallsverket till investeringar i andra regioner och andra kraftslag, dels influtit direkt i statskassan. För att de norrbottniska industriföretagens konkurrenskraft skall kunna stärkas och för att de rikhaltiga energitillgångar som finns i Norrbotten skall kunna tillvaratas på ett samlat och rationellt sätt bör enligt motionären ett Norrbottens energiföretag komma till stånd. Vattenfallsverkets samlade resurser i Norrbotten skulle utgöra grunden för detta energiföretag, vilket också skulle kunna utnyttja de stora tillgångarna av torv och ved i Norrbotten. På samma sätt som i flera tidigare liknande motioner yrkas att en utredning snarast skall tillsättas med uppgift att föreslå former för ett sådant energiföretag.

Motion 1982/83:1585 (s) gäller en rad olika näringspolitiska insatser i Gävleborgs län. Där krävs bl. a. att riksdagen skall göra ett uttalande om vinsten på vattenkraftsutbyggnad. Det skulle gå ut på att en väsentligt större del av denna vinst borde stanna inom länet för investeringar i nya arbetstillfällen.

Utskottet har under de fyra senaste åren (NU 1978/79:60, 1979/80:70, 1980/81:60, 1981/82:30) – med reservation av centerpartiets företrädare – avstyrkt yrkanden om energiföretag i Norrbotten. Riksdagen har följt

utskottet och avslagit motionerna.

Utskottet påpekade senast (NU 1981/82:30 s. 35) bl. a. att kostnaderna för energi är betydligt lägre i Norrbotten än i de södra delarna av landet. Beroende på lägre distributionskostnader betalar en industriabonnent ca 20 % lägre elpris i Norrbotten än t. ex. i mellersta Sverige, anförde utskottet. Till detta kommer att energiskatten i de norra delarna av landet är 1 öre lägre per kWh. Sammantagna innebär de nämnda förhållandena ekonomiska lättnader för länet.

Regeringen har nyligen lagt fram en proposition om utveckling i Norrbotten (prop. 1982/83:120). Bl. a. föreslås (bil. 6 s. 16) ett utökat stöd till investeringar i fastbränsleeldade anläggningar i länet. Detta stöd förutses leda till att ett antal torveldade anläggningar uppförs. Dessa kommer, enligt föredragande statsrådet, att kräva att ett stabilt system för leveranser av bränsle etableras. Länsstyrelsen och vattenfallsverket kommer därför att ges i uppdrag att gemensamt utreda förutsättningarna för bildandet av ett regionalt fastbränslebolag. Intressenter i ett sådant bolag kan vara kommunerna, vattenfallsverket m. fl.

Med hänvisning till det utredningsarbete avseende den framtida vattenkraftsutbyggnaden som pågår inom vattenkraftsberedningen (I 1982:06) och 1981 års energikommitté (I 1981:08) berörs i propositionen frågan om utbyggnad av ytterligare en älv i Norrbotten. Beslut bör inte fattas förrän det nämnda utredningsarbetet är avslutat, säger föredraganden, men om en sådan utbyggnad kommer till stånd bör ett regionalt bolag skapas som blir ägare till kraftstationerna.

Utskottet konstaterar att riksdagen snart har att ta ställning till de här angivna delarna av proposition 1982/83:120 om utveckling i Norrbotten. När det gäller motionsyrkandet om ett energiföretag i Norrbotten finner inte utskottet skäl att ändra uppfattning i frågan. Utskottet avstyrker alltså motion 1982/83:488 (c).

I vissa delar är det utskottet nu har anfört tillämpligt också på det här aktuella yrkandet i motion 1982/83:1585 (s). Även denna motion avstyrks.

Små vattenkraftverk

I motion 1982/83:2011 (c) erinras om att statens industriverk i en rapport år 1980 presenterade en utvärdering av stödet till små vattenkraftverk. Industriverket konstaterade att finansieringen är det största hindret för en fortsatt upprustning resp. nyanläggning av små vattenkraftverk. Motionärerna föreslår förbättringar av stödet så att lån kan beviljas med högst 75 % i stället för som f. n. 50 % av anläggnings- resp. upprustningskostnaden. Lånens amorteringstid borde vidare förlängas och dispens ges generöst för anläggningar med lägre effekt än 100 kW.

Ett yrkande av samma innebörd som det nu aktuella behandlades förra

året av näringsutskottet (NU 1982/83:30 s. 32). Utskottet hänvisade till en redogörelse i förra årets budgetproposition. Länsstyrelsen i Kalmar län hade i en skrivelse till regeringen framfört önskemål som överensstämde med dem som kom till uttryck i den då aktuella motionen. I propositionen erinrades om att reglerna för stöd ur oljeersättningsfonden för kort tid sedan hade godkänts av riksdagen (NU 1980/81:60 s. 95). Det nya stödsystemet skulle träda i kraft den 1 juli 1981. Föredraganden förklarade att han inte var beredd att då förorda några ändringar i stödet. Han betonade dock att erfarenheterna av stödsystemets tillämpning noga borde bearbetas. De borde utgöra ett väsentligt underlag för den utvärdering av oljeersättningsfondens verksamhet som skall föreligga år 1983.

Utskottet nämnde också att energiskattekommittén (SOU 1982:16) hade föreslagit viss skattebefrielse för små kraftverk. Förslagen gällde anläggningar i de storlekar som är berättigade till statligt oljeersättningsstöd.

Utskottet instämde i det angivna uttalandet i budgetpropositionen och hänvisade därutöver till den förestående prövningen av energiskattekommitténs förslag. Någon meningsyttring av riksdagen på grundval av motionen ville utskottet följaktligen inte förorda. Centerpartiets företrädare i utskottet reserverade sig till förmån för motionsyrkandet. Riksdagen följde utskottets förslag.

Stöd till upprustning eller nybyggnad av små vattenkraftverk kan lämnas av oljeersättningsfonden. Stödet lämnas i form av lån för högst hälften av kostnaden. Lånen utgår normalt bara till kraftverk med en effekt mellan 100 kW och 1 500 kW. Kraftverk under 100 kW kan få stöd endast om särskilda skäl föreligger.

Inom oljeersättningsdelegationen pågår som nämnts en utvärdering av oljeersättningsfondens verksamhet. Utvärderingen kommer att redovisas till regeringen i maj 1983.

Det kan nämnas att det beslut som riksdagen fattade i slutet av förra året (prop. 1982/83:50, SkU 1982/83:15, NU 1982/83:3 y) om skatt på viss elektrisk kraft undantog elproduktionsanläggningar med lägre effekt än 1 500 kW från skattskyldighet. En proposition om energibeskattningen har aviserats till i vår.

Utskottet finner inte, mot bakgrund av vad som här har redovisats, anledning att frångå sin uppfattning i detta ämne från förra året. Motionen avstyrks alltså.

Kraftverk i Indalsälven

I motion 1982/83:1481 (s) ställs krav på dels ombyggnad, dels viss nybyggnad av vattenkraftsanläggningar i Jämtlands län. De befintliga kraftstationerna i Indalsälven bör ses över, menar motionärerna. Dessa stationer undersöktes redan år 1975 av statens vattenfallsverk och Indalsälvens Vattenregleringsföretag, varvid såväl om- och utbyggnad som viss

nybyggnad befanns vara möjlig. Projekten har emellertid inte satts igång, vilket beror på bl. a. bristande lönsamhet. I dagens läge torde förutsättningarna vara annorlunda med hänsyn till högre energipriser, menar motionärerna. De splittrade ägarförhållandena i Indalsälvens kraftföretag torde vara en försvårande faktor, säger de, och anhåller om omedelbara statliga insatser för att en energiproduktion baserad på vattenkraften snabbt skall komma igång.

Utskottet har tidigare avstyrkt liknande motionsyrkanden. Senast skedde detta förra året då utskottet (NU 1981/82:30 s. 30) bl. a. erinrade om att effektiviseringar av befintliga kraftverk pågår kontinuerligt inom ramen för kraftföretagens normala verksamhet. Vidare förutsatte utskottet att vattenfallsverket och andra intressenter aktivt skulle bevaka möjligheter till effektivisering av befintliga kraftverk.

Vad utskottet anförde förra året har fortfarande giltighet. Utskottet avstyrker sålunda motionen i ifrågavarande del. I sammanhanget vill utskottet erinra om att de om- och nybyggnader av vissa befintliga kraftverk i Indalsälven som aktualiseras i motionen omfattas av den utredning om vattenkraftsutbyggnad som f. n. pågår inom vattenkraftsberedningen (I 1982:06). Resultatet av beredningens arbete skall redovisas senast den 1 juli 1983.

Elutnyttjande, eltaxor

Därnäst tar utskottet upp fem motionsyrkanden om elutnyttjande och eltaxor. Det gäller krav på bl. a. förstärkningar av de lokala elnäten, bättre utnyttjande av elenergin, förbättrade möjligheter för små elkraftföretag och reducering av eltarifferna i de fem nordligaste länen. En rad uppgifter i anslutning till de här aktuella motionsyrkandena har lämnats i det föregående (s. 26 f.).

I folkpartiets partimotion 1982/83:1104 begärs att riksdagen skall uttala sig för en förstärkning av de lokala elnäten. Motionärerna erinrar om att det f. n. pågår en snabb konvertering till elvärme runt om i landet. Detta kan på en del håll leda till en alltför stor belastning på elnäten. I vissa områden borde man därför kunna gå fram snabbare med nödvändiga förstärkningar av elnäten än vad som nu sker. Regeringen föreslås överväga lämplig form för stimulans av sådana förstärkningar inom ramen för de arbetsmarknadspolitiska insatserna.

Vattenfallsverket räknar under innevarande budgetår med investeringar i distributionsanläggningar med 1 452 milj. kr., varav ca hälften går till regionala och lokala nät. En motivering till den pågående förstärkningen av de regionala och lokala näten är övergången inom uppvärmningssektorn från olja till elenergi.

Utskottet finner det angeläget att den planerade ny- och ombyggnaden av distributionsnätet kan genomföras. Härigenom kan bl. a. en inte obetydlig

energibesparing uppnås. Utskottet har tidigare i detta betänkande (s. 49) behandlat vattenfallsverkets investeringsram för nästa budgetår, vilken innefattar en ytterligare utbyggnad av bl. a. de regionala och lokala näten. Av budgetpropositionen (bil. 14 s. 180 f.) framgår vissa av vattenfallsverket planerade utbyggnader av distributionsanläggningar. Som föredraganden anför (s. 187) bör investeringar i sysselsättningsfrämjande syfte såsom tidigare finansieras över finansfullmakten. Utskottet anser att det på sedvanligt sätt får prövas om de sysselsättningsfrämjande åtgärderna till någon del kan inriktas på insatser för förstärkning av de lokala elnäten. Något uttalande från riksdagen erfordras sålunda inte. Motion 1982/83:1104 (fp) avstyrks i här aktuell del.

I motion 1982/83:337 (c) begärs att riksdagen skall ansluta sig till de riktlinjer för bättre brukande av tillgänglig elkapacitet som redovisas i motionen. Huvudsynpunkten i motionen är att elproduktionskapaciteten inte får slösas bort i toppeffekter som ger liten oljeersättning. I stället bör man medvetet arbeta för ett jämnare utnyttjande av elenergin under året.

Eltaxan måste efter hand i högre grad svara mot den faktiska kostnaden för aktuell leverans av elström, menar motionären. Det krävs en vidareutveckling av den kostnadsanpassade taxa som vattenfallsverket m. fl. har börjat att tillämpa.

Ett liknande motionsyrkande behandlades av näringsutskottet förra våren (NU 1981/82:30 s. 67). Utskottet har tidigare i detta betänkande redogjort för bl. a. de nya eltaxor som har införts (s. 26). Bl. a. har vattenfallsverket från den 1 april 1983 som alternativ till de normala lågspänningstarifferna infört en vidareutvecklad säsongdifferentierad tariff. Denna har högre energiavgift under dagtid på måndagar–fredagar från november till mars och lägre energiavgift under övrig tid. Med den nya tariffen stimuleras abonnenterna att behålla sina oljepannor och använda elkraft under låglasttid och olja under höglasttid.

Utskottet konstaterar att de nya, mera kostnadsanpassade eltariffer som successivt har införts kan bidra till ett jämnare nyttjande av elenergin såsom motionären önskar. Även de nya riktlinjer för energisparstödet som antogs av riksdagen år 1981 (prop. 1980/81:133) kan verka på detta sätt. Bestämmelserna stimulerar användandet av såväl kombinerade uppvärmningssystem för elenergi och fasta bränslen som lågtemperatursystem. Utskottet anser med hänsyn till vad här har anförts att riksdagen inte bör göra något sådant uttalande som motionären begär. Motionen avstyrks alltså.

Motion 1982/83:807 (s) går ut på att riksdagen skall hos regeringen begära en översyn av möjligheterna att ackumulera överskottsenergi på natten för användning på dagen. Det borde kunna skapas förutsättningar att i värmeanläggningar där man under dagtid förbrukar stora mängder elenergi ackumulera varmvatten nattetid för förbrukning senare, säger motionärerna.

Skillnaden i energipris på produktionsnivå mellan dag och natt är enligt uppgift från statens vattenfallsverk i regel måttlig, ca 2 öre per kWh. Skälet till denna begränsade kostnadsskillnad är vattenkraftens förmåga att följa belastningen. Man kan säga att ackumulering sker i vattenmagasinen. En sådan ackumulering kan till skillnad från ackumulering hos abonnenterna göras utan förluster.

De nya differentierade eltarifferna kan bl. a. stimulera till nattackumulering av varmvatten. Lån kan vidare erhållas enligt energilåneförordningen (1981:589) till elinstallation för nattackumulering av tappvarmvatten i småhus samt för värmeackumulator vid installation av nattackumulering av värme och varmvatten, likaledes i småhus.

Vad utskottet här har redovisat tyder på att syftet med motion 1982/83:807 (s) delvis redan är tillgodosett. Utskottet anser alltså inte att riksdagen har anledning att göra något uttalande i frågan. Mot nu angiven bakgrund avstyrker utskottet motionen.

De höga fasta avgifter för elkraft som många eldistributörer tillämpar motverkar sparandet, heter det i motion 1982/83:2013 (c). Särskilt påtagligt är detta när det gäller fritidshus. Där kan den rörliga avgiftens andel av den totala elräkningen ofta bli helt försumbar, säger motionären. Han begär att riksdagen hos regeringen skall hemställa om åtgärder för en mer hushållsinriktad eltaxa för fritidshus. Denna taxa skulle i huvudsak bestå av rörliga avgifter.

De förändringar av eltaxorna som successivt har genomförts innebär en anpassning av avgifterna till kostnaderna för produktion och distribution av elenergi. Anpassningen gäller som nämnts kostnadsskillnader såväl mellan dag och natt som mellan olika tider på året. För fritidshusägare med obetydlig elförbrukning är den stora kostnaden den som hänför sig till distributionsnätet. Denna kostnad är oberoende av förbrukningen.

Utskottet har i det föregående (s. 27) återgivit ett avsnitt av betänkandet (SOU 1981:69) Pris på energi som har avgivits av kommittén om principerna för taxe- och prissättningen på energi. Den prissättningsprincip som bäst svarar mot kraftigt varierande produktionskostnader är enligt kommittén den kortsiktiga samhällsekonomiska marginalkostnaden, vilken kommittén också förordar. Med den kortsiktiga marginalkostnaden menas kostnaden för att producera ytterligare en enhet av en nyttighet, t. ex. en kWh elenergi, inom ramen för en existerande produktionskapacitet.

Utskottet avstyrkte förra året en motion som gick ut på att eltaxornas fasta del borde sänkas och den rörliga delen höjas (NU 1981/82:30 s. 37).

Med hänvisning till vad utskottet nu har anfört finner utskottet inte skäl för riksdagen att göra något sådant uttalande som motionären önskar. Motion 1982/83:2013 (c) avstyrks alltså.

I motion 1982/83:2045 (fp) begärs att eltarifferna skall minskas med 15–25 % i de fem nordligaste länen. En sådan åtgärd skulle, anför motionären, stimulera till ökade industriinvesteringar och ge bättre utveck-

lingsmöjligheter för energikrävande industrier. Överföringsförlusterna skulle också minska. Ca hälften av den elenergi som produceras i Norrland exporteras till de södra delarna av Sverige, anför motionären. Härvid uppstår överföringsförluster av storleksordningen 15–17 %. Om de kunde undvikas skulle det skapas underlag för lägre eltariffer i Norrland.

Under driftåret 1981/82 överfördes 26 821 GWh högspänd elkraft på stamnätet söderut från Norrland till Mellansverige. Förlusterna uppgick till 2 125 GWh eller 8 %. Som utskottet har redogjort för vid sin behandling av ett liknande motionsyrkande förra året (NU 1981/82:30 s. 39) tas hänsyn till dessa överföringsförluster vid prissättningen av elkraften. Priset för en vanlig högspänningsleverans är ca 20 % lägre i Norrbotten och ca 10 % lägre i mellersta Norrland än i övriga delar av landet. Denna prisskillnad förstärks av de tidigare (s. 51) nämnda regionala skillnaderna i energiskatt.

Industriföretag med energiintensiv produktion kan beviljas särskild nedsättning av energiskatten. Gällande bestämmelser innebär att energiskatten inte skall överstiga 3 % av de tillverkade produkternas försäljningsvärde. Regeringen har därutöver möjlighet att för vissa företag medge ytterligare nedsättning.

Med hänvisning till de nu nämnda förhållandena avstyrker utskottet – på samma sätt som förra året – motionsyrkandet om reduktion av eltarifferna i Norrland.

Avslutningsvis tar så utskottet här upp motion 1982/83:1505 (m), som gäller de mindre elkraftsföretagen. Motionärerna påyrkar att riksdagen skall göra en meningsyttring angående förbättrade möjligheter för de mindre elkraftsföretagen att prissätta vattenkraften i enlighet med rekommendationer som har utfärdats av Svenska elverksföreningen.

Motionärerna anför att många mindre vattenkraftverk befinner sig i utsatta positioner därför att de bara har en kund. Det förekommer, säger motionärerna, att en kommun genom sin ställning som ensam kund tvingar ett vattenkraftsföretag att leverera elkraft till underpris. Normalt är dock skillnaden mellan rekommenderat pris och det faktiska priset inte anmärkningsvärt stor. Men för de mindre vattenkraftsföretagen, fortsätter motionärerna, betyder intäktsbortfallet att de får svårigheter att täcka sina kostnader och driva verksamheten vidare.

Utskottet har flera gånger tidigare behandlat förslag rörande lokalt producerad elkraft, bl. a. om ekonomisk ersättning till producenterna. Senast skedde detta för ett år sedan (NU 1981/82:30 s. 39), då utskottet avstyrkte ifrågavarande yrkande. Utskottet vill hänvisa till den redogörelse som utskottet därvid lämnade för vissa i sammanhanget aktuella utredningar och riksdagsbeslut.

Industriverket anför i sin studie av de ekonomiska villkoren för produktion av elkraft i små kraftverk (SIND PM 1982:4) att den andel av distributionsföretagen som tillämpar Svenska elverksföreningens rekommendationer förefaller vara tillfredsställande. Man kan också förutse en successivt ökad

anslutning till rekommendationerna. Verket har därför inte funnit anledning att förorda lagstiftningsåtgärder för att prissättningen på leveranser av elkraft från små kraftverk skall kunna styras.

I regeringskansliet övervägs nu om frågor rörande pris och villkor för elleveranser från små vattenkraftverk skall kunna hänskjutas till statens prisregleringsnämnd för elektrisk ström.

Utskottet anser att de små elproduktionsanläggningarna på flera sätt har ett stort värde. De lämnar viktiga tillskott av elenergi och de har särskild betydelse från beredskapssynpunkt. Med hänsyn till vad här har anförts bör det enligt utskottets uppfattning inte nu vara erforderligt att riksdagen gör en sådan framställning till regeringen som motionärerna önskar. Motion 1982/83:1505 (m) avstyrks alltså.

Främjande av landsbygdens elektrifiering

Regeringen föreslår i budgetpropositionen under punkt E 5 att reservationsanslaget Främjande av landsbygdens elektrifiering för budgetåret 1983/84 skall beräknas till 4,5 milj. kr. Föredragande statsrådet erinrar (s. 150) om att riksdagen år 1980 inte hade någon erinran mot vad som i det årets budgetproposition anfördes om den aktuella stödverksamhetens omfattning (prop. 1979/80:100 bil. 17, NU 1979/80:36, rskr 1979/80:248). Statliga bidrag till upprustningar av nedslitna och oräntabla nät skulle lämnas under fem budgetår med 2 milj. kr. per budgetår. Vidare skulle bidrag för nyanläggningar fortsättningsvis lämnas under en tioårsperiod med 2,5 milj. kr. per budgetår.

Det förslag regeringen nu lämnar står alltså i överensstämmelse med tidigare riksdagsbeslut. Uppgiften att administrera verksamheten överförs den 1 juli 1983 från statens industriverk till det nybildade statens energiverk.

I två motioner berörs detta anslag.

Inom Jämtlands län finns det fortfarande ett antal fastigheter som saknar elektricitet, heter det i motion 1982/83:1481 (s). Fastigheterna finns i de flesta fallen inom glesbygden. I detta län, där det i dag produceras ca 11 TWh elkraft och förbrukas 1 TWh, borde det inte behöva finnas någon fastighet utan elektricitet, säger motionärerna. De kräver därför att glesbygdsärendena från Jämtlands län skall behandlas med förtur vid fördelning av anslaget.

Penningvärdeförsämringen och fördyringar vid upprustning av elnät har medfört att anslaget till främjande av landsbygdens elektrifiering har urholkats kraftigt, säg det i motion 1982/83:812 (c). Det vore därför angeläget att anslaget höjdes, men på grund av det statsfinansiella läget finns små möjligheter till ytterligare stöd. Det är därför nödvändigt att prioritera inom anslagsramen. Motionären anser det angeläget att upprustning av nedslitna och oräntabla elnät får förtur före nyanläggningar. Han vill att

riksdagen skall göra ett uttalande av innebörden att anslaget bör utgå med 4,5 milj. kr. per år under fem år med inriktning på upprustningsåtgärder.

Utskottet anser att en objektiv behovsprövning måste vara vägledande vid fördelningen av anslaget mellan olika delar av landet. Härvid förutsätter utskottet att Jämtlands läns behov i detta avseende beaktas av den administrerande myndigheten. Enligt utskottets uppfattning bör således riksdagen inte uttala sig för någon viss prioritering mellan olika delar av landet när det gäller fördelningen av anslaget. Motion 1982/83:1481 (s) avstyrks alltså i ifrågavarande del.

Utskottet menar också att det inte finns bärande skäl för en sådan omfördelning av anslaget som föreslås i motion 1982/83:812 (c). Utskottet vill dock peka på att det i några fall kan vara fråga om mycket nedslitna nät där det inte är alldeles uppenbart om det är fråga om upprustning av nätet eller en nyanläggning. En viss flexibilitet i tolkningen torde i dylika fall vara möjlig. Med vad utskottet här har anfört avstyrker utskottet motion 1982/83:812 (c).

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om medel för det nu behandlade anslaget.

Statens elektriska inspektion

Utskottet har på senare år vid ett par tillfällen ägnat närmare uppmärksamhet åt frågan om resurser för statens elektriska inspektion. Inför budgetåret 1979/80 konstaterade utskottet (NU 1978/79:28 s. 10) att behovet av medel för inspektionsresor bara i begränsad utsträckning hade beaktats vid regeringens medelsberäkning under förslagsanslaget till inspektionen. På utskottets förslag uttalade riksdagen då att regeringen borde kunna medge sådana överskridanden av anslaget som motiverades av nödvändiga inspektionsresor. Ett år senare underströk utskottet – i anslutning till en motion i ämnet – "betydelsen av att inspektionen har möjlighet att fullgöra sina viktiga tillsynsuppgifter" (NU 1979/80:36 s. 6). Riksdagen biföll denna gång en reservation (s) till utskottets betänkande (s. 14 f.) och ökade därmed anslaget till inspektionen med 500 000 kr. utöver det belopp av ca 5 800 000 kr. som regeringen hade föreslagit. Av motiveringen för anslagshöjningen framgår att såväl en personalförstärkning som en ökad tillgång på medel för reseverksamhet var avsedd.

För budgetåret 1983/84 har regeringen, såsom anförs i budgetpropositionen, beräknat medel för inspektionens verksamhet med utgångspunkt i ett för inspektionen beräknat huvudalternativ. Förslaget innebär sålunda en viss real minskning av inspektionens ekonomiska resurser.

Utskottet har tagit del av vissa uppgifter om inspektionens finansiella situation. Det står klart att inspektionen utan att utnyttja medel som egentligen är avsedda för lönekostnader inte skulle disponera mer än en helt obetydlig summa för resekostnader. Den väg som inspektionen får välja för

att frigöra medel till resor och expenser är att hålla tjänster vakanta. F. n. är fem tjänster inom olika distrikt lediga. En av dessa tjänster anses behöva återbesättas med hänsyn till underbemanning inom det distrikt dit den hör. Om de fyra övriga lediga tjänsterna hålls vakanta sparas ett belopp av drygt en halv miljon kronor i lönekostnader. Detta förslår emellertid inte för att täcka behovet av medel för en oförändrad reseverksamhet, angelägen för att inspektionen skall kunna fullgöra sin funktion.

Utskottet är med hänsyn till budgetläget inte berett att förorda någon ändring i regeringens medelsberäkning. Liksom år 1979 anser utskottet emellertid att regeringen under det kommande budgetåret bör kunna medge sådana överskridanden av anslaget som motiveras av nödvändiga inspektionsresor. Riksdagen bör göra ett särskilt uttalande av denna innebörd.

Bränslen

Olja

En enda motion, 1982/83:1022 (vpk), berör oljesektorn. Den syftar till besparing av olja genom återvinning av asfalt.

Motionären andrar flera skäl för att asfalt bör återvinnas i större utsträckning. Det gäller dels flera olika slag av miljövinster, dels besparing av olja, dels också bättre ekonomi. Oljebesparingen beräknar motionären till ett värde av 84 milj. kr. per år vid en 20-procentig återvinning av asfalt.

Vid tillverkning av asfalt för vägbeläggningar används betydande mängder olja. Under sommaren 1982 genomfördes försök med återvinning av använd asfalt. Försöken, som gjordes på uppdrag av statens vägverk, innebar att befintlig asfaltbeläggning revs upp och behandlades i ett flyttbart återvinningsverk. Vid vägverket anser man metoden vara intressant mot bakgrund av att en stor del av det framtida vägbyggandet sannolikt kommer att bestå av ombyggnader och nybyggnader i anslutning till befintliga vägar.

En utvärdering av försöken pågår f. n. vid statens väg- och trafikinstitut. Utvärderingen syftar till att klarlägga om metoden är gångbar ekonomiskt sett och om återvinningsprodukten blir tekniskt godtagbar.

Det är givetvis av värde om det kan utarbetas metoder för asfaltåtervinning, vilka erbjuder en god ekonomi och tillfredsställande tekniska lösningar. Med hänsyn till den försöksverksamhet som pågår anser utskottet inte att riksdagen nu har anledning att göra något uttalande i ämnet. Motionen avstyrks alltså .

Kol

Kolimport och kolanvändning är föremål för fyra motionsyrkanden.

I vänsterpartiet kommunisternas partimotion 1982/83:1108 begärs att regeringen skall lägga fram förslag om importlicenser för kol. Det måste

finnas en klar och samlad överblick av hur mycket kol som förs in i Sverige och i vilka typer av anläggningar kolet planeras komma till användning, säger motionärerna.

Liknande motionsyrkanden har tidigare behandlats av utskottet. De har avstyrkts (NU 1981/82:30 s. 51, NU 1980/81:60 s. 54) med hänvisning till att kolanvändningen i Sverige kommer att bli av begränsad omfattning under 1980-talet. Den erforderliga kolmängden har bedömts kunna tryggas genom sådana långtidsavtal och engagemang i kolgruvor som redan förbereds. De socialdemokratiska ledamöterna i utskottet har tillstyrkt motionerna och alltså reserverat sig. Riksdagen har följt utskottet.

Utskottet har erfarit att regeringen har för avsikt att under våren 1984 i en proposition lägga fram förslag om kolförsörjning och kolanvändning. Ett ställningstagande till frågan om importlicenser bör göras mot bakgrund av vad som föreslås i den propositionen. Med hänsyn härtill anser utskottet att det inte finns skäl för riksdagen att rikta någon sådan begäran till regeringen som motionärerna föreslår. Det berörda yrkandet i motion 1982/83:1108 (vpk) avstyrks sålunda.

I två motioner framläggs förslag om att en central kolhamn skall byggas i Landskrona. Riksdagen bör enligt motion 1982/83:2027 (m, s, c) göra ett uttalande om i motionen angivna skäl för att bygga en sådan hamn. I samma motion påyrkas att staten med hänsyn till projektets positiva betydelse för Sveriges energiförsörjning också skall ingå som intressent i projektet. I motionen lämnas en rad uppgifter som enligt motionärerna styrker dels den ekonomiska nödvändigheten av en utbyggnad av Sundshamnen i Landskrona, dels behovet av att en färdig, väl fungerande lösning står till buds omkring år 1985. I motion 1982/83:409 (fp) önskas ett uttalande från riksdagen om att regeringen skall ta initativ till att en kolhamn byggs i Landskrona.

Regeringen lämnade i februari 1981 tillstånd enligt byggnadslagen till en utbyggnad av en ny kolhamn i Sundshamnen i Landskrona. Projektet omfattar farleds- och hamnutbyggnad samt hanteringsutrustning. En förutsättning för att utbyggnaden skall bli ekonomiskt lönsam är enligt intressenterna – däribland Sydkraft AB – en betydande kolanvändning i Landskronaområdet.

När utskottet förra året (NU 1981/82:30 s. 52) behandlade frågan om en centralhamn för kolimport sade sig utskottet inte vara berett att stödja då aktuella yrkanden som gick ut på att en viss ort, Landskrona, skulle utpekas som centralhamn för kolimport. Socialdemokraterna i utskottet anförde i en reservation bl. a. att förutsättningarna för att Sundshamnen i Landskrona kunde utnyttjas som regional kolhamn borde ägnas särskild uppmärksamhet.

Intressenterna i Sundshamnsprojektet har, enligt vad utskottet erfarit, enats om att fortsätta den påbörjade förprojekteringen av hamnen. Sydkraft har också förklarat sig berett att börja förprojektera en kolenergianläggning i

anslutning till Sundshamnen.

Med hänsyn till vad här har anförts och till den tidigare nämnda aviserade propositionen om kolförsörjning och kolanvändning anser utskottet att de nu aktuella motionsyrkandena inte bör föranleda riksdagen att avge någon meningsyttring i frågan. Motionsyrkandena avstyrks sålunda.

Naturgas

I motion 1982/83:1021 (c) begärs att medel skall ställas till förfogande för utveckling av metoder för gasutvinning. Vad som åsyftas är en ansökan från länsstyrelsen i Östergötlands län om ett bidrag av 700 000 kr. att användas av statens geotekniska institut för forsknings- och utvecklingsarbete kring naturgas i sedimentär berggrund.

Detta arbete ingår som ett led i ett program för undersökning av möjligheterna att utvinna naturgas ur Östgötaslättens sedimentberggrund. De två övriga delprojekten i programmet är utvinning av naturgas vid Tornby och fortsatt prospektering efter naturgas inom två andra områden.

I ett svar (RD 1982/83:73 s. 8) den 3 februari 1983 på en fråga (1982/83:163) av Marianne Karlsson (c) med samma innebörd som den nu aktuella motionen anförde statsrådet Birgitta Dahl beträffande de två projekten att regeringen den 13 januari i år hade meddelat Tekniska Verken i Linköping AB koncession för den planerade gasutvinningen och samtidigt beviljat bolaget bidrag till prospekteringen. Statsrådet anförde forsättningsvis:

> Regeringen är alltså positiv till att gastillgångarna i Östergötland utnyttjas.
>
> Länsstyrelsens ansökan om medel till forsknings- och utvecklingsarbete är nu på remiss hos berörda myndigheter. Jag kan därför inte i dag säga något om möjligheterna för staten att lämna stöd till projektet.

Utskottet hänvisar till det frågesvar som här har refererats och anser följaktligen inte att riksdagen skall göra någon sådan framställning till regeringen som motionären önskar. Motionen avstyrks alltså.

Torv, skogsavfall, energiskog

Tidigare i detta betänkande har utskottet behandlat frågor om riktlinjer för energipolitiken och andra mer övergripande frågor, såsom den inbördes prioriteringen mellan olika energislag. Satsningen på skogsbränsle och andra biobränslen har delvis tagits upp i det sammanhanget. Här behandlar utskottet motionsyrkanden inom detta område som tar sikte på speciella projekt och mer specifika frågor.

Centerpartiet begär i sin partimotion 1982/83:1100 att riksdagen skall besluta att stöd till förbränningsanläggningar eldade med skogsbränsle, andra biobränslen och sopor skall utgå enligt samma grunder som gäller för anläggningar eldade med torv.

I vänsterpartiet kommunisternas partimotion 1982/83:1108 framförs liknande tankegångar. Ett stöd motsvarande det som har beslutats för torveldade anläggningar bör införas för andra inhemska bränslen, heter det. Motionärernas yrkande i denna del har innebörden att riksdagen hos regeringen skall hemställa om åtgärder för att snabbt öka användningen av de inhemska bränslena skogs- och jordbruksavfall samt biomassa i övrigt och energiskog.

Riksdagen beslutade i december 1982 att ett tillfälligt stöd skall utgå till investeringar i förbränningsanläggningar som byggs för att eldas med främst torv. Bakgrunden var bl. a. att användningen av torv som bränsle för att ersätta olja inte – trots de åtgärder som hade vidtagits för ändamålet – hade ökat i den takt som var önskvärd för att man skulle uppnå det mål som hade angivits av statsmakterna för år 1990. Stödet utgår genom oljeersättningsfonden till anläggningar som beställs under år 1983. Utskottet anförde (NU 1982/83:18 s. 15) att en begränsad andel skogsråvara också borde kunna få utnyttjas i de anläggningar som blev stödberättigade. I en reservation anförde centerpartiets företrädare i utskottet att de fann det anmärkningsvärt att förslaget i propositionen inte omfattade eldningsanläggningar för förbränning av flis m. m. De krävde en ändring av riktlinjerna. Också vänsterpartiet kommunisterna begärde en ändring av riktlinjerna så att stöd skulle utgå även om en större andel ved kom till användning.

Utskottet anser att riksdagen inte skall uttala sig för en sådan ändring av de nyligen fastställda riktlinjerna för stödet till torveldade anläggningar som föreslås i motionen.

Stödet bör sålunda även fortsättningsvis vara avsett för anläggningar som är byggda för eldning med främst torv. Som utskottet tidigare har anfört kan en begränsad andel skogsråvara få utnyttjas i de anläggningar som är stödberättigade.

Utskottet vill också erinra om att oljeersättningsfonden från de medel som fonden normalt förfogar över för stöd till oljeersättande åtgärder kan ge stöd till olika typer av fastbränsleeldade anläggningar. Det gäller t. ex. sådana anläggningar där sopor och biobränslen utnyttjas. Stödet utgår som bidrag och/eller lån, beroende på projektens karaktär. För projekt som bygger på utnyttjande av skogsbränslen ställs särskilda krav för undvikande av konflikter med skogsindustrin om råvaran.

Även det likaledes i december 1982 beslutade stödet för upphandling på energiområdet torde kunna utgå vid investeringar i anläggningar som utnyttjar skogsbränslen, sopor m. m.

Utskottet avstyrker alltså motion 1982/83:1100 (c) och motion 1982/83:1108 (vpk) i ifrågavarande delar. Utskottet vill i övrigt hänvisa till redogörelsen i det föregående (s. 34) för olika aktiviteter som nu pågår i syfte att nå lösningar på de problem som råder kring tillförsel och användning av inhemska fasta bränslen.

I motion 1982/83:1477 (s) framförs önskemål om att riksdagen skall begära av regeringen att frågan om statsbidrag till torveldade förbränningsanläggningar i Avesta och Sandvikens kommuner upptas till prövning. De båda kommunerna har, framhåller motionärerna, bildat ett gemensamt bolag för att exploatera torvmossar. De har vidare beställt pannanläggningar, som kommer att levereras under senare delen av år 1983.

Avesta och Sandvikens kommuner har genom dessa beslut följt den energipolitik som har lagts fast av riksdagen och regeringen, säger motionärerna. De har planerat för att ersätta olja med inhemska bränslen. Genom sina kontakter med ansvariga departement och verk har kommunerna stimulerats till ett genomförande av de påbörjade projekten. Till följd av att de nämnda beställningarna har gjorts före ingången av år 1983 riskerar kommunerna att bli utan statsbidrag, trots att de har följt den fastlagda energipolitiken, anför motionärerna.

Utskottet har nyss angivit bakgrunden till beslutet om det tillfälliga stödet till torveldade förbränningsanläggningar. De riktlinjer som i enlighet med riksdagens beslut har utarbetats för stödet innebär, som också motionärerna påpekar, att stödet kan utgå för investeringar i förbränningsanläggningar som byggs för att eldas med främst torv, om anläggningen beställs under år 1983. Någon ändring av dessa riktlinjer av det slag som motionärerna åsyftar vill utskottet inte förorda. Det är en uppgift för de administrerande organen att bedöma eventuella ansökningar från de berörda kommunerna. Utskottet anser följaktligen att riksdagen inte bör göra någon framställning till regeringen med anledning av motion 1982/83:1477 (s).

Vänsterpartiet kommunisterna föreslår i motion 1982/83:1108 att riksdagen skall anmoda regeringen att ta initiativ till bildandet av regionala bränslebolag. Sådana bolag som åsyftas i motionen kan bildas med stöd ur oljeersättningsfonden.

Näringsutskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden liknande det nu aktuella. Våren 1981 konstaterade utskottet (NU 1980/81:60 s. 74) att det är betydelsefullt att effektiva distributionsformer kan byggas upp för olika slag av inhemska bränslen. Utskottet ansåg att bildandet av bränslebolag borde uppmuntras av statsmakterna. Det stöd som oljeersättningsfonden kan lämna till bildandet av marknadsorganisationer skapar, sade utskottet vidare, "goda förutsättningar för tillkomsten av flexibla och marknadsorienterade bränslebolag med verksamhet som är anpassad till de särskilda förhållandena i olika delar av landet". Med hänvisning till detta avstyrkte utskottet de motionsyrkanden om bränslebolag som då förelåg. De socialdemokratiska ledamöterna i utskottet reserverade sig till förmån för förslaget om initiativ till regionala bränslebolag. Vid behandling av ett liknande yrkande våren 1982 ansåg utskottet (NU 1981/82:30 s. 58) att det inte fanns skäl för någon åtgärd i saken från riksdagens sida. Det berörda yrkandet avstyrktes alltså och avslogs av riksdagen. Utskottet var av samma uppfattning när förslaget återigen behandlades i slutet av förra året (NU

1982/83:18 s. 15). Vänsterpartiet kommunisternas företrädare i utskottet reserverade sig dock till förmån för motionen. Riksdagen följde utskottet.

Utskottet har inhämtat att man inom regeringskansliet f. n. studerar olika praktiska problem rörande skogsbränslet, bl. a. frågan om regionala bränslebolag. Mot här angiven bakgrund avstyrker utskottet motionen i nu behandlad del.

En storskalig odling av energiskog bör startas i Norrbotten, sägs det i motion 1982/83:340 (vpk). Där är enligt motionären förutsättningarna goda med lämplig mark och arbetskraft i överflöd. Riksdagen borde begära att regeringen vidtar åtgärder och lämnar förslag på en satsning på energiskog enligt motionärens intentioner.

Riksdagens energipolitiska beslut våren 1981 innefattade ett treårigt energiforskningsprogram för tiden t. o. m. budgetåret 1983/84. Delprogrammet energiodling har en medelsram på 95 milj. kr. Möjlighet finns att söka statligt stöd genom nämnden för energiproduktionsforskning för odling av energiskog.

Utskottet anser inte att riksdagen skall göra något uttalande om lämplig plats för odling av energiskog. Motion 1982/83:340 (vpk) avstyrks alltså.

I motion 1982/83:1027 (c) föreslås att utvecklingen av den s. k. vyrmetanmetoden för utvinning av metan ur torvmossar skall främjas och att möjligheterna till energiproduktion med denna metod i u-länderna skall undersökas inom ramen för u-landsbiståndet.

Vyrmetanmetoden, som innebär att energi utvinns ur torvmossar utan att torven bryts, utvecklas f. n. inom ramen för energiforskningsprogrammet. Enligt en redovisning år 1981 från nämnden för energiproduktionsforskning ("Torv – resultat, utvecklingsläge och förutsättningar") har försök i pilotskala visat att processen fungerar. Ett försök i större skala pågår f. n. utanför Uppsala.

Utskottet konstaterar sålunda att det med statligt stöd pågår viss försöksverksamhet med att utveckla den i motionen nämnda metoden. Något initiativ från riksdagen för att främja utvecklingen av vyrmetanmetoden finner utskottet inte nu vara motiverat. Utskottet ifrågasätter om metoden är tillräckligt utvecklad för att böra lanseras i något u-land. Motionen avstyrks således.

I motion 1982/83:811 (s) föreslås att riksdagen skall begära hos regeringen att regionala torvförsörjningsplaner upprättas under 1980-talet i samarbete med statens naturvårdsverk och Sveriges geologiska undersökning. Planerna skall ligga till grund för hushållningen med torv i framtiden.

Motionärerna pekar på att det finns flera olika typer av torv och att torvens värde inte enbart ligger i möjligheterna att använda den som energikälla. Det måste, säger de, uppfattas som slöseri med en värdefull naturresurs, som inte förnyas nämnvärt, om torven utnyttjas kortsiktigt enbart som energikälla till

höga kostnader för brytning, transporter, ev. förädling och förbränning. Missbruk av torv kan förhindras genom länsstyrelsernas prövning av täktansökningar, varvid torvkvalitet, användbarhet och behov bör bedömas, fortsätter motionärerna. För att det skall skapas underlag för dessa bedömningar bör torvinventeringar genomföras och torvförsörjningsplaner upprättas av länsstyrelserna i samarbete med naturvårdsverket och Sveriges geologiska undersökning. Genom ett förbättrat planeringsunderlag undviks bl. a. risken för förbrukning av torvtillgångar som i framtiden kan behövas för mer kvalificerade ändamål, t. ex. teknisk-kemisk-medicinska, samtidigt som onödiga ekonomiska och ekologiska skador förebyggs. Planerna sägs vidare böra utformas så att de kan bilda underlag för kommunernas energiförsörjningsplaner. Seriösa torvförsörjningsplaner skulle också i viss mån kunna förhindra spekulationer av markägare, säger motionärerna.

Utskottet vill i anslutning till motionen erinra om att Sveriges geologiska undersökning har genomfört översiktliga torvinventeringar i olika delar av landet. Under år 1982 har också länsstyrelserna genomfört torvinventeringar, som bl. a. har resulterat i att regionala torvförsörjningsplaner har upprättats i vissa län.

Utskottet har med intresse noterat det pågående arbetet med upprättande av regionala torvförsörjningsplaner. Det finns, såsom påpekas i motionen, flera skäl till att detta arbete bör fortgå. Utskottet räknar med att ytterligare regionala torvförsörjningsplaner successivt kommer att utarbetas. Mot här angiven bakgrund avstyrker utskottet motion 1982/83:811 (s).

Alternativa drivmedel

Riksdagens beslut våren 1981 om riktlinjer för energipolitiken innefattade bl. a. en plan för introduktionen av alternativa drivmedel. Sammanfattningsvis består introduktionsprogrammet av dels en satsning på utveckling och införande av fordon för drift med bränsle bestående av i det närmaste 100 % metanol (M 100), dels en verksamhet för att närmare klarlägga förutsättningarna för introduktion av blandbränsle. Enligt riktlinjerna bör regeringen senast under år 1983 återkomma till riksdagen med en redovisning av det arbete som har bedrivits och med förslag till fortsatt inriktning av verksamheten.

Oljeersättningsdelegationen (I 1979:01) har i tilläggsdirektiv (dir. 1981:24 och 1982:43) fått i uppdrag att, i avvaktan på att statens energiverk inrättas, närmare planera och leda genomförandet av planen för introduktion av alternativa drivmedel.

I november 1982 överlämnade oljeersättningsdelegationen till regeringen rapporten (Ds I 1982:12) Strategi för alternativa drivmedel.

I propositionen redovisas (bil. 14 s. 122 f.) det arbete som har bedrivits i fråga om introduktion av alternativa drivmedel och föreslås riktlinjer för det fortsatta arbetet. Det framgår att regeringen i likhet med oljeersättnings-

delegationen anser att de statliga insatserna främst bör gå ut på att utveckla användningen av M 100-bränsle. Målet för de statliga insatserna bör vara att ge närmare underlag för ett beslut i slutet av 1980-talet i frågan om introduktion av M 100 som drivmedel i större skala. Den närmare plan för det fortsatta arbetet som oljeersättningsdelegationen föreslår visar vilka åtgärder som behöver vidtas under de närmaste åren för att ett sådant underlag skall kunna finnas mot slutet av 1980-talet. Planen ansluter till riktlinjerna i riksdagsbeslutet våren 1981. Föredraganden säger sig därför i allt väsentligt kunna stödja den.

Fortsättningsvis redovisas några av de viktigaste punkterna i den plan som delegationen har föreslagit. Åtgärderna är av den arten att ansvaret för genomförandet åvilar de berörda myndigheterna.

I korthet har planen följande innebörd. Försök i successivt mer omfattande skala görs med användning av M 100 i fordon. Under åren 1983 och 1984 bedrivs ytterligare arbete för att klarlägga de problem som finns när det gäller att distribuera och lagra metanol. Forskning och utveckling för att få fram kommersiellt acceptabel teknik för inhemsk produktion av metanol bör enligt planen även i fortsättningen vara en angelägen uppgift inom energiforskningsprogrammet fram till dess ställning kan tas till om en mer omfattande metanolintroduktion skall ske.

Föredragande statsrådet anför i propositionen att flera åtgärder måste initieras redan nu ifall den av oljeersättningsdelegationen föreslagna planen skall kunna genomföras. Vid genomförandet av planen bör man enligt föredraganden klarlägga förutsättningarna för en – mot svensk industri riktad – mer omfattande teknikupphandling av specialfordon för drift med alternativa drivmedel att användas inom sektorer som försvaret och jordbruket samt av statliga verk. Föredraganden räknar med att det ekonomiska stöd som krävs för insatserna enligt den föreslagna planen kan finansieras inom ramen för befintliga resurser.

Avslutningsvis redogörs i detta avsnitt av propositionen för oljeersättningsdelegationens analys av andra drivmedelsalternativ än M 100 och låginblandning av metanol.

Utskottet har inget att erinra mot vad i propositionen anförs om introduktion av alternativa drivmedel.

Här tar utskottet så upp en motion som gäller tillverkning av gengasaggregat. Det är motion 1982/83:2033 (c), vari begärs att riksdagen skall göra ett uttalande om behovet av stimulansåtgärder för tillverkning och användning av gengasaggregat.

Med hänsyn till landets intresse av att oljeförbrukningen minskas borde det vara ett samhällsintresse att stimulera till användning av gengasfordon i praktisk drift, säger motionärerna. En metod för detta vore att staten ställde kunskapsresurser gratis till förfogande eller på annat sätt stimulerade dem som yrkesmässigt vill tillverka gengasaggregat, antingen för inhemsk användning eller för export.

Utskottet vill med anledning av förslaget i motionen anföra följande.

Överstyrelsen för ekonomiskt försvar (ÖEF) har upprättat beredskapsplaner för att den svenska transportkapaciteten vid behov skall kunna hållas i drift med gengas från inhemska bränslen. Forskning om och utveckling av gengasframställning och gengasanvändning pågår inom ramen för bl. a. denna beredskapsplan. För budgetåret 1983/84 har i budgetpropositionen föreslagits ett anslag på 250 000 kr. för denna verksamhet, vilket motsvarar det av ÖEF beräknade behovet. Det kan också nämnas att styrelsen för teknisk utveckling finansierar ett forskningsprojekt vid Tekniska högskolan i Stockholm, där förutsättningarna för att använda flis och pellets för gengasproduktion undersöks. Ett motionsyrkande av ungefär samma innebörd som det nu aktuella avstyrktes av utskottet förra året (NU 1981/82:30 s. 61). Utskottet anser inte att riksdagen nu har anledning att uttala sig för några ytterligare statliga stimulansåtgärder inom detta område. Motion 1982/83:2033 (c) avstyrks alltså.

Regionala projekt

Flera motioner berör olika regionala energiprojekt. Utskottet tar först upp yrkanden som har anknytning till *storstadsområdena*. Därefter behandlas motionerna i en geografiskt betingad ordningsföljd.

Motion 1982/83:1119 (vpk) är inriktad på Stockholms län. Riksdagen föreslås begära förslag av regeringen inom energiområdet i enlighet med vad som anförs i motionen.

En kraftfull satsning på att utveckla nya energikällor och ny energiteknik krävs för att så småningom en övergång till inhemska, förnybara energikällor skall bli möjlig, anför motionärerna. Detta innebär forskning, utveckling och tillverkning av solfångare, värmepumpar, fjärrvärmesystem, nya effektiva pannor, avancerad isoleringsteknik m. m.

Import av naturgas från Sovjet, Norge eller kontinenten till uppvärmning och för användning som hushållsgas, i industrin m. m. är också enligt motionärerna viktig för att bryta oljeberoendet. Utbyggnaden av fjärrvärme borde fortsätta i måttfull takt i form av lågtemperatursystem. En kraftig satsning på aktiv energihushållning måste göras, heter det vidare, och detta kräver nya metoder för isolering, för styrning och reglering av värmesystem och för värmeåtervinning.

Vidare föreslås i motionen att det s. k. energikombinatet i Nynäshamn skall byggas under 1980-talet.

Förslag om s. k. energikombinat tas upp också i två andra motioner. I vänsterpartiet kommunisternas partimotion 1982/83:1108 sägs att en samproduktion av värme, elkraft och alternativa drivmedel i energikombinat kan bidra till lösningen av storstädernas energiproblem. Motionärerna begär att riksdagen skall göra ett uttalande i enlighet med vad som i motionen har anförts om energikombinat.

I motion 1982/83:804 (c) föreslås att riksdagen skall uttala att planeringen av Nynäshamnskombinatet och andra förgasningsprojekt bör drivas vidare och utformas med ledning av vad som har anförts i motionen. Där sägs följande. Vid den fortsatta utredningen av ett energikombinat i Nynäshamn bör alternativ tas fram enligt vilka dels en gas med lämplig sammansättning, dels spillvärme från kombinatet kan levereras till Storstockholm för uppvärmningsändamål. Den mängd gas och spillvärme som skulle levereras bör väljas så att den kan få avsättning även efter genomförda hushållningsåtgärder i enlighet med det mål som riksdagen har ställt upp. Dimensionerna på överföringsledningarna bör väljas så stora att de underlättar en övergång till lågtemperaturteknik i befintliga fjärrvärmesystem. I anslutning till dessa ledningar bör också inplaneras en ledning för oljeöverföring eller transport av kol-vätskeblandningar.

Här tar utskottet först upp frågor om s. k. energikombinat.

Utskottet ägnade i sitt energipolitiska betänkande år 1981 (NU 1980/81:60 s. 80–84) en hel del uppmärksamhet åt vad som där kallades Nynäsprojektet. Också förra året togs frågan härom upp (NU 1981/82:30 s. 63). Utskottet fann inte anledning för riksdagen att göra något uttalande med anledning av Nynäsprojektet.

Läget för projektet är f. n. följande.

AB Nynäs Petroleum har tillsammans med ASEA AB och Stockholms energiverk bildat ett handelsbolag, Nynäshamnskombinatet HB, som skall svara för arbetet med att utveckla det planerade energikombinatet i Nynäshamn. I början av mars i år tecknade handelsbolaget avtal med ett antal ingenjörsfirmor och licenstillverkare om medverkan i en förprojektering av anläggningen. För detta ändamål har stöd erhållits av oljeersättningsfonden i form av ett villkorslån på 14 milj. kr. Medel tillskjuts också av handelsbolagets ägare. Förprojekteringen skall vara klar i slutet av år 1983. Därefter sker en ekonomisk utvärdering som skall redovisas i en rapport till oljeersättningsfonden i mitten av år 1984. Ett investeringsbeslut kan fattas år 1985, och projektet kan i så fall stå färdigt år 1989.

Utskottet vill utöver vad som här har anförts erinra om att regeringen till senare i år har aviserat en proposition om storstadsområdenas värmeförsörjning. Mot här angiven bakgrund finner utskottet det inte heller nu vara motiverat för riksdagen att göra något uttalande med avseende på Nynäsprojektet eller andra liknande projekt. De nu behandlade motionerna avstyrks alltså såvitt gäller krav på initiativ från riksdagen i fråga om sådana projekt.

Vad så gäller övriga synpunkter i motion 1982/83:1119 (vpk) synes de inte nu påkalla något ställningstagande från riksdagen. Utskottet förutsätter att frågor av väsentlig betydelse för Storstockholms energiförsörjning kommer att aktualiseras vid behandlingen av propositionen om storstädernas värmeförsörjning. Motionen avstyrks alltså i denna del.

I motion 1982/83:804 (c) finns ytterligare två yrkanden som är inriktade på

storstadsområdenas värmeförsörjning.

Enligt ett av dessa yrkanden skall riksdagen uttala att kol bör få användas i storstadsområdena endast med bästa möjliga rökgasrening och endast i den mån oljereduktionsmålen inte kan nås genom hushållningsåtgärder och genom övergång till användning av värmepumpar, inhemska bränslen och olika former av gasbränslen.

Det andra yrkandet syftar till ett riksdagsuttalande om att storstädernas värmesystem bör väljas så att en övergång till varaktiga, helst förnybara och inhemska, energikällor med minsta möjliga miljöpåverkan påskyndas och att inga låsningar till ett framtida elberoende uppstår.

Med hänsyn till den stora betydelse storstädernas värmeförsörjning har för landets totala energisystem har statsmakterna ett klart intresse av hur dessa kommuner väljer sina värmesystem, säger motionärerna. Tillgänglig elkraft bör användas endast för drift av värmepumpar med hög värmefaktor, och användning av annan elvärme bör undvikas, heter det. Stora värmepumpar bör planeras så att de kan ställas om till bränsledrift. Befintliga gasrörnät bör underhållas och utnyttjas, och planer bör tas fram för introduktion av naturgas eller andra gasformer också i Stockholm och Göteborg.

Utskottet vill i fråga om det första yrkandet erinra om att riksdagen helt nyligen har beslutat om ett statligt investeringsstöd till anordningar för att minska utsläppen av svavel vid förbränning av kol (prop. 1982/83:100, NU 1982/83:22). Stöd skall kunna lämnas endast om anordningar för att begränsa utsläppen av svavel medför längre gående rening än vad som behövs enligt de nuvarande bestämmelserna i förordningen (1976:1055) om svavelhaltigt bränsle.

Regeringen har uppdragit åt statens vattenfallsverk att i samarbete med andra kraftproducenter, kommunerna och industrin utreda kolanvändningens hälso- och miljökonsekvenser. Projektet, som har pågått sedan år 1979, benämns Kol–Hälsa–Miljö. Hösten 1981 avlämnades till regeringen en lägesrapport från projektet. Slutliga data och slutsatser från huvuddelen av de undersökningar som omfattas av projektet redovisas i en slutrapport som nyligen har färdigställts.

Som redan nämnts har regeringen för avsikt att under våren 1984 i en proposition till riksdagen lägga fram förslag om kolförsörjning och kolanvändning. Med hänvisning till vad utskottet här har anfört och till den aviserade propositionen om storstadsområdenas värmeförsörjning avstyrker utskottet det nu berörda motionsyrkandet.

Det andra nyss nämnda yrkandet i motion 1982/83:804 (c) finner utskottet mindre kontroversiellt. Den energipolitik som statsmakterna har ställt sig bakom genom 1981 års beslut innebär bl. a. en inriktning på ett energisystem i huvudsak baserat på varaktiga, helst förnybara och inhemska, energikällor med minsta möjliga miljöpåverkan. Utskottet anser inte, återigen med hänsyn till den kommande propositionen om storstadsområdenas värmeförsörjning, att riksdagen nu bör närmare kommentera de mer detaljerade

synpunkter som lämnas i motiveringen till motionen. Denna avstyrks alltså i ifrågavarande del.

Ett kombinerat vind- och vågkraftverk bör enligt motion 1982/83:499 (c) byggas utanför *Gotlands* sydöstkust. I motionen åberopas en undersökning, gjord vid Chalmers tekniska högskola, av möjligheterna att uppföra havsbaserade vindkraftverk kombinerade med vågkraftverk i samma område. Motionärerna erinrar om att i en motion år 1981 argumenterades för att projektet skulle genomföras. Det finns nu ytterligare motiv för detta, anför de. Algodling och sannolikt även fiskodling skulle nämligen med gott ekonomiskt utbyte kunna bedrivas i anslutning till ett havsbaserat vind- och vågkraftverk. Också sysselsättningsskäl motiverar att projektet genomförs, menar motionärerna. De begär att riksdagen skall göra ett uttalande om byggande av det nämnda vind- och vågkraftverket.

När utskottet för två år sedan behandlade den i motion 1982/83:499 (c) omnämnda motionen (NU 1980/81:60 s. 123) lämnade utskottet en beskrivning av den planerade försöksverksamheten inom delprogrammet Vindenergi. Utskottet anförde beträffande havsbaserade vindkraftverk att de ekonomiska ramarna inte gav utrymme för några praktiska försök utan endast för inledande studier. Verksamheten på vågenergiområdet var inriktad på en utvärdering av den dittillsvarande verksamheten och för insatser på bevakningsnivå. Utskottet konstaterade att det projekt som motionärerna förespråkade inte kunde rymmas inom den medelsram för energiforskning som beräknades i proposition 1980/81:90.

Utskottet vill erinra om att det nu gällande programmet för energiforskning pågår t. o. m. budgetåret 1983/84. Enligt vad utskottet inhämtat har framställningar som gjorts till energiforskningsnämnden om stöd till ifrågavarande projekt hittills avslagits. Utskottet finner mot den här angivna bakgrunden inte anledning att föreslå riksdagen att göra ett sådant uttalande som motionärerna önskar.

I motion 1982/83:1503 (m) uppmanas riksdagen att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om inriktningen av energipolitiska åtgärder i *Skaraborgs län*. I motionen nämns bl. a. projekt rörande energiflis, halm, torv, värmepumpar, kol och etanol. Motionärerna understryker att en förutsättning för deras analys och beskrivning av utvecklingen på energiområdet i Skaraborgs län är att den framtida energianvändningen bör utgå från vad som är rätt från lönsamhetssynpunkt.

Utskottet förutsätter att det berörda länets egna myndigheter, kommuner, företag och organisationer utifrån sina olika förutsättningar engagerar sig i länets utveckling även vad gäller energifrågor. Ett sådant uttalande från riksdagen som motionärerna föreslår finner utskottet inte motiverat. Motionen avstyrks följaktligen i här berörd del.

I motion 1982/83:1585 (s) begärs att riksdagen skall som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om utvecklingsprojekt på energiområdet i *Gävleborgs län*.

Det framhålls i motionen att de utvecklingsprojekt på energiområdet som nu är aktuella i länet är viktiga för basindustriernas utveckling. Det gäller planerna på gasimport från Sovjet och/eller Norge. I båda fallen berör de ledningsalternativ som har diskuterats Gävleborgs län. Det gäller också den utveckling på torvområdet som sker inom länet. Slutligen gäller det möjligheterna till utbyggnad av vattenkraften i länet.

Något skäl för riksdagen att göra något uttalande i saken anser utskottet dock inte föreligga. I detta sammanhang kan erinras om att vattenfallsverket nyligen har redovisat ett förslag till huvudsträckning för den i motionen nämnda rörledningen för transport av naturgas från Nordnorge till kontinenten. Projektet syftar till att skapa en beredskap för det fall att rörledningstransport genom Sverige visar sig fördelaktigare än andra alternativ för transport av gas vid en framtida utvinning av gas i Nordnorge. Utskottet har vidare erfarit att det f. n. genom Swedegas AB:s försorg bedrivs marknadsstudier i syfte att utröna om förutsättningar föreligger för import av gas från Sovjetunionen.

Utskottet avstyrker alltså motion 1982/83:1585 (s) i ifrågavarande del.

Ett förslag avseende *Jämtlands län* finns i motion 1982/83:1481 (s). Det innebär att riksdagen skall som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen har anförts om behovet av ökade insatser för att energiutvinning skall komma igång i Jämtlands län.

I motionen redovisas huvuddragen i ett program som har utarbetats för att en samlad energisatsning skall kunna genomföras i länet under en femårsperiod. Ett bolag har bildats för att administrera och följa upp energiprogrammet. Motionärerna säger att det krävs omedelbara statliga insatser när det gäller att komma igång med energiproduktion baserad på skogen, torven och vattenkraften.

Utskottet anser liksom i övriga här berörda fall att det inte är motiverat med något uttalande av riksdagen om inriktningen av energipolitiska åtgärder i en viss region. Således avstyrker utskottet motion 1982/83:1481 (s) i angiven del.

Fjärrvärme

Frågan om utbyggnad av fjärrvärmenät berörs i tre motioner.

De riktlinjer på detta område som riksdagen beslutade om i december 1982 (NU 1982/83:18) bör omprövas, hävdas det i centerpartiets partimotion 1982/83:1100 och i motion 1982/83:1015 (c). Det föreslås i partimotionen att riksdagen skall ansluta sig till de riktlinjer för flexibla fjärrvärmenät, anpassade för låga vattentemperaturer, som redovisas i motionen samt

besluta att villkoren för stöd till fjärrvärmeutbyggnader skall anpassas efter dessa riktlinjer. I motiveringen för detta yrkande sägs bl. a. att fjärrvärmenät som inte fyller kraven på anpassbarhet till nya energiformer sannolikt inte kommer att kunna konkurrera med fastighetsanknutna uppvärmningsalternativ och därför av fastighetsägarna kommer att anses medföra en låsning till en alltför dyr uppvärmningsform. Motion 1982/83:1015 (c) har i stort samma motivering som partimotionen i denna del. Yrkandet innebär att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna att stöd för utbyggnad av fjärrvärme bör ges endast när utbyggnad sker enligt de i motionen angivna riktlinjerna.

Centerpartiet ställde samma krav i slutet av förra året, när det särskilda stödet för utbyggnad av distributionsanläggningar för fjärrvärme behandlades av riksdagen (prop. 1982/83:50, NU 1982/83:18 s. 11). Utskottet påpekade då att det föreslagna stödet till fjärrvärmeutbyggnad också skulle omfatta s. k. lågtemperatursystem. Däremot ansåg utskottet inte att det skulle ställas som villkor för stöd att fjärrvärmeanläggningen var av den typen. Alltså avstyrktes yrkandet. Centerpartiets företrädare i utskottet reserverade sig mot beslutet. Riksdagen följde utskottet.

Utskottet vill understryka att utbyggnaden av fjärrvärmenät har stor betydelse när det gäller att minska oljeanvändningen och förbättra miljön i tätorterna. En kraftig utbyggnad av fjärrvärmenät bidrar också till att skapa förutsättningar för att avvecklingen av kärnkraften kan genomföras. I den mån fjärrvärmeproduktionen grundas på annat än olja medverkar den också till att positivt påverka bytesbalansen. Dessutom har utbyggnaden av fjärrvärme gynnsamma effekter för industrin och för sysselsättningen.

Som framgår av vad utskottet nyss har anfört har riksdagen nyligen tagit ställning till förslag om riktlinjer för stöd till utbyggnad av distributionsanläggningar för fjärrvärme. Stödet gäller anläggningar som beställs under år 1983. Utskottet vill framhålla att stödet även omfattar fjärrvärmesystem med lägre driftstemperaturer. Det har givetvis ett värde om nya anläggningar kan göras flexibla för att möta kommande behov. Det finns dock enligt utskottets uppfattning inte heller nu skäl att ställa som villkor för detta tillfälliga stöd att fjärrvärmeanläggningen skall vara av den i motionerna nämnda typen. Utskottet avstyrker alltså motion 1982/83:1100 (c) i nu berörd del och motion 1982/83:1015 (c).

Det tredje motionsyrkande som skall behandlas här tar sikte på en ändring i "fjärrvärmelagen", dvs. lagen (1981:1354) om allmänna värmesystem. Det ställs i motion 1982/83:804 (c) och går ut på att riksdagen hos regeringen skall anhålla om förslag till komplettering av lagen i enlighet med vad som anförs i motionen. I korthet innebär motionärernas förslag att en regel bör införas om att användningen av kompletterande alternativa energikällor och hushållningsåtgärder ej får försvåras. Det skall också bestämmas att en fastighetsägare inte heller skall kunna tvingas att ansluta sig till ett fjärrvärmenät om han till lägre kostnad och på ett från miljösynpunkt

godtagbart sätt kan utnyttja inhemska förnybara energikällor.

I det föregående har utskottet lämnat vissa uppgifter om fjärrvärmeutbyggnaden (se s. 28). Härutöver vill utskottet i fråga om bestämmelser för fjärrvärmeutbyggnad anföra följande.

Kommunerna har genom lagen (1977:439) om kommunal energiplanering ålagts ett övergripande ansvar för värmeförsörjningen. Lagen syftar till att ge kommunerna möjlighet till en rationell avvägning mellan olika uppvärmningsformer, som t. ex. eluppvärmning, fjärrvärme och individuell olje- eller naturgaseldning.

Lagen om kommunal energiplanering stadgar inte om några medel för att planerade åtgärder skall kunna genomföras. Det styrmedel som står till förfogande för detta ändamål är främst lagen (1981:1354) om allmänna värmesystem. Den ger kommunen eller annan huvudman viss möjlighet att framtvinga anslutning av fastigheter till anläggningen. Det kan ske genom att anläggningen förklaras som allmän. För att en allmänförklaring skall få göras skall det vara av betydelse från energihushållnings- eller miljöskyddssynpunkt att man i området övergår till uppvärmning med fjärrvärme eller naturgas. Anläggningen skall vara lämplig för den lokala och regionala energiförsörjningen. Den får inte vara uppenbart sämre från ekonomisk synpunkt än andra alternativ för värmeförsörjning. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer (f. n. statens industriverk) fattar beslut om allmänförklaring.

När det gäller att avgöra om en fastighet behöver anordningar för värme och om behovet inte kan med större fördel tillgodoses på annat sätt än genom fjärrvärme- eller naturgasanläggning, skall enligt uttalanden i förarbetena (prop. 1975/76:149) objektiva grunder tillämpas. Härvid skall fastighetens belägenhet och användningssätt och möjligheterna att lösa uppvärmningsfrågan på annat sätt läggas till grund för bedömningen. Någon allmänförklaring av värmesystem har hittills inte skett.

Enligt vad utskottet har erfarit kommer den aviserade propositionen om storstädernas värmeförsörjning att innehålla inslag om fjärrvärmeutbyggnaden. Vidare har regeringen för avsikt att under hösten 1983 förelägga riksdagen en proposition om kommunal energiplanering. Utskottet har inhämtat att vissa av de frågor som tas upp i motionen avses bli behandlade i denna proposition.

Utskottet finner mot bakgrund av den redogörelse som nu har lämnats inte skäl för riksdagen att hos regeringen hemställa om sådana lagförslag som motionären förordar. Med vad utskottet här har anfört avstyrks motion 1982/83:804 (c) i ifrågavarande del.

Energiproduktion och energianvändning i övrigt

Motion 1982/83:647 (c) syftar till ett bättre utnyttjande av tillgänglig elproduktionskapacitet. Det nu rådande elöverskottet bör utnyttjas så effektivt som möjligt för att minska oljeberoendet, heter det i motionen. Detta kan åstadkommas med hjälp av värmepumpar som kan ta till vara och förädla de stora mängder billig energi med låg kvalitet som finns i luft, i havs- och grundvatten samt i form av spillvärme. En förutsättning för att denna energi skall kunna utnyttjas är enligt motionärerna att fjärrvärmesystemen dimensioneras för lägre temperaturer än f. n. En kraftig satsning på utbyggnad av ett system med värmepumpar skulle dessutom kunna ge många nya arbetstillfällen och exportmöjligheter för svensk teknik, framhåller motionärerna. De yrkar på att riksdagen skall hemställa hos regeringen om en översyn av reglerna för bl. a. oljeersättningsfonden och energisparlånen så att ett bättre utnyttjande av elproduktionskapaciteten gynnas på det sätt som anges i motionen.

Våren 1982 tog utskottet ställning till ett motionsyrkande med liknande innebörd (NU 1981/82:30 s. 66). Utskottet påpekade då att värmepumpsprojekt är berättigade till stöd från oljeersättningsfonden och att ett stort antal sådana projekt hade erhållit stöd från fonden. Till saken hörde, menade utskottet, att fondens verksamhet skulle utvärderas till år 1983. Utskottet erinrade även om att energisparstöd kan lämnas för värmepumpar och att de riktlinjer för energisparstödet som då nyligen hade antagits syftade till att främja introduktionen av nya och förnybara energikällor. Det var utskottets uppfattning att värmepumpsteknikens möjligheter borde utnyttjas i ökad utsträckning. Med hänsyn till redan förekommande stödformer avstyrkte utskottet motionen.

I folkpartiets partimotion 1982/83:1104 uttalas att det är av stort internationellt intresse att så många värmepumpar som möjligt tas i drift på kort tid. Värmepumpen har visserligen lämnat utvecklingsskedet, anför motionärerna, men det finns av olika skäl fortfarande tveksamhet i kommunerna inför investeringar i värmepumpar. Någon form av "riskavlyft" bör därför övervägas, så att de ekonomiska förutsättningarna för stora värmepumpar förbättras. Kommunerna bör själva svara för finansieringen men staten bör kunna ta en del av risken om tekniken inte håller. Motionärerna vill att riksdagen i ett uttalande till regeringen skall ansluta sig till vad de har anfört i motionen om de ekonomiska förutsättningarna för stora värmepumpar.

Som utskottet har redovisat i det föregående (s. 29) stöder samhället på flera olika sätt utveckling och introduktion av värmepumpar. Stöd till större värmepumpsprojekt, dvs. för pumpar i storleksordningen 1 MW eller mer, utgår genom oljeersättningsfonden. Fondens verksamhet utvärderas f. n. För installation av värmepumpar i småhus kan stöd erhållas enligt energilåneförordningen (1981:589). Stöd lämnas också till olika forskningsprojekt. Energiupphandlingsdelegationen kan om så erfordras lämna stöd

som skulle möjliggöra för svensk industri att bygga upp sin konkurrenskraft inom området. Det förtjänar vidare påpekas att statens vattenfallsverk i en skrivelse till utskottet med anledning av bl. a. motion 1982/83:647 (c) har anfört att frågan om hur en samhällsekonomiskt riktig avvägning skall ske mellan utnyttjande av värmepumpar och tillvaratagande av värmeunderlag för kraftvärmeverk kommer att studeras ingående.

Det är enligt utskottets uppfattning väsentligt att värmepumpsteknikens möjligheter utnyttjas i ökad utsträckning. Med hänsyn till vad här har sagts om förekommande stödformer och vad utskottet i övrigt har anfört anser utskottet dock inte att det finns skäl nog för en sådan framställning till regeringen som begärs i motion 1982/83:647 (c). Denna avstyrks alltså.

Av samma skäl anser utskottet att riksdagen inte har anledning att göra något sådant uttalande om de ekonomiska förutsättningarna för stora värmepumpar som föreslås i motion 1982/83:1104 (fp). Motionen avstyrks således i här behandlad del.

Riksdagen anmodas i vänsterpartiet kommunisternas partimotion 1982/83:1108 att begära förslag av regeringen om en snabb utbyggnad av alternativ elproduktion på basis av mottryck och vindkraft. En sådan utbyggnad i kombination med reducerad eluppvärmning och effektiva sparåtgärder inom alla andra områden är en förutsättning för att kärnkraften skall kunna avvecklas, säger motionärerna. Staten borde i samverkan med kommunerna se till att utbyggnaden av fjärrvärmen sker i former som gör det möjligt att snabbt, genom förberedda markreservationer o. d., färdigställa anläggningar för elproduktion. En samhällelig plan torde vara erforderlig för denna utbyggnad, menar motionärerna, som också framhåller att samhället bör intressera sig för utbyggnaden av industriellt mottryck. I motionen kritiseras också det nu gällande energipolitiska beslutet om vindkraft. Elproduktionstillskottet från vindkraften är helt otillräckligt, anförs det. Ett större statligt vindkraftsprogram i storleksordningen 8–10 TWh per år borde utarbetas.

Vänsterpartiet kommunisterna yrkade även i förra årets energipolitiska partimotion på statliga program för mottrycks- och vindkraftsutbyggnad (NU 1981/82:30 s. 65 resp. 72). Vad gäller mottrycksutbyggnaden redogjorde utskottet för en då för kort tid sedan framlagd rapport i frågan från statens industriverk (SIND PM 1982:2). Med hänvisning till att den fortsatta behandlingen av rapporten borde avvaktas avstyrkte utskottet motionsyrkandet.

Utskottet behandlade också i slutet av förra året (NU 1982/83:18 s. 21) en motion (s) som syftade till ett uttalande från riksdagen om behovet av en utbyggd kraftvärmeproduktion. Härvid anförde utskottet att en betydande utbyggnad av antalet kraftvärmeverk kunde komma att te sig väl motiverad senare, även om den inte var behövlig för tillfället. Utskottet förutsatte att berörda kommuner reserverade mark för kommande behov av elgenerering vid de värmeverk som byggdes under 1980-talet och att regeringen följde utvecklingen. Något uttalande från riksdagen i detta ämne ansåg utskottet

inte motiverat.

Också i frågan om en snabbare satsning på vindkraften än den som sker inom ramen för det löpande energiforskningsprogrammet har utskottet tidigare tagit ställning vid några tillfällen. De två senaste åren (NU 1981/82:30 s. 72, NU 1980/81:60 s. 124) har utskottet sålunda erinrat om att statens vattenfallsverk, Sydkraft AB m. fl. intressenter i nu pågående vindkraftsprojekt bedömer det som lämpligast att först utvärdera de satsningar som hittills har gjorts innan nya vindkraftverk beställs. En sådan utvärdering är planerad till år 1985. Utskottet har instämt i denna bedömning och avstyrkt motionsyrkandena.

Utskottet tar först upp frågan om en utbyggnad av elproduktion i form av mottryck.

Utskottet förutsätter liksom tidigare att berörda kommuner reserverar mark för kommande behov av elgenerering vid de värmeverk som byggs under 1980-talet. En betydande utbyggnad av kraftvärmeproduktionen kan mycket väl komma att visa sig önskvärd i ett senare skede. Enligt vad utskottet har erfarit är det avsett att frågan om förberedelser för en framtida mottrycksutbyggnad skall tas upp i den aviserade propositionen om storstadsområdenas värmeförsörjning. Något uttalande från riksdagen om utbyggnad av mottrycksanläggningar finner utskottet mot denna bakgrund inte motiverat. Motion 1982/83:1108 (vpk) avstyrks i ifrågavarande del.

Vad så gäller motionärernas förslag om en utbyggnad av vindkraften har utskottet fortfarande samma uppfattning som tidigare. Betydande erfarenhet från det nu pågående vindkraftsprogrammet bör föreligga innan riksdagen tar ställning till frågan om en utökning av detta program. Motionen avstyrks alltså även i denna del.

Ett annat yrkande i motion 1982/83:1108 (vpk) är att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna vad som anförs i motionen om spillvärme, energikombinat och närvärme. I motionen ges vissa förslag för värmeförsörjningen. Spillvärme från processindustrier och andra anläggningar släpps fortfarande i alltför hög grad ut till ingen nytta, säger motionärerna. Regeringen borde därför vidta åtgärder så att denna värmereserv snarast blir tillvaratagen.

Ett sätt att utnyttja spillvärmen är att bygga ut s. k. närvärme, dvs. småskaliga värmesystem med lägre arbetstemperatur än i de stora fjärrvärmenäten, menar motionärerna. Denna uppvärmningsform har fördelar framför allt i mindre orter eller i kvartersgrupper och stadsdelar i större tätorter. Närvärmeanläggningar bör enligt motionärernas uppfattning därför kunna erhålla samma stöd som kommer stora fjärrvärmeverk till del.

I detta betänkande har utskottet tidigare behandlat frågan om energikombinat. Nu gäller det sålunda spillvärme och närvärme.

Med anledning av motionärernas förslag om spillvärme vill utskottet – liksom förra året (NU 1981/82:30 s. 66) – fästa uppmärksamheten på en

föreskrift i lagen (1977:439) om kommunal energiplanering. Enligt denna föreskrift skall en kommun vid sin planering bl. a. undersöka förutsättningarna att genom samverkan med annan kommun eller betydande intressent på energiområdet, t. ex. processindustri, gemensamt lösa frågor som har betydelse för hushållningen med energi eller för energitillförseln. Finns förutsättningar för en sådan gemensam lösning skall den, heter det i lagen, tas till vara i planeringen. Utskottet utgår från att kommunerna beaktar denna föreskrift.

Utskottet räknar med att frågan om utnyttjande av spillvärme kan komma att beröras inom regeringskansliet i samband med utarbetandet av den aviserade propositionen om storstädernas värmeförsörjning. Enligt utskottets uppfattning kan spillvärmeutnyttjande utgöra ett värdefullt inslag i värmeförsörjningen. Något uttalande i detta ämne av riksdagen anser utskottet dock ej vara erforderligt.

I höstas behandlade utskottet önskemål från vänsterpartiet kommunisterna om att det statliga stödet till utbyggnad av fjärrvärmenät även skulle gälla för närvärmesystem (NU 1982/83:18 s. 10). Utskottet anförde bl. a. att stödet borde inriktas på investeringar i fjärrvärmedistribution, dvs. fjärrvärmeledningar av olika dimensioner och annan utrustning för distribution av fjärrvärme. Värmeväxlare och annan utrustning i fastigheter borde liksom tidigare finansieras genom bostadslånesystemet och energisparlån. Till den del s. k. närvärmesystem uppfyllde de angivna villkoren borde de sålunda omfattas av den föreslagna stödformen. Något särskilt uttalande från riksdagen i detta ämne ansåg utskottet inte vara motiverat. Det berörda yrkandet avstyrktes sålunda. Vänsterpartiet kommunisternas företrädare i utskottet reserverade sig. Riksdagen följde utskottet.

Utskottet har fortfarande samma uppfattning i detta ämne. Med hänvisning till vad utskottet har anfört tidigare i fråga om stöd till närvärmesystem avstyrker utskottet allstå ifrågavarande del av motion 1982/83:1108 (vpk).

Energiforskning

Riktlinjer

Riksdagens beslut våren 1981 om energipolitiken innefattade bl. a. riktlinjer för energiforskning under en treårsperiod, budgetåren 1981/82–1983/84. Medelsramen för verksamheten inom Huvudprogram Energiforskning under denna period skulle utgöra 1,4 miljarder kronor utöver icke disponerade medel från tidigare budgetår. Det förslag till anslag som nu har framlagts i budgetpropositionen under punkten Energiforskning avser emellertid endast ett formellt belopp av 1 000 kr. Verksamheten finansieras nämligen genom en del av den särskilda avgiften för oljeprodukter (jfr NU 1981/82:3 y, SkU 1981/82:30). Utöver att det angivna anslaget anvisas föreslår regeringen att den får bemyndigande att i samband med stöd till forskning och utveckling inom energiområdet ikläda staten ekonomisk

förpliktelse för de fyra budgetåren 1984/85–1987/88 upp till en gräns av resp. 310 milj. kr., 150 milj. kr., 75 milj. kr. och 35 milj. kr. Utskottet tillstyrker regeringens här nämnda förslag.

Folkpartiet begär i sin partimotion 1982/83:1104 att riksdagen i en meningsyttring till regeringen skall uttala sig för vad i motionen har anförts om beställning av nya vindkraftsaggregat, små och medelstora värmepumpar och odling av energiskogar. De nuvarande s. k. storförsöken med energiskogar är för små, anser motionärerna. Erfarenhet av odling i stor skala får man inte förrän i början av 1990-talet. Något av de pågående försöken borde redan nu göras mera omfattande. Vidare borde vattenfallsverkets värmepumpsprojekt utvidgas. Erfarenheterna av långtidsdrift av värmepumpar bedöms nämligen av motionärerna som otillräckliga. Politiska beslut om vindkraft kan man, sägs det vidare i motionen, inte räkna med att få förrän tidigast år 1985. Idrifttagningen kan då äga rum år 1987 eller år 1988, och det är enligt motionärerna i senaste laget. De förordar att beslut om ytterligare beställningar fattas så snart de två fullskaleprototyper som har uppförts har givit tillfredsställande resultat.

De två nu nämnda vindkraftsprototyperna, om ca 3 MW resp. 2 MW, uppfördes under år 1982. Anläggningarna, den ena i Maglarp i Skåne och den andra på Näsudden på Gotland, har beställts genom det statliga energiforskningsprogrammet. En utvärdering av anläggningarna skall redovisas år 1985.

Under år 1982 träffades en överenskommelse om det fortsatta utvecklingsarbetet på vindkraftsområdet mellan nämnden för energiproduktionsforskning, statens vattenfallsverk, Sydkraft AB, Kamewa AB och Svenska Varv AB. Överenskommelsen innebär i korthet följande. För en total kostnad av 12 milj. kr. skall intressenterna utforma tekniska specifikationer för nya vindkraftsaggregat, anpassa konstruktionerna till en förserie samt redovisa de tekniska och ekonomiska förutsättningarna för en sådan serie.

Under femårsperioden 1982/83–1986/87 har statens vattenfallsverk tilldelats ca 40 milj. kr. per år för forskning om samt utveckling och demonstration av solenergi- och värmepumpsprojekt. Energiupphandlingsdelegationen studerar särskilt små och medelstora värmepumpar. Inom forskningsprogrammet har vidare delprogrammet energiodling en medelsram på 95 milj. kr.

Utskottet tog förra året ställning till ett liknande motionsyrkande (NU 1981/82:30 s. 71). Då framhöll utskottet att riksdagen inte lämpligen borde ingripa i den löpande energiforskningsverksamheten. Utskottet fann dock motionärens synpunkter intressanta och förutsatte att de uppmärksammades av de för forskningsprogrammet ansvariga.

Det nu gällande programmet för energiforskning gäller som nämnts för tiden t. o. m. budgetåret 1983/84. Ett förslag till nytt forskningsprogram förbereds nu i regeringskansliet och planeras bli framlagt för riksdagen under våren 1984. Liksom förra året anser utskottet att riksdagen inte bör ingripa i

den löpande energiforskningsverksamheten. Utskottet räknar med att den typ av projekt som omnämns i motionen kommer att omfattas av de överväganden om ett nytt forskningsprogram som nu förbereds. Något uttalande från riksdagen i detta ämne vill utskottet inte förorda. Alltså avstyrks motionen i nu behandlad del.

Ett annat yrkande i motion 1982/83:1104 (fp) syftar till att riksdagen skall fästa regeringens uppmärksamhet på behovet av att teknikutvecklingen för förbränning av inhemska fasta bränslen påskyndas. Osäkerheten om tekniken för fastbränsleeldning är nämligen, säger motionärerna, ett av skälen till att man i kommunerna avvaktar med beslut om investeringar i fastbränsleanläggningar. Detta leder i sin tur till att möjligheterna att uppnå målen i oljeersättningsprogrammet minskas. Regeringen borde överväga om tillräckliga insatser görs på forskning och utveckling av pann- och förbränningsteknik.

Utskottet vill erinra om att en stor del av det löpande energiforskningsprogrammet syftar till att främja användningen av inhemska bränslen. Så går t. ex. 30 % av det totala anslaget för programmet Energitillförsel till forskning och utveckling rörande skogsbränslen, torv och energiodling. Forskningen omfattar bl. a. skogs-, jordbruks- och hushållsavfall samt storskaliga försök med energiskogsodling. I övrigt hänvisar utskottet till vad som tidigare i detta betänkande har nämnts om pågående aktiviteter för att nå lösningar på föreliggande problem om tillförsel och användning av inhemska fasta bränslen (s. 34). Med vad utskottet här har anfört avstyrks motion 1982/83:1104 (fp) i ifrågavarande del.

I motion 1982/83:1503 (m) föreslås riksdagen som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om intensifierade forskningsinsatser rörande vissa problem inom energiförsörjningen. De områden som nämns i motionen är förbränningsteknik, luftföroreningsproblem som uppstår vid eldning med skogsenergi, torv och halm samt förutsättningarna för framställning av gödselmedel ur förbränningsaska, tillverkning av etanol ur råvaror med låg kostnad och framställning av låghumifierad torv. Staten bör också enligt motionärerna svara för provningsverksamhet och teknisk utvärdering av t. ex. värmepumpar och för spridande av information om resultaten från sådan utvärdering.

Utskottet anser i överensstämmelse med vad utskottet nyss har anfört att riksdagen inte nu bör uttala sig för intensifierade forskningsinsatser inom vissa specifika områden. Motionen avstyrks alltså i denna del.

Studsvik Energiteknik AB

Studsvik Energiteknik AB är statens största samlade resurs för energiteknisk forskning och utveckling. Verksamheten vid bolaget har tidigare varit helt anslagsfinansierad men har successivt kommit att finansieras kommer-

siellt genom intäkter från uppdrag. I budgetpropositionen (punkt F 21) beräknas ett reservationsanslag om 42,5 milj. kr. för bolagets verksamhet under det kommande budgetåret. Anslaget fördelar sig på dels ett driftbidrag om sammanlagt 24,5 milj. kr. för R 2-reaktorn, lokaliseringsbetingade kostnader och Studsviks bibliotek, dels ett belopp av 18 milj. kr. för forskning och utveckling. Utskottet tillstyrker detta förslag.

Verksamheten vid Studsvik tas upp i motion 1982/83:2037 (s). Där begärs en meningsyttring av riksdagen angående anslagen till branschrelaterad forskning vid Studsvik Energiteknik AB. Riksdagen bör, heter det i motionen, uttala att den minskning av anslagen som föreslås ske för budgetåret 1983/84 inte får ses som ett led i en stegvis nedskärning av medel för forsknings- och utvecklingsarbetet. Motionärerna begär inte någon ökning av anslagen för budgetåret 1983/84 men anför att omfattningen av både bolagets egen och dess branschrelaterade forskning inte är tillräcklig för att motsvara behoven av att upprätthålla kompetens och vidmakthålla konkurrens inom aktuella verksamhetsområden.

Utskottet har erfarit att regeringen har givit de programansvariga organen (jfr prop. 1982/83:100 bil. 14 s. 250) i uppdrag att under år 1983 utarbeta och redovisa underlag för planeringen av energiforskningen efter budgetåret 1983/84. Mot denna bakgrund finner utskottet inte skäl att föreslå riksdagen att nu göra något uttalande om framtida anslag för branschrelaterad forskning vid Studsvik Energiteknik AB. Motion 1982/83:2037 (s) avstyrks följaktligen.

Förutom det anslag som nu har behandlats föreslås i budgetpropositionen (punkt F 22) ett reservationsanslag om 5,75 milj. kr. för budgetåret 1983/84, avsett för kostnader i samband med avvecklingen av forskningsreaktorer m. m.

Vidare föreslås (punkt F 23) till finansiering av investeringar avseende anläggningar för radioaktivt avfall för nästa budgetår ett reservationsanslag av 44,2 milj. kr. Riksdagen har nyligen till detta ändamål på tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1982/83 anvisat ett reservationsanslag av 13,8 milj. kr. (prop. 1982/83:101, NU 1982/83:27).

Riksdagen föreslås bemyndiga regeringen att ikläda staten garanti med sammanlagt högst 60 milj. kr. för åtaganden avseende budgetåret 1984/85 som Studsvik Energiteknik AB gör i samband med upphandling av anläggningar för avfallshantering i Studsvik.

För att belastningen på bolagets soliditet skall minska föreslås slutligen att 5 milj. kr. av ett lån på 13,3 milj. kr. vilket anvisades våren 1982 får avskrivas.

Utskottet tillstyrker dessa förslag.

Vissa anslag

I detta avsnitt tar utskottet upp ett antal anslag inom energiområdet som inte har behandlats på annan plats i detta betänkande eller i annat sammanhang. Ingen av dessa anslagspunkter har föranlett några motioner. För utbildning och rådgivning m. m. för att spara energi erfordras endast ett formellt belopp av 1 000 kr., vilket utskottet tillstyrker. De övriga anslagen avser solmätning vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (1,060 milj. kr.), visst internationellt energisamarbete (11,949 milj. kr.) och medelstillskott till Svenska Petroleum Exploration AB (7 milj. kr.). Samtliga förslag tillstyrks av utskottet.

Övrigt

Avslutningsvis tar utskottet upp två motioner som båda har internationell anknytning.

I motion 1982/83:495 (s) föreslås ett riksdagsuttalande om att regeringen närmare skall undersöka möjligheterna till exportfrämjande kompensationsaffärer i bl. a. handeln med kol och andra importerade energiråvaror. Yrkandet ställs mot bakgrund av det stora underskottet i Sveriges bytesbalans. Det gäller att ta vara på de ytterligare möjligheter som finns inom frihandelssystemets ram att finansiera nödvändig import, sägs det i motionen. En möjlighet som borde prövas är att speciella handelsavtal rörande transaktioner som mer eller mindre har karaktär av bytesaffärer ingås med olika u-länder och statshandelsländer. Kolområdet är, anför motionärerna, det mest näraliggande när det gäller områden som skulle kunna lämpa sig väl för handelsavtal av angivet slag.

Det är enligt utskottets uppfattning värdefullt om olika ansatser till att förbättra bytesbalansen prövas. Förslaget i motionen berör i första hand importen av kol. Som tidigare nämnts planerar regeringen att under våren 1984 förelägga riksdagen en proposition om åtgärder inom kolområdet. Utskottet finner därför inte skäl för riksdagen att nu göra någon framställning till regeringen på grundval av motion 1982/83:495 (s), vilken sålunda avstyrks.

Den industrialiserade världen har i hög grad byggt upp sitt välstånd på ett oerhört slöseri med ändliga råvaruresurser, sägs det i motion 1982/83:2014 (c). Vår generation kommer att lämna efter sig en värld betydligt fattigare på naturresurser, och det är därför nödvändigt att få i gång en utveckling av mera resurssnåla produktionsförhållanden. Den svenska regeringen bör, anser motionärerna, erbjuda sig att stå som värd för ett internationellt symposium för dessa frågor.

Vid behandlingen av ett likalydande motionsyrkande förra året (NU 1981/82:34 s. 31) sade sig utskottet vara ense med motionärerna om det önskvärda i att en ökad medvetenhet om resursslöseriet i världen vinner insteg på skilda håll. Internationella konferenser av den typ motionärerna

syftar på kunde givetvis vara ett sätt att utbreda denna medvetenhet. Enligt vad utskottet hade erfarit förekom också konferenser och symposier med den allmänna inriktning som motionärerna givit uttryck för. Utskottet påpekade också att statens stöd till skilda tekniska forsknings- och utvecklingsprogram, inte minst inom energiområdet, till stor del hade den inriktning som avsågs i motionen. Utskottet förutsatte att regeringen följde dessa frågor med uppmärksamhet och tog erforderliga initiativ när så var lämpligt. Motionen avstyrktes.

Utskottet hänvisar till den nu refererade behandlingen av frågan förra året. Den bedömning utskottet gör nu överensstämmer med förra årets. Alltså avstyrker utskottet motion 1982/83:2014 (c).

Hemställan

Utskottet hemställer

Allmänna riktlinjer

1. beträffande *allmänna riktlinjer för energipolitiken*
   att riksdagen
   a) avslår motion 1982/83:1503 yrkande 1 och motion 1982/83:1588 yrkande 3,
   b) avslår motion 1982/83:1100 yrkande 1,
2. beträffande *styrmedel inom energipolitiken*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:1104 yrkande 1,
3. beträffande *energihushållningslag*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:1108 yrkande 1,
4. beträffande *stöd till torvanläggningar, fjärrvärmeanläggningar m. m.*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:2007 yrkande 17,
5. beträffande *sysselsättningseffekter*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:1100 yrkandena 2 och 4,
6. beträffande *solenergi*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:250 och motion 1982/83:1100 yrkande 6,
7. beträffande *riktlinjer för kolanvändningen*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:357 och motion 1982/83:1100 yrkande 7,
8. beträffande *kommunernas självbestämmande på energiområdet*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:1100 yrkande 19,

9. beträffande *länsstyrelsernas roll i energiplaneringen*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:2004,
10. beträffande *den regionala energiplaneringen i Stockholm*
    att riksdagen avslår motion 1982/83:2015,

Kärnkraft

11. beträffande *ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer enligt tidigare avtal*
    att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:100 bilaga 14 punkt E 7 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1982/83:1108 yrkande 13 i ifrågavarande del till *Ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer* för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 175 000 000 kr.,
12. beträffande *ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer enligt nytt avtal*
    att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:101 bilaga 9 punkt 2 momenten 1 och 2 och proposition 1982/83:100 bilaga 14 punkt E 7 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1982/83:1016 yrkandena 1 och 2, motion 1982/83:1100 yrkandena 13–15 och motion 1982/83:1108 yrkande 13 i ifrågavarande del
    dels bemyndigar regeringen att ikläda staten de ekonomiska förpliktelser som följer av överenskommelsen med Forsmarks Kraftgrupp AB om ersättning för försening av block 3 i Forsmarks kärnkraftverk i vad staten därigenom ikläder sig ekonomiska förpliktelser,
    dels till *Ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer* på tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 140 000 000 kr.,
    dels – utöver medel som anvisats enligt 11 – till *Ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer* för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 200 000 000 kr.,
13. beträffande *kärnkraftsblocken Forsmark 3 och Oskarshamn 3*
    att riksdagen avslår motion 1982/83:1108 yrkande 10,
14. beträffande *kärnvärmereaktorer*
    att riksdagen avslår motion 1982/83:1108 yrkande 9 i ifrågavarande del,
15. beträffande *hetvattenledningar från kärnkraftverk*
    att riksdagen avslår motion 1982/83:1108 yrkande 9 i ifrågavarande del,

16. beträffande *utnyttjande av spillvärme från kärnkraftverk*
att riksdagen avslår motion 1982/83:409 yrkande 2,
17. beträffande *skyddet av kärnkraftverk*
att riksdagen avslår motion 1982/83:1473,
18. beträffande *anslag till statens kärnkraftinspektion*
att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:100 bilaga 14 punkterna E 8 och E 9 för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar
a) till *Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader* ett reservationsanslag av 1 000 kr.,
b) till *Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning* ett reservationsanslag av 1 000 kr.,
19. beträffande *chefstjänst vid nämnden för hantering av använt kärnbränsle*
att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:100 bilaga 14 punkt E 10 moment 1 bemyndigar regeringen att vid nämnden för hantering av använt kärnbränsle inrätta en ordinarie tjänst för nämndens chef med beteckningen p,
20. beträffande *anslag till åtgärder för hantering av radioaktivt avfall*
att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:100 bilaga 14 punkt E 10 moment 2 och med avslag på motion 1982/83:1100 yrkande 12 till *Åtgärder för hantering av radioaktivt avfall* för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.,
21. beträffande *upparbetning av använt kärnbränsle m. m.*
att riksdagen avslår
a) motion 1982/83:1100 yrkande 9 och motion 1982/83:2023 yrkande 2,
b) motion 1982/83:1108 yrkande 11,
22. beträffande *Cogéma-avtalet*
att riksdagen avslår motion 1982/83:1108 yrkande 12,
23. beträffande *centrallager för slutförvaring av låg- och medelaktivt avfall*
att riksdagen avslår motion 1982/83:257,

Vattenkraft

24. beträffande *statens vattenfallsverks organisation*
att riksdagen
a) avslår motion 1982/83:2007 yrkande 23,
b) avslår motion 1982/83:1501,

25. beträffande *anslag till Statens vattenfallsverk m. m., inkl. Fatsjöprojektet*
att riksdagen
a) avslår motion 1982/83:1479 yrkande 1,
b) med bifall till proposition 1982/83:100 bilaga 14 punkt E 11 moment 1 bemyndigar regeringen att teckna borgen för lån till bolag i vilka statens vattenfallsverk förvaltar statens aktier intill sammanlagt 11 458 000 000 kr., varav högst 295 000 000 kr. för lån till distributionsföretag,
c) med bifall till proposition 1982/83:100 bilaga 14 punkt E 11 moment 2 och med avslag på motion 1982/83:1479 yrkande 2 till *Statens vattenfallsverk: Kraftstationer m. m.* för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 3 219 000 000 kr.,
26. beträffande *utnyttjande för lokala ändamål av vinstmedel från vattenkraftsproduktion*
att riksdagen
a) avslår motion 1982/83:488,
b) avslår motion 1982/83:1585 yrkande 5,
27. beträffande *stöd för utbyggnad av små vattenkraftverk*
att riksdagen avslår motion 1982/83:2011,
28. beträffande *effektivisering av befintliga kraftverk*
att riksdagen avslår motion 1982/83:1481 yrkande 2,

Elanvändning och eltaxor

29. beträffande *förstärkning av de lokala elnäten*
att riksdagen avslår motion 1982/83:1104 yrkande 5,
30. beträffande *brukande av tillgänglig elkapacitet*
att riksdagen avslår motion 1982/83:337,
31. beträffande *nattackumulering av överskottsenergi*
att riksdagen avslår motion 1982/83:807,
32. beträffande *ökad rörlig del av eltaxorna*
att riksdagen avslår motion 1982/83:2013,
33. beträffande *reduktion av eltarifferna i Norrland*
att riksdagen avslår motion 1982/83:2045,
34. beträffande *prissättningen på lokalt producerad elkraft*
att riksdagen avslår motion 1982/83:1505,
35. beträffande *främjande av landsbygdens elektrifiering*
att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:100 bilaga 14 punkt E 5 och med avslag på motion 1982/83:812 och motion 1982/83:1481 yrkande 6 till *Främjande av landsbygdens elektrifiering* för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 4 500 000 kr.,

36. beträffande *statens elektriska inspektion*
att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:100 bilaga 14 punkt E 3 till *Statens elektriska inspektion* för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 7 362 000 kr. och därvid som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om medel för inspektionsresor,

Bränslen

37. beträffande *återvinning av asfalt*
att riksdagen avslår motion 1982/83:1022,
38. beträffande *importlicenser för kol*
att riksdagen avslår motion 1982/83:1108 yrkande 3,
39. beträffande *kolhamn i Landskrona*
att riksdagen avslår motion 1982/83:409 yrkande 1 i ifrågavarande del och motion 1982/83:2027 yrkandena 1 och 2,
40. beträffande *gasutvinning i Östergötland*
att riksdagen avslår motion 1982/83:1021,
41. beträffande *investeringar i torveldade förbränningsanläggningar*
att riksdagen avslår motion 1982/83:1100 yrkande 3 och motion 1982/83:1108 yrkande 4,
42. beträffande *statsbidrag till torveldade förbränningsanläggningar i Avesta och Sandvikens kommuner*
att riksdagen avslår motion 1982/83:1477,
43. beträffande *regionala bränslebolag*
att riksdagen avslår motion 1982/83:1108 yrkande 5,
44. beträffande *odling av energiskog*
att riksdagen avslår motion 1982/83:340,
45. beträffande *utveckling av vyrmetanmetoden*
att riksdagen avslår motion 1982/83:1027 yrkandena 1 och 2,
46. beträffande *regionala torvförsörjningsplaner*
att riksdagen avslår motion 1982/83:811,
47. beträffande *introduktion av alternativa drivmedel*
att riksdagen med anledning av proposition 1982/83:100 i ifrågavarande del (bil. 14 s. 128 mom. 2) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
48. beträffande *gengasaggregat*
att riksdagen avslår motion 1982/83:2033,

Regionala projekt

49. beträffande *energikombinat*
att riksdagen avslår motion 1982/83:804 yrkande 3, motion 1982/83:1108 yrkande 8 i ifrågavarande del och motion 1982/83:1119 i ifrågavarande del,
50. beträffande *åtgärder på energiområdet i Stockholms län*
att riksdagen avslår motion 1982/83:1119 i ifrågavarande del,
51. beträffande *storstadsområdenas värmeförsörjning*
att riksdagen avslår
a) motion 1982/83:804 yrkande 1,
b) motion 1982/83:804 yrkande 4,
52. beträffande *vind- och vågkraftverk vid Gotland*
att riksdagen avslår motion 1982/83:499,
53. beträffande *vissa åtgärder på energiområdet i Skaraborgs län*
att riksdagen avslår motion 1982/83:1503 yrkande 3,
54. beträffande *vissa åtgärder på energiområdet i Gävleborgs län*
att riksdagen avslår motion 1982/83:1585 yrkande 4,
55. beträffande *vissa åtgärder på energiområdet i Jämtlands län*
att riksdagen avslår motion 1982/83:1481 yrkande 1,

Fjärrvärme

56. beträffande *utbyggnad av distributionsanläggningar för fjärrvärme*
att riksdagen avslår motion 1982/83:1015 och motion 1982/83:1100 yrkande 5,
57. beträffande *lagstiftning om fjärrvärmesystem*
att riksdagen avslår motion 1982/83:804 yrkande 2,

Energiproduktion och energianvändning i övrigt

58. beträffande *utnyttjandet av elkapaciteten*
att riksdagen avslår motion 1982/83:647,
59. beträffande *ekonomiska förutsättningar för stora värmepumpar*
att riksdagen avslår motion 1982/83:1104 yrkande 3,
60. beträffande *utbyggnad av mottrycksanläggningar*
att riksdagen avslår motion 1982/83:1108 yrkande 7 i ifrågavarande del,
61. beträffande *vindkraft*
att riksdagen avslår motion 1982/83:1108 yrkande 7 i ifrågavarande del,
62. beträffande *spillvärme*
att riksdagen avslår motion 1982/83:1108 yrkande 8 i ifrågavarande del,

63. beträffande *närvärme*
att riksdagen avslår motion 1982/83:1108 yrkande 8 i ifrågavarande del,

Energiforskning

64. beträffande *energiforskning*
att riksdagen
a) med bifall till proposition 1982/83:100 bilaga 14 punkt F 20 moment 1 bemyndigar regeringen att under budgetåret 1983/84 ikläda staten ekonomisk förpliktelse i samband med stöd till forskning och utveckling inom energiområdet som, inberäknat redan fattade beslut, innebär åtaganden om högst 310 000 000 kr. för budgetåret 1984/85, högst 150 000 000 kr. för budgetåret 1985/86, högst 75 000 000 kr. för budgetåret 1986/87 och högst 35 000 000 kr. för budgetåret 1987/88,
b) med bifall till proposition 1982/83:100 bilaga 14 punkt F 20 moment 2 till *Energiforskning* för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.,
c) avslår motion 1982/83:1503 yrkande 2,
65. beträffande *beställning av vindkraftsaggregat och värmepumpar samt odling av energiskog*
att riksdagen avslår motion 1982/83:1104 yrkande 6,
66. beträffande *utveckling av teknik för förbränning av inhemska fasta bränslen*
att riksdagen avslår motion 1982/83:1104 yrkande 2,
67. beträffande *viss verksamhet vid Studsvik Energiteknik AB*
att riksdagen
a) med bifall till proposition 1982/83:100 bilaga 14 punkt F 21 till *Bidrag till verksamheten vid Studsvik Energiteknik AB* för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 42 500 000 kr.,
b) med bifall till proposition 1982/83:100 bilaga 14 punkt F 22 till *Avveckling av forskningsreaktorer m. m.* för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 5 750 000 kr.,
c) avslår motion 1982/83:2037,
68. beträffande *anläggningar för radioaktivt avfall i Studsvik, m. m.*
att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:100 bilaga 14 punkt F 23 momenten 1, 2 och 3
a) bemyndigar regeringen att i enlighet med vad föredragande statsrådet har anfört ikläda staten garanti med sammanlagt högst 60 000 000 kr. för åtaganden avseende budgetåret 1984/85

som Studsvik Energiteknik AB gör i samband med upphandling av anläggningar för avfallshantering i Studsvik,

b) medger att 5 000 000 kr. av det på tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 beviljade lånet får avskrivas,

c) till *Anläggningar för radioaktivt avfall i Studsvik, m. m.* för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 44 200 000 kr.,

Vissa anslag, m. m.

69. beträffande *utbildning och rådgivning m. m. för att spara energi*
att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:100 bilaga 14 punkt E 4 till *Utbildning och rådgivning m. m. för att spara energi* för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.,
70. beträffande *solmätning vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut*
att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:100 bilaga 14 punkt E 6 till *Solmätning vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut* för budgetåret 1982/83 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 1 060 000 kr.,
71. beträffande *anslag till visst internationellt energisamarbete*
att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:100 bilaga 14 punkt E 12 till *Visst internationellt energisamarbete* för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 11 942 000 kr.,
72. beträffande *medelstillskott till Svenska Petroleum Exploration AB*
att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:100 bilaga 14 punkt E 13 till *Medelstillskott till Svenska Petroleum Exploration AB* för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 7 000 000 kr.,
73. beträffande *exportfrämjande kompensationsaffärer*
att riksdagen avslår motion 1982/83:495,
74. beträffande *konferens om resurssnål teknik*
att riksdagen avslår motion 1982/83:2014.

Stockholm den 14 april 1983

På näringsutskottets vägnar
NILS ERIK WÅÅG

Närvarande: Nils Erik Wååg (s), Tage Sundkvist (c) (mom. 36), Lilly Hansson (s) (mom. 1–66), Erik Hovhammar (m) (mom. 36), Lennart Pettersson (s) (mom. 1–35, 37–74), Rune Jonsson (s), Sten Svensson (m), Olof Johansson (c) (mom. 1–35, 37–74), Wivi-Anne Radesjö (s), Per Westerberg (m) (mom. 36), Jörn Svensson (vpk) (mom. 1–25, 36), Birgitta Johansson (s), Ivar Franzén (c), Sture Thun (s) (mom. 36), Nic Grönvall (m), Bo Finnkvist (s) (mom. 1–35, 37–74), Lars Ahlström (m) (mom. 1–35, 37–74), Sylvia Pettersson (s) (mom. 36, 67–74), Hugo Bergdahl (fp), Oswald Söderqvist (vpk) (mom. 26–35, 37–74) och Per Unckel (m) (mom. 1–35, 37–74).

Reservationer

1. Allmänna riktlinjer för energipolitiken (mom. 1)

Sten Svensson, Nic Grönvall, Lars Ahlström och Per Unckel (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 32 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "och 1982/83:1503 (m)" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det i enlighet med vad som sägs i motion 1982/83:1588 (m) finns anledning att ifrågasätta effektiviteten i de omfattande statliga regleringar, bidrag och punktskatter som syftar till att styra energianvändningen från olja till andra energislag. Det finns en uppenbar risk att bidragen stimulerar till investeringar vilkas värde är tveksamt. De prishöjningar på olja som har genomförts under 1970-talet har skapat kraftiga incitament till övergång till andra energikällor än olja. Utskottet vill påpeka att det i dag finns en stark medvetenhet om energihushållningens betydelse liksom om nödvändigheten av en förnyelse av energisystemet. Den statliga energipolitiken bör anpassas härtill. Både av budgetskäl och av hänsyn till energiförsörjningen bör energipolitiken nu ges en mer marknadsmässig inriktning. Enskilda företag och kommuner bör utan påtryckningar från staten kunna välja de energiförsörjningsalternativ som är mest lämpade för deras behov. Riksdagen bör göra ett uttalande till regeringen av denna innebörd. Därmed blir motion 1982/83:1588 (m) i ifrågavarande del helt tillgodosedd liksom också i allt väsentligt den här berörda delen av motion 1982/83:1503 (m). Något uttalande med anledning av motion 1982/83:1100 (c) i här behandlad del anser utskottet inte vara befogat. Denna motion avstyrks alltså i ifrågavarande del.

dels att utskottet under 1 bort hemställa

1. beträffande *allmänna riktlinjer för energipolitiken*
   att riksdagen
   a) med bifall till motion 1982/83:1588 yrkande 3 och med anledning av motion 1982/83:1503 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
   b) (= utskottet).

2. Allmänna riktlinjer för energipolitiken (mom. 1)

Olof Johansson (c) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 32 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "och 1982/83:1503 (m)" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den i motion 1982/83:1100 (c) framförda uppfattningen att riksdagen nu bör göra ett klarläggande allmänt uttalande om riktlinjerna för energipolitiken. Innebörden av detta uttalande bör vara följande.

Energipolitiken måste syfta till att skapa ett decentraliserat energisystem baserat på utnyttjande av i huvudsak inhemska förnybara energikällor. Hushållning med och en effektiv användning av tillgängliga resurser är ett grundläggande krav. Därigenom erhålls de bästa förutsättningarna för att kraven på resurshushållning, ekologisk balans, god miljö, hög säkerhet, försörjningstrygghet, ökad sysselsättning och en stark ekonomi skall kunna tillgodoses. För att energisystemet på ett miljövänligt sätt skall kunna styras över mot användning av förnybara energikällor är en medveten hushållning med energikvalitet av stor vikt. En framgångsrik satsning på inhemska energikällor har en direkt och stor betydelse för bytesbalansen. Det är särskilt betydelsefullt att den praktiska introduktionen av dessa energikällor underlättas genom att fungerande distributions- och marknadssystem byggs upp.

Utskottet föreslår att riksdagen i ett uttalande till regeringen ansluter sig till vad utskottet nu har anfört. Därigenom tillgodoses det nu aktuella yrkandet i motion 1982/83:1100 (c). Något uttalande från riksdagen med anledning av de båda övriga här berörda motionsyrkandena (m) finner utskottet inte motiverat. Dessa avstyrks alltså.

Utskottet vill – – – (= utskottet) – – – önskvärd takt.

dels att utskottet under 1 bort hemställa

1. beträffande *allmänna riktlinjer för energipolitiken*
   att riksdagen
   a) (= utskottet),
   b) med bifall till motion 1982/83:1100 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

3. Styrmedel inom energipolitiken (mom. 2)

Sten Svensson, Nic Grönvall, Lars Ahlström och Per Unckel (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 33 som börjar med "Som framgår" och slutar med "avstyrks alltså" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att riksdagen i enlighet med vad som föreslås i motion 1982/83:1104 (fp) bör göra ett uttalande om styrmedlen i energipolitiken. Det bör ha följande innebörd.

Den s. k. Grafströmska utredningens betänkande, Energisamverkan, bör inte föranleda några åtgärder. En sådan energihushållningslag som föreslås där liksom flertalet andra åtgärder som utredningen förordar skulle enligt utskottets uppfattning kraftigt öka byråkratin både inom företagen och inom statsförvaltningen. Sådana effekter gagnar inte saneringen av samhällsekonomin och motverkar ytterst också strävandena att effektivisera energiförsörjningen. Den nödvändiga effektiviteten i detta hänseende kan bara uppnås om enskilda och företag utan tvång tar en aktiv del i energihushållningen. De statliga styrmedlen på energiområdet är redan i dag för omfattande och detaljerade.

dels att utskottet under 2 bort hemställa

2. beträffande *styrmedel inom energipolitiken*
att riksdagen med anledning av motion 1982/83:1104 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

4. Styrmedel inom energipolitiken (mom. 2)

Olof Johansson (c), Ivar Franzén (c) och Hugo Bergdahl (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 33 som börjar med "Som framgår" och slutar med "avstyrks alltså" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att riksdagen i enlighet med vad som föreslås i motion 1982/83:1104 (fp) bör göra ett uttalande om styrmedlen i energipolitiken. Det bör ha följande innebörd.

Inriktningen av energipolitiken bör vara att skapa handlingsfrihet inför framtiden och att få ett anpassningsbart energisystem. Ensidiga beroenden av enstaka energikällor bör undvikas. Energisystemet bör utformas så att det sammantaget ger minsta möjliga miljö- och hälsorisker. De styrmedel inom energiområdet som riksdagen har fastställt, främst genom 1981 års beslut om riktlinjer för energipolitiken, är enligt utredningens uppfattning tillräckliga. Den s. k. Grafströmska utredningens betänkande, Energisamverkan, bör inte föranleda några åtgärder. En sådan energihushållningslag som föreslås där skulle enligt utskottets uppfattning kraftigt öka byråkratin både inom företagen och inom statsförvaltningen utan att resultaten skulle stå i rimlig proportion till de effekter som erhålls. Om utvecklingen skulle tyda på att de fastlagda målen inte kommer att nås är det i första hand nuvarande styrmedel som bör skärpas. Ett uttalande av riksdagen med den här angivna innebörden tillgodoser motion 1982/83:1104 (fp) i ifrågavarande del.

dels att utskottet under 2 bort hemställa

2. beträffande *styrmedel inom energipolitiken*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:1104 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

5. Energihushållningslag (mom. 3)

Jörn Svensson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 33 som börjar med "Utskottet är" och slutar med "motion 1982/83:1108 (vpk)" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det i motion 1982/83:1108 (vpk) framförs övertygande argument för att en lagstiftning om energihushållning krävs för att energianvändningen skall kunna styras in i sådana banor att det blir fördel för hela samhället.

En effektiv och långt driven hushållning med energi är nödvändig om Sverige skall kunna avveckla kärnkraften och kraftigt minska beroendet av kol- och oljeimport. Det hittillsvarande energisparandet i befintlig bebyggelse är enligt utskottets uppfattning helt otillräckligt. Det behövs kraftigare styrmedel för att åstadkomma den minskning av energianvändningen inom detta område som har förutsatts. En plan bör vidare utarbetas för hur den elenergi som nu används för uppvärmning skall kunna ersättas av bränslen eller andra energikällor. Utskottet anser också att det behövs ett samhälleligt inflytande över energisparandet så att sparmålen verkligen uppnås. Utanför bostadssektorn finns både inom industrisektorn och annorstädes stora möjligheter att spara energi.

Utskottet tillstyrker alltså motion 1982/83:1108 (vpk) i ifrågavarande del.

dels att utskottet under 3 bort hemställa

3. beträffande *energihushållningslag*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:1108 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

6. Stöd till torvanläggningar, fjärrvärmeanläggningar m. m. (mom. 4)

Sten Svensson, Nic Grönvall, Lars Ahlström och Per Unckel (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 33 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser liksom motionärerna att energipolitiken kan understödja arbetet på att skapa balans i samhällsekonomin endast om marknadsmässiga hänsyn tillåts spela den avgörande rollen vid omvandlingen av energisystemet. Därför bör de här aktuella stödformerna snarast avvecklas. Samtidigt bör den särskilda avgiften för oljeprodukter sänkas i motsvarande mån. Utskottet framlägger ett förslag till ändring i lagen om denna avgift, vilket har utformats i enlighet med vad som nu sagts. Riksdagen bör göra ett uttalande av här angiven innebörd och anta lagförslaget. Motion 1982/83:2007 (m) tillstyrks alltså i ifrågavarande del.

dels att utskottet under 4 bort hemställa

4. beträffande *stöd till torvanläggningar, fjärrvärmeanläggningar m. m.*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2007 yrkande 17 *dels* som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
dels antar följande

Förslag till
Lag om ändring i lagen (1973:1216) om särskild avgift för oljeprodukter

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1973:1216) om särskild avgift för oljeprodukter skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
1 §[1]	
Särskild avgift erlägges i den mån skatteplikt föreligger enligt lagen (1957:262) om allmän energiskatt enligt denna lag för motorbrännolja, eldningsolja och bunkerolja med *etthundraåtta* kronor per kubikmeter.	Särskild avgift erlägges i den mån skatteplikt föreligger enligt lagen (1957:262) om allmän energiskatt enligt denna lag för motorbrännolja, eldningsolja och bunkerolja med *nittiofem* kronor per kubikmeter.

Denna lag träder i kraft två veckor efter den dag, då lagen enligt uppgift på den utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

7. Sysselsättningseffekter (mom. 5)

Olof Johansson (c), Jörn Svensson (vpk) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 34 som börjar med "Energipolitiken är" och slutar med "berörda motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill understryka att utnyttjande av inhemska bränslen för i första hand uppvärmning skapar stora sysselsättningsmöjligheter. Det finns, såsom påpekas i motion 1982/83:1100 (c), risker för att den socialdemokratiska politiken innebär att vi får ett fortsatt stort beroende av importerad energi. Import av olja och kol medför minskade möjligheter att utnyttja våra inhemska energitillgångar och därmed ge många människor arbete.

Tillgången på inhemska bränslen är mycket god. Det finns dock stora avsättningsproblem. En fungerande marknad för inhemska bränslen måste

[1] Senaste lydelse 1983:119.

därför byggas upp. Energiinvesteringar inom skogsbruket kan ge betydande sysselsättningsmöjligheter. Även jordbruket kan på flera sätt bidra till att förbättra Sveriges energiförsörjning och sysselsättningsläge. Utskottet vill också peka på att en satsning på inhemska bränslen får stora regionalpolitiska effekter. Nytillkommande arbetstillfällen lokaliseras i mycket stor utsträckning till regioner med en sviktande arbetsmarknad. Huvuddelen av tillkommande arbetstillfällen skulle komma skogslänen till godo.

Utskottet föreslår riksdagen uttala att de positiva sysselsättningseffekter som satsningen på inhemska bränslen innebär skall tillvaratas i enlighet med vad som här har anförts och att regeringen i övrigt bör beakta vad som i motion 1982/83:1100 (c) anförs om energisektorns sysselsättningseffekter. Ifrågavarande del av motion 1982/83:1100 (c) tillgodoses därmed helt.

dels att utskottet under 5 bort hemställa

5. beträffande *sysselsättningseffekter*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:1100 yrkandena 2 och 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

8. Solenergi (mom. 6)

Olof Johansson (c), Jörn Svensson (vpk) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 34 som börjar med "De riktlinjer" och slutar med "avstyrks alltså" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att en satsning på billig solenergi bör prioriteras före en satsning på koleldning. Värmepumpsteknik, lägre driftstemperaturer och energihushållning befrämjar en sådan utveckling. Utskottet har noterat att det nu finns helt svensk teknik inom solvärmeområdet som skiljer sig från den teknik som utnyttjas utomlands. Det är enligt utskottets uppfattning av stort värde att denna teknik får förutsättningar att utvecklas. Energipolitiken bör således inriktas på en skyndsam vidareutveckling av billig solenergi med hjälp av svensk teknik och produktion. Vad här har anförts föreslår utskottet att riksdagen ansluter sig till i ett uttalande till regeringen. Därmed tillgodoses det här aktuella yrkandet i motion 1982/83:1100 (c) liksom motion 1982/83:250 (c).

dels att utskottet under 6 bort hemställa

6. beträffande *solenergi*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:250 och motion 1982/83:1100 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

9. Riktlinjer för kolanvändningen (mom. 7)

Olof Johansson (c), Jörn Svensson (vpk) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 35 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "motion 1982/83:357 (c)" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner det angeläget att poängtera att det stora beroende av olja som vi f. n. har inte får utbytas mot ett kolberoende. En omfattande övergång till kol löser inte problemen inom energiområdet, eftersom även kolet måste importeras. Enligt utskottets mening bör riksdagen slå fast att utnyttjande av solenergi, inhemska bränslen, tillvaratagande av spillvärme och energihushållning skall prioriteras före kolanvändning. Genom ett sådant uttalande kommer det här aktuella yrkandet i motion 1982/83:1100 (c) att tillgodoses helt och motion 1982/83:357 (c) i väsentlig del.

dels att utskottet under 7 bort hemställa

7. beträffande *riktlinjer för kolanvändningen*
   att riksdagen med bifall till motion 1982/83:357 och motion 1982/83:1100 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

10. Kommunernas självbestämmande på energiområdet (mom. 8)

Sten Svensson (m), Olof Johansson (c), Ivar Franzén (c), Nic Grönvall (m), Lars Ahlström (m) och Per Unckel (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 36 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill mot bakgrund av vad som här har anförts understryka betydelsen av att statens åtgärder visavi kommunerna vidtas i samverkan med kommunerna och inte genom diktat. Det finns enligt utskottets uppfattning en risk för att regeringens energipolitik medför en återgång till en toppstyrd och centralistisk energipolitik. Utskottet förutsätter att regeringen i den proposition som har aviserats beträffande storstädernas värmeförsörjning utgår ifrån kommunernas rätt att själva sköta sin värmeförsörjning och inte åsidosätter och ifrågasätter berörda kommuners vilja att lösa sina problem.

Utskottet föreslår att riksdagen i ett uttalande till regeringen ansluter sig till vad här har anförts. Därmed tillgodoses det aktuella yrkandet i motion 1982/83:1100 (c).

dels att utskottet under 8 bort hemställa

8. beträffande *kommunernas självbestämmande på energiområdet*
   att riksdagen med bifall till motion 1982/83:1100 yrkande 19 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

11. Ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer enligt tidigare avtal (mom. 11)

Jörn Svensson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 39 som börjar med "Som utskottet" och slutar med "beräknas 175 milj. kr." bort ha följande lydelse:

De kostnader som orsakas av att idrifttagningen av kärnreaktorer har försenats på grund av folkomröstningen om kärnkraft måste enligt utskottets mening falla inom ramen för ett normalt företagsekonomiskt risktagande. Någon ersättning bör sålunda inte utgå till ägarna av reaktorerna Forsmark 1 och 2 resp. Ringhals 3 och 4. Samhället har redan subventionerat kärnkraftsbolagen på en mängd sätt. Den skada som kärnkraftsutbyggnaden har åstadkommit kommer, såvitt utskottet kan bedöma, inte att kunna ersättas vare sig av bolagen eller av någon annan. Utskottet avstyrker alltså budgetpropositionen i här aktuell del och tillstyrker motion 1982/83:1108 (vpk) i motsvarande del.

dels att utskottet under 11 bort hemställa

11. beträffande *ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer enligt tidigare avtal*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:1108 yrkande 13 i ifrågavarande del avslår proposition 1982/83:100 bilaga 14 punkt E 7 i ifrågavarande del.

12. Ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer enligt nytt avtal (mom. 12)

Olof Johansson (c), Jörn Svensson (vpk) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 39 med "Denna överenskommelse" och slutar på s. 40 med "avstyrks alltså" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med vad som anförs i centerpartiets motion 1982/83:1100 och i motion 1982/83:1016 (c) att den nu aktuella överenskommelsen har flera allvarliga brister. Den elproduktion som vid kortvariga toppbelastningar eller vid driftsstörningar i den ordinarie produktionen brukar åstadkommas medelst gasturbin torde inte kunna ersättas med elenergi från kärnkraftverk och bör därför enligt utskottets uppfattning inte ingå i ersättningsberäkningarna. Vidare medför de driftsstörningar som har inträffat för reaktorerna Ringhals 3 och 4 att vattenfallsverket med skattemedel kompenseras på ett sätt som inte kan ha varit avsikten när ersättning för Forsmark 3 utlovades.

Utskottet vill också understryka att de minskade räntekostnader som blir följden av den försenade idrifttagningen av Forsmark 3 måste beaktas vid

beräkningen av ersättning till Forsmarks Kraftgrupp AB. Sammanfattningsvis anser utskottet att förnyade överläggningar bör upptas med utgångspunkt i vad utskottet här har anfört. Riksdagen bör på grundval av motionsyrkandena göra ett uttalande med denna innebörd. Proposition 1982/83:101 och budgetpropositionen avstyrks sålunda i ifrågavarande delar. Därmed tillgodoses också motion 1982/83:1108 (vpk) i här aktuell del.

dels att utskottet under 12 bort hemställa

12. beträffande *ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer enligt nytt avtal*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:1016 yrkandena 1 och 2, motion 1982/83:1100 yrkandena 13–15, med anledning av motion 1982/83:1108 yrkande 13 i ifrågavarande del och med avslag på proposition 1982/83:101 bilaga 9 punkt 2 momenten 1 och 2 och proposition 1982/83:100 bilaga 14 punkt E 7 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

13. Kärnkraftsblocken Forsmark 3 och Oskarshamn 3 (mom. 13)

Jörn Svensson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 40 som börjar med "Yrkandet i" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning. Den beslutade avvecklingen av kärnkraften underlättas väsentligen om reaktorerna Forsmark 3 och Oskarshamn 3 inte färdigställs och laddas. Därigenom minskar också mängden radioaktivt avfall. Utskottet tillstyrker alltså kravet i motion 1982/83:1108 (vpk) på en meningsyttring i denna sak till regeringen. Det bör vara regeringens sak att snarast vidta åtgärder för att arbetet på de båda nämnda reaktorerna skall avbrytas.

dels att utskottet under 13 bort hemställa

13. beträffande *kärnkraftsblocken Forsmark 3 och Oskarshamn 3*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:1108 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

14. Kärnvärmereaktorer (mom. 14)

Olof Johansson (c), Jörn Svensson (vpk) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 41 som börjar med "Utskottet hänvisar" och slutar med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att det, såsom framgår av den redogörelse som just har lämnats, inte föreligger några förutsättningar för introduktion av

Secureanläggningar i Sverige. Tillverkning av Secureanläggningar är visserligen fullt förenlig med gällande rätt. Utskottet finner det emellertid olämpligt att värdefulla utvecklingsresurser och produktionskapacitet satsas på en teknik som svenska folket genom folkomröstningen har sagt skola avvecklas.

Av det interpellationssvar i ämnet som nyligen har lämnats framgår att regeringen beaktar de synpunkter som här har anförts. Utskottet finner det angeläget att riksdagen nu klart ansluter sig till vad statsrådet Dahl uttalade i denna fråga i den nyssnämnda interpellationsdebatten. Därmed tillgodoses motion 1982/83:1108 (vpk) i här behandlad del.

dels att utskottet under 14 bort hemställa

14. beträffande *kärnvärmereaktorer*
att riksdagen med anledning av motion 1982/83:1108 yrkande 9 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

15. Hetvattenledningar från kärnkraftverk (mom. 15)

Olof Johansson (c), Jörn Svensson (vpk) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 41 som börjar med "Enligt vad" och slutar med "motion 1982/83:1108 (vpk)" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner goda skäl tala för att riksdagen går motionärerna till mötes på denna punkt. Genom ett uttalande till regeringen bör det slås fast att all utveckling av och allt arbete med hetvattenledningar från kärnkraftverk skall stoppas. Sålunda tillstyrker utskottet den nu behandlade delen av motion 1982/83:1108 (vpk).

dels att utskottet under 15 bort hemställa

15. beträffande *hetvattenledningar från kärnkraftverk*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:1108 yrkande 9 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

16. Skyddet av kärnkraftverk (mom. 17)

Olof Johansson (c), Jörn Svensson (vpk) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 42 som börjar med "Det är" och slutar med "avstyrks alltså" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att de kostnader som uppstår med anledning av de särskilda säkerhetsåtgärder som är nödvändiga för att kärnkraftverken skall skyddas bör debiteras ägarna till dessa. Det finns inga andra anläggningar som kan likställas med kärnkraftverken när det gäller effekter av åverkan. Därför är det enligt utskottets uppfattning väl motiverat att denna

verksamhet särbehandlas. Riksdagen bör göra ett uttalande av denna innebörd. Motionen tillstyrks alltså.

dels att utskottet under 17 bort hemställa

17. beträffande *skyddet av kärnkraftverk*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:1473 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

17. Anslag till åtgärder för hantering av radioaktivt avfall (mom. 20)

Olof Johansson (c), Jörn Svensson (vpk) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 43 med "Avgiften för" och slutar på s. 44 med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att de framtida kostnaderna för hantering av det utbrända kärnbränslet och för rivning av kärnkraftverk sannolikt har underskattats. Utskottet finner det anmärkningsvärt att regeringen trots att nämnden föreslagit en avgiftshöjning till 1,9 öre per kWh har fastställt avgiften till oförändrat 1,7 öre per kWh. Nämndens förslag är baserat på dels en kostnadsuppräkning av avgiften för år 1982, dels en beräkning av förväntad real avkastning på förvaltade medel. Riksdagen bör enligt utskottets uppfattning uttala att avgiften skall räknas upp till en nivå som minst motsvarar kostnadsutvecklingen. Motionsyrkandet tillstyrks alltså.

dels att utskottet under 20 bort hemställa

20. beträffande *anslag till åtgärder för hantering av radioaktivt avfall*
att riksdagen med anledning av proposition 1982/83:100 bilaga 14 punkt E 10 moment 2 och med bifall till motion 1982/83:1100 yrkande 12
dels till *Åtgärder för hantering av radioaktivt avfall* för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.,
dels som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

18. Upparbetning av använt kärnbränsle m. m. (mom. 21)

Olof Johansson (c), Jörn Svensson (vpk) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s.46 med "Utskottet vill" och slutar på s. 47 med "och 1982/83:2023 (c)" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i de synpunkter i detta ämne som framförs i motion 1982/83:1100 (c). Det fortsatta arbetet med förvaring av det utbrända

kärnbränslet bör ges följande inriktning. Förstärkta resurser bör anvisas för forskningen om metoder för s. k. direktförvaring. Detta arbete bör ske i samhällelig regi med avgörande inflytande från nämnden för hantering av använt kärnbränsle. Nämnden bör med hänsyn till hur viktiga dessa frågor är ges en parlamentarisk sammansättning. Forskningskostnaderna bör helt finansieras av kärnkraftsföretagen genom den fond som har reserverats för betalning av kostnaderna för hantering av det radioaktiva avfallet och kommande rivning av kärnkraftverk.

Med hänsyn till de stora risker, främst för spridning av vapenplutonium, som är förknippade med upparbetningen bör riksdagen enligt utskottets mening nu dra konsekvenserna av de resultat som har uppnåtts och uttala att upparbetning icke bör förekomma. Regeringen bör beakta detta vid sin beredning av atomlagstiftningskommitténs betänkande. Utskottet vill också understryka att ett förbud mot utskeppning ur landet av utbränt kärnbränsle är förenligt med villkorslagen och kan beslutas med stöd av atomenergilagen. Riksdagen bör göra ett uttalande till regeringen i enlighet med vad utskottet här har anfört. Motion 1982/83:1100 (c) i ifrågavarande del tillgodoses därmed helt och de aktuella yrkandena i motionerna 1982/83:1108 (vpk) och 1982/83:2023 (c) till viss del.

dels att utskottet under 21 bort hemställa

21. beträffande *upparbetning av använt kärnbränsle m. m.*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:1100 yrkande 9 och med anledning av motion 1982/83:2023 yrkande 2 och motion 1982/83:1108 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

19. Cogéma-avtalet (mom. 22)

Jörn Svensson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 47 som börjar med "Utskottet avstyrkte" och slutar med "avstyrker motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med motionärerna att avtalet med Cogéma snarast bör sägas upp. Förhandlingar om reglering av parternas ekonomiska mellanhavanden bör inledas. De bör inriktas på ett så lågt skadestånd som möjligt. Motionen tillstyrks alltså i denna del.

dels att utskottet under 22 bort hemställa

22. beträffande *Cogéma-avtalet*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:1108 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

20. Centrallager för slutförvaring av låg- och medelaktivt avfall (mom. 23)

Jörn Svensson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 47 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "Motionen avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det finns välgrundad anledning att se med oro på planerna att slutförvaret skall lokaliseras under havsbottnen. Det står klart att radioaktivitet kommer att läcka ut i havet från förvaret när detta en gång har stängts och vattenfyllts. Sverige bör verka för ett absolut förbud mot havsdumpning och bör därför inte bidra till att radioaktivt avfall från de svenska reaktorerna tillåts förorena haven. En mindre dålig metod än den föreslagna bör vara att behålla avfallet på land där det kan kontrolleras och övervakas. Riksdagen bör därför uttala att regeringen bör lämna förslag till åtgärder för att förhindra slutförvaring av radioaktivt avfall under havsbottnen.

dels att utskottet under 23 bort hemställa

23. beträffande *centrallager för slutförvaring av låg- och medelaktivt avfall*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:257 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

21. Statens vattenfallsverks organisation (mom. 24)

Sten Svensson, Nic Grönvall, Lars Ahlström och Per Unckel (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 48 med "Utskottet konstaterar" och slutar på s. 49 med "aktuella motionsyrkandena" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i påpekandet i motion 1982/83:2007 (m) om att det inte är självklart att den dominerande roll som statens vattenfallsverk har på kraftförsörjningsområdet är ur alla synvinklar ändamålsenlig. Bl. a. innebär den en belastning på statsbudgeten. Inför en fortsatt utbyggnad av vattenkraften och mot bakgrund av den successiva expansion som vattenfallsverket har genomgått under de senaste åren finns det, såsom sägs i motionen, skäl för överväganden i fråga om den lämpliga omfattningen av verkets uppgifter. Utskottet tillstyrker alltså kravet i motion 1982/83:2007 (m) på en meningsyttring i denna sak till regeringen.

Däremot tar utskottet avstånd från de grundläggande tankegångar som kommer till uttryck i motion 1982/83:1501 (vpk). Denna avstyrks alltså.

dels att utskottet under 24 bort hemställa

24. beträffande *statens vattenfallsverks organisation*
att riksdagen
a) med bifall till motion 1982/83:2007 yrkande 23 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
b) (= utskottet).

22. Statens vattenfallsverks organisation (mom. 24)

Jörn Svensson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 48 med "Utskottet konstaterar" och slutar på s. 49 med "aktuella motionsyrkandena" bort ha följande lydelse:

Såsom uttalas i motion 1982/83:1501 (vpk) kan det ifrågasättas om den nuvarande organisationen, med statens vattenfallsverk som ett stort konglomerat inom energiområdet, ger den klaraste överblicken över detta område och den största effektiviteten. Liksom under tidigare decennier har vattenfallsverket genom sin dominerande ställning unika möjligheter att påverka och styra utvecklingen inom energiområdet på ett sätt som inte är förenligt med hela samhällets intresse. En uppdelning av verksamheten och nedtrappning av vattenfallsverkets roll i energiplanering och energiproduktion är önskvärd.

Med hänsyn till vad nu har anförts anser utskottet att riksdagen bör uttala sig för en undersökning och översyn av statens vattenfallsverks organisation och uppgifter och av dess roll i svensk energipolitik. Utskottet tillstyrker alltså motion 1982/83:1501 (vpk). De tankegångar som ligger bakom kraven i motion 1982/83:2007 (m) i här aktuell del kan utskottet inte ställa sig bakom. Motionen avstyrks alltså i denna del.

dels att utskottet under 24 bort hemställa

24. beträffande *statens vattenfallsverks organisation*
att riksdagen
a) (= utskottet),
b) med bifall till motion 1982/83:1501 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

23. Anslag till Statens vattenfallsverk m. m., inkl. Fatsjöprojektet (mom. 25)

Hugo Bergdahl (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 50 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "i tillåtlighetsfrågan" bort ha följande lydelse:

Utskottet håller med motionärerna om att det finns många starka skäl som talar emot en utbyggnad av Fatsjö kraftstation. Det gäller både hänsyn till miljöintressen och ekonomiska skäl. Det är enligt utskottets uppfattning

väsentligt att vattenkraftsprojekt som strider mot viktiga naturvårdsintressen inte kommer till stånd. Statsmakterna bör inte ta ställning till kontroversiella utbyggnadsprojekt förrän vattenkraftsberedningens (I 1982:06) arbete är slutfört och remissbehandlat. Detta bör ges regeringen till känna genom en meningsyttring från riksdagen. Anslaget till statens vattenfallsverk för nästa budgetår bör minskas med ett belopp motsvarande det som har beräknats för Fatsjöprojektet, dvs. med 17,3 milj. kr. Sammanfattningsvis tillstyrker utskottet motion 1982/83:1479 (fp).

dels att utskottet under 25 bort hemställa

25. beträffande *anslag till Statens vattenfallsverk m. m., inkl. Fatsjöprojektet*
att riksdagen
a) med bifall till motion 1982/83:1479 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
b) (= utskottet),
c) med anledning av proposition 1982/83:100 bilaga 14 punkt E 11 moment 2 och med bifall till motion 1982/83:1479 yrkande 2 till *Statens vattenfallsverk: Kraftstationer m. m.* för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 3 201 700 000 kr.

24. Utnyttjande för lokala ändamål av vinstmedel från vattenkraftsproduktion (mom. 26)

Olof Johansson (c) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 51 som börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "motion avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till förslaget i motion 1982/83:488 (c) att frågan om formerna för ett energiföretag i Norrbotten skall utredas. Genom ett sådant företag skulle de norrbottniska industriföretagens konkurrenskraft stärkas och de stora energitillgångar som finns i länet tillvaratas bättre än f. n. Starka skäl talar för att energibolaget bör inrikta sig på att använda även andra energitillgångar – såsom torv och skogsavfall – som finns i länet.

Det får ankomma på regeringen att föranstalta om en sådan utredning som här angivits. Riksdagen bör göra ett uttalande härom.

Utskottet anser också att en större del av vinsten vid vattenkraftsutbyggnad bör, såsom uttalas i motion 1982/83:1585 (s), stanna inom resp. län för att kunna investeras där och ge nya arbetstillfällen. Något särskilt uttalande från riksdagen med anledning av det nu avsedda motionsyrkandet finner utskottet emellertid inte vara befogat.

dels att utskottet under 26 bort hemställa

26. beträffande *utnyttjande för lokala ändamål av vinstmedel från vattenkraftsproduktion*
att riksdagen
a) med bifall till motion 1982/83:488 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
b) avslår motion 1982/83:1585 yrkande 5.

25. Stöd för utbyggnad av små vattenkraftverk (mom. 27)

Olof Johansson (c) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 52 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "avstyrks alltså" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner de i motion 1982/83:2011 (c) föreslagna förbättringarna av stödreglerna väl motiverade och tillstyrker följaktligen motionen. Lån bör alltså kunna beviljas med högst 75 % av anläggnings- resp. upprustningskostnaden i stället för som nu 50 %. Amorteringstiden bör förlängas. Vidare bör dispens för anläggningar med lägre effekt än 100 kW ges generöst.

dels att utskottet under 27 bort hemställa

27. beträffande *stöd för utbyggnad av små vattenkraftverk*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2011 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

26. Förstärkning av de lokala elnäten (mom. 29)

Olof Johansson (c), Ivar Franzén (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 53 med "Utskottet finner" och slutar på s. 54 med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Den snabba konvertering som nu sker till enbart elvärme innebär ett allvarligt slöseri med dyrbar eleffekt och förorsakar onödiga och kostsamma förstärkningar av i första hand de lokala elnäten. För att dessa investeringar skall undvikas bör konvertering till enbart elvärme tillåtas bara i undantagsfall.

En medveten hushållning med värdefull eleffekt ger möjlighet till väsentligt större oljeersättning än vad nu sker, samtidigt som de extra investeringar som föreslås i motion 1982/83:1104 (fp) inte behöver komma till utförande. Utskottet avstyrker alltså motionen i berörd del.

27. Förstärkning av de lokala elnäten (mom. 29)

Hugo Bergdahl (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 53 med "Utskottet finner" och slutar på s. 54 med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Den snabba konverteringen till elvärme medför i vissa fall en så stor belastning på elnätet att ytterligare konverteringar inte klaras av trots att sådana efterfrågas. Därigenom kan en önskvärd oljebesparing försvåras. Utskottet anser därför att man, såsom föreslås i motion 1982/83:1104 (fp), i en del områden bör kunna gå fram snabbare med nödvändiga förstärkningar av elnäten än vad som f. n. sker. Regeringen bör överväga lämplig form för att inom ramen för de arbetsmarknadspolitiska insatserna stimulera sådana förstärkningar.

Riksdagen bör göra ett uttalande av denna innebörd. Alltså tillstyrker utskottet motion 1982/83:1104 (fp) i ifrågavarande del.

dels att utskottet under 29 bort hemställa

29. beträffande *förstärkning av de lokala elnäten*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:1104 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

28. Brukande av tillgänglig elkapacitet (mom. 30)

Olof Johansson (c), Ivar Franzén (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 54 som börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "avstyrks alltså" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att det nu sker en viss utveckling i linje med vad som föreslås i motionen. Det finns dock anledning för riksdagen att ytterligare markera betydelsen av att den tillgängliga elkapaciteten används på bästa sätt. Detta kan ske genom ett jämnare utnyttjande av elkraften under hela året och genom att man undviker att använda elström vid kortvariga stora effektbehov. En vidareutveckling av de kostnadsanpassade taxor som har börjat tillämpas kan vara nödvändig. Utskottet anser att riksdagen genom ett uttalande till regeringen bör ansluta sig till de riktlinjer för bättre brukande av tillgänglig elkapacitet som anges i motion 1982/83:337 (c).

dels att utskottet under 30 bort hemställa

30. beträffande *brukande av tillgänglig elkapacitet*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:337 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

29. Importlicenser för kol (mom. 38)

Sten Svensson, Nic Grönvall, Lars Ahlström och Per Unckel (alla m) anser att den del av utskottets yttrande på s. 60 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Utskottet har, som redovisats tidigare, uttalat sig mot importlicenser för kol. Ingenting har framkommit som gör det befogat att nu inta en annan ståndpunkt. Motionsyrkandet avstyrks följaktligen.

30. Importlicenser för kol (mom. 38)

Olof Johansson (c) och Ivar Franzén (c) anser att den del av utskottets yttrande på s. 60 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att förbrukningen av eldningsolja har minskat betydligt snabbare än vad som förutsattes i riksdagens energipolitiska beslut våren 1981. Samtidigt har förutsättningarna för utnyttjande av värmepumpsteknik och tillvaratagande av olika slags spillvärme utvecklats betydligt gynnsammare än vad riksdagens majoritet förutsatte vid det nämnda energibeslutet. Det finns också betydande möjligheter att solenergin inom några år kan lämna ett icke oväsentligt bidrag till basproduktionen av värme. Mot denna bakgrund bedömer utskottet att behovet av kol drastiskt har minskat.

Förutsättningar för en begränsning av kolimporten bör i första hand skapas genom att man aktivt främjar energihushållning, värmepumpsteknik samt ökat utnyttjande av spillvärme och billig solenergi.

Utskottet finner därför inte skäl för riksdagen att rikta en sådan begäran till regeringen som motionärerna begär. Det berörda yrkandet i motion 1982/83:1108 (vpk) avstyrks alltså.

31. Importlicenser för kol (mom. 38)

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 60 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Det finns förutom miljöskäl även ekonomiska och handelspolitiska skäl för samhället att utöva kontroll av kolanvändningen. Utskottet anser att det, såsom anförs i motionen, måste finnas en klar och samlad överblick av hur mycket kol som förs in i Sverige och i vilka typer av anläggningar det kan komma till användning.

Genom ett importlicenssystem skapas förutsättningar för att importhandeln kan styras på ett sätt som gynnar våra långsiktiga försörjningsmöjligheter. Motionsyrkandet tillstyrks följaktligen. I sammanhanget vill utskottet erinra om att det nuvarande regeringspartiet i oppositionsställning vid

upprepade tillfällen har förespråkat ett system med importlicenser för kol.

dels att utskottet under 38 bort hemställa

38. beträffande *importlicenser för kol*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:1108 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

32. Kolhamn i Landskrona (mom. 39)

Olof Johansson (c) och Ivar Franzén (c) anser att den del av utskottets yttrande på s. 61 som börjar med "Med hänsyn" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Med hänsyn till det drastiskt minskade behovet av kol anser utskottet att det vore felaktigt att nu binda omfattande kapitalresurser i kolhamnsanläggningar. Motionsyrkandena avstyrks därför.

33. Investeringar i torveldade förbränningsanläggningar (mom. 41)

Olof Johansson (c), Ivar Franzén (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 62 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "fasta bränslen" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill erinra om att skogsråvara vid sidan av torv är det inhemska bränsle som snabbast kan införas som ersättning för olja. Endast en begränsad del av de befintliga tillgångarna på skogsråvara för energiändamål har f. n. avsättning.

En intensiv forskning och produktutveckling har skett vad gäller system för utrustning som rör förbränning av biobränsle inkl. briketter, pellets och pulver. Brännare och pannor torde inom något eller några år vara färdigutvecklade för allmän användning. Enligt utskottets uppfattning har staten, landstingen och kommunerna ett stort ansvar för att olika lösningar prövas. Utskottet anser därför att stödet till förbränningsanläggningar även skall gälla eldningsanläggningar för skogsbränslen, andra biobränslen och sopor.

Utskottet tillstyrker alltså motion 1982/83:1100 (c) i här aktuell del och motion 1982/83:1108 (vpk) i ifrågavarande del.

dels att utskottet under 41 bort hemställa

41. beträffande *investeringar i torveldade förbränningsanläggningar*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:1100 yrkande 3 och motion 1982/83:1108 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

34. Regionala bränslebolag (mom. 43)

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 64 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "behandlad del" bort ha följande lydelse:

Regionala bränslebolag kan, som framhålls i motion 1982/83:1108 (vpk), få stor betydelse när det gäller att planmässigt utnyttja torvkoncessioner och skogsråvara och förhindra spekulation i sådana nyttigheter. Bolag av detta slag kan ägas av staten, landstingskommuner eller kommuner. Deras uppgift är att handha utvinning, transport och användning av de här aktuella energiråvarorna. En sådan planerad verksamhet kan också förhindra att ved som är användbar som råvara för trä-, massa- och pappersindustri tas i anspråk som bränsle. Utskottet tillstyrker alltså motionen i här aktuell del.

dels att utskottet under 43 bort hemställa

43. beträffande *regionala bränslebolag*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:1108 yrkande 5 hos regeringen begär initiativ till bildande av regionala bränslebolag i enlighet med vad utskottet anfört.

35. Odling av energiskog (mom. 44)

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 64 som börjar med "Riksdagens energipolitiska" och slutar med "avstyrks alltså" bort ha följande lydelse:

En övergång till inhemska och förnyelsebara energikällor utgör en del av den av riksdagen antagna planen för den svenska energipolitiken. En omfattande energiskogsodling är enligt utskottets uppfattning väsentlig i detta sammanhang. Regeringen bör såsom sägs i motionen utarbeta förslag till åtgärder för att möjliggöra en storskalig satsning på energiskog. Lämpligen bör en sådan satsning göras i Norrbotten. Riksdagen bör ansluta sig till motionen och alltså göra ett uttalande av här angiven innebörd.

dels att utskottet under 44 bort hemställa

44. beträffande *odling av energiskog*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:340 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

36. Utveckling av vyrmetanmetoden (mom. 45)

Olof Johansson (c) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 64 som börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "avstyrks således" bort ha följande lydelse:

Även om det i dag är för tidigt att göra några bestämda uttalanden om vyrmetanmetodens ekonomi och om hur stor utbredning den kan få bör enligt utskottets uppfattning staten aktivt stödja en vidareutveckling av metoden. Detta bör främst ske genom medverkan till att ett större antal fullskaleanläggningar kommer till stånd. Härigenom kan värdefull erfarenhet vinnas och kunskapsuppbyggnaden ske så snabbt som möjligt.

En utveckling av vyrmetanmetoden under u-landsförhållanden borde kunna ge mycket goda effekter för mottagarlandet och samtidigt en kunskapsåterföring till vårt eget utvecklingsarbete i Sverige.

Utskottet anser således att utvecklingen av vyrmetanmetoden bör främjas i enlighet med vad här har anförts. Vidare bör regeringen undersöka möjligheten av att inom ramen för vårt biståndssamarbete med u-länderna skulle kunna bedrivas en försöksverksamhet med energiproduktion enligt denna metod i något därför väl lämpat u-land. Motion 1982/83:1027 (c) tillstyrks alltså.

dels att utskottet under 45 bort hemställa

45. beträffande *utveckling av vyrmetanmetoden*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:1027 yrkandena 1 och 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

37. Energikombinat (mom. 49)

Olof Johansson (c), Ivar Franzén (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 68 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "sådana projekt" bort ha följande lydelse:

Nynäsprojektet och andra energikombinat bör tillsammans på sikt kunna leda till en betydande oljeersättning. Med tillfredsställelse ser utskottet att intressenterna i Nynäsprojektet nu arbetar vidare med en förprojektering. Utskottet förutsätter att regeringen noga följer utvecklingen av Nynäsprojektet och andra liknande projekt och verkar för att dessa drivs vidare. De synpunkter på inriktningen av ifrågavarande projekt som har lämnats i de nu aktuella motionerna synes vara väl värda att beaktas. Utskottet anser att riksdagen bör avge en meningsyttring till regeringen av denna innebörd.

Alltså tillstyrker utskottet de nu behandlade motionerna såvitt de gäller energikombinat.

dels att utskottet under 49 bort hemställa

49. beträffande *energikombinat*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:804 yrkande 3, motion 1982/83:1108 yrkande 8 i ifrågavarande del och motion 1982/83:1119 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

38. Åtgärder på energiområdet i Stockholms län (mom. 50)

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 68 som börjar med "Vad så" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

De övriga förslag som framförs i motion 1982/83:1119 (vpk) är enligt utskottets uppfattning väl värda att beaktas. Utöver de allmänna resonemang som förs i motionen – vilka utskottet instämmer i – vill utskottet understryka att import av naturgas från Sovjetunionen, Norge eller kontinenten kan ge viktiga bidrag när det gäller att bryta oljeberoendet. En måttfull utbyggnad av fjärrvärmenät bör genomföras i form av lågtemperatursystem. En kraftig satsning bör ske på energihushållning. Med vad utskottet här har anfört tillstyrker utskottet motion 1982/83:1119 (vpk) i ifrågavarande del.

dels att utskottet under 50 bort hemställa

50. beträffande *åtgärder på energiområdet i Stockholms län*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:1119 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

39. Utbyggnad av distributionsanläggningar för fjärrvärme (mom. 56)

Sten Svensson, Nic Grönvall, Lars Ahlström och Per Unckel (alla m) anser att den del av utskottets yttrande på s. 72 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "motion 1982/83:1015 (c)" bort ha följande lydelse:

Det har givetvis ett värde om nya fjärrvärmeanläggningar kan göras flexibla för att möta kommande behov. Det finns dock enligt utskottets uppfattning inte heller nu skäl att ställa som villkor för detta tillfälliga stöd att fjärrvärmeanläggningen skall vara av den i motionerna nämnda typen. Utskottet avstyrker alltså motion 1982/83:1100 (c) i nu berörd del och motion 1982/83:1015 (c).

40. Utbyggnad av distributionsanläggningar för fjärrvärme (mom. 56)

Olof Johansson (c), Ivar Franzén (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 72 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "motion 1982/83:1015 (c)" bort ha följande lydelse:

En utbyggnad i därför lämpade tätortsområden av flexibla fjärrvärmenät, anpassade till låga driftstemperaturer, är enligt utskottets mening eftersträvansvärd. En intensifierad satsning på fjärrvärmeutbyggnad skapar sysselsättning och beställningar för industrin.

Utskottet delar den i motionerna 1982/83:1100 (c) och 1982/83:1015 (c) framförda uppfattningen att stödet till utbyggnad av fjärrvärmenät bör vara så konstruerat att det ges till utbyggnad av sådana system som möjliggör lägre driftstemperatur. En sänkning av temperaturen i ett fjärrvärmesystem innebär att man minskar värmeförlusterna och ökar möjligheterna att använda förnybara energikällor. Ett lågtemperatursystem innebär således mycket större möjligheter att utnyttja lokala produktionsenheter och att ta till vara spillvärme. Målet för fjärrvärmeutbyggnaden måste enligt utskottets uppfattning vara att öka handlingsfriheten och möjligheterna att använda billig, miljövänlig teknik.

Det är också viktigt att fjärrvärmenäten ges en sådan utformning att de kan få en samordnande funktion och ökar möjligheterna att välja mellan olika energislag och produktionssätt. Många av de tänkbara alternativen, t. ex. värmepumpar och solfångare, har en begränsad förmåga att producera energi med höga temperaturer. Det är enligt utskottets mening eftersträvansvärt med ett flexibelt system som nära ansluter till tankegångarna om närvärme. Vad utskottet nu har anfört bör riksdagen genom ett uttalande ge regeringen till känna som sin mening.

Utskottet tillstyrker alltså motion 1982/83:1100 (c) i ifrågavarande del och motion 1982/83:1015 (c).

dels att utskottet under 56 bort hemställa

56. beträffande *utbyggnad av distributionsanläggningar för fjärrvärme*

att riksdagen med bifall till motion 1982/83:1015 och motion 1982/83:1100 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

41. Ekonomiska förutsättningar för stora värmepumpar (mom. 59)

Hugo Bergdahl (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 75 som börjar med "Av samma" och slutar med "behandlad del" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i vad som anförs i motion 1982/83:1104 (fp) om att det

är av stort allmänt intresse att en snabb ökning av antalet värmepumpar nu kan äga rum. Den tveksamhet som finns på skilda håll till investeringar i stora värmepumpar skulle såsom motionärerna anför kunna undanröjas om staten deltog med någon form av riskavlyft vid sådana investeringar. Regeringen bör utreda hur ett dylikt riskavlyft kan konstrueras och återkomma till riksdagen med ett förslag härom. En utgångspunkt bör härvid vara att kommunerna själva skall svara för finansieringen men att staten skall överta en del av risken om de tekniska förutsättningarna visar sig på sikt inte vara tillfredsställande.

Utskottet föreslår att riksdagen gör ett uttalande till regeringen av här angiven innebörd. Motion 1982/83:1104 (fp) tillstyrks alltså i här berörd del.

dels att utskottet under 59 bort hemställa

59. beträffande *ekonomiska förutsättningar för stora värmepumpar*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:1104 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

42. Vindkraft (mom. 61)

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 76 som börjar med "Vad så" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

När det gäller motionärernas förslag om en utbyggnad av vindkraftverken instämmer utskottet i bedömningen att det nu gällande energipolitiska beslutet inte innefattar ett tillräckligt tillskott av vindkraft. Enligt utskottets uppfattning bör det utarbetas ett större statligt vindkraftsprogram – av storleksordningen 8–10 TWh. Det förutsätter en särskild organisation för att komma till utförande. Regeringen bör låta utarbeta ett statligt vindkraftsprogram av den nu nämnda omfattningen. Utskottet föreslår att riksdagen gör ett uttalande av här angiven innebörd. Motion 1982/83:1108 (vpk) tillstyrks alltså i här behandlad del.

dels att utskottet under 61 bort hemställa

61. beträffande *vindkraft*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:1108 yrkande 7 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

43. Närvärme (mom. 63)

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 77 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "motion 1982/83:1108 (vpk)" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i motionärernas krav på att samma förmåner skall ges för utbyggnaden av s. k. närvärmesystem som för fjärrvärmeutbyggnaden när det gäller lån och bidrag. Dessa småskaliga värmesystem kännetecknas av en lägre driftstemperatur som gynnar utnyttjande av solvärme, värmepumpar och lokal spillvärme, en utveckling som utskottet finner önskvärd. De möjliggör också användningen av flera sorters bränsle, bl. a. gas.

Riksdagen bör göra ett uttalande med här angiven innebörd. Utskottet tillstyrker sålunda motion 1982/83:1108 (vpk) i här aktuell del.

dels att utskottet under 63 bort hemställa

63. beträffande *närvärme*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:1108 yrkande 8 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

44. Beställning av vindkraftsaggregat och värmepumpar samt odling av energiskog (mom. 65)

Hugo Bergdahl (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 78 med "Det nu" och slutar på s. 79 med "behandlad del" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning. Beslut om beställning av två grupper om tre–fem vindkraftsaggregat bör alltså göras så snart idrifttagningen av de två fullskalemodellerna har utfallit tillfredsställande.

Vidare bör staten engagera sig i ett program för att få drifterfarenheter av olika typer av värmepumpar i olika former av bebyggelse. Speciellt bör medelstora pumpar för kollektiv uppvärmning i t. ex. gruppbebyggelse, radhus och flerfamiljshus prioriteras. Detta kan lämpligen ske inom ramen för den verksamhet som redan i dag bedrivs inom vattenfallsverket.

Utskottet finner också att det skulle vara värdefullt om något av de försök med odling av energiskog som nu pågår kunde göras mer omfattande, så att erfarenhet från odling i full skala kan fås tidigare än enligt det nuvarande programmet.

Vad utskottet här har anfört bör ges regeringen till känna som riksdagens mening. Motion 1982/83:1104 (fp) tillstyrks alltså i ifrågavarande del.

dels att utskottet under 65 bort hemställa

65. beträffande *beställning av vindkraftsaggregat och värmepumpar samt odling av energiskog*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:1104 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

45. Utveckling av teknik för förbränning av inhemska fasta bränslen (mom. 66)

Hugo Bergdahl (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 79 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill understryka betydelsen av att tillräckliga insatser görs i forskning och utveckling av pann- och förbränningsteknik för inhemska fasta bränslen. Regeringen bör uppmärksamt följa utvecklingen inom detta område och föreslå ytterligare åtgärder om målen för det av riksdagen antagna oljeersättningsprogrammet inte kan nås med nuvarande insatser. Nämnden för energiproduktionsforskning och statens energiverk bör om så erfordras ges i uppdrag att föreslå snabba åtgärder för att påskynda teknikutvecklingen för förbränning av inhemska fasta bränslen. Vad utskottet här har anfört bör komma till uttryck i ett uttalande till regeringen. Motion 1982/83:1104 (fp) tillstyrks alltså i nu behandlad del.

dels att utskottet under 66 bort hemställa

66. beträffande *utveckling av teknik för förbränning av inhemska fasta bränslen*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:1104 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Särskilda yttranden

1. Introduktion av alternativa drivmedel (mom. 47)

Olof Johansson (c) och Ivar Franzén (c) anför:

Utskottet ansluter sig till föredragandens ställningstagande i budgetpropositionen vad gäller introduktion av alternativa bränslen. Detta kan innebära betydande tempoförluster jämfört med målsättningarna i riksdagens energipolitiska beslut 1981.

Vi anser att det är mycket angeläget att det fortsatta arbetet med introduktion av alternativa drivmedel – i första hand metanol och etanol – bedrivs snabbt och målmedvetet. Att det tillfälligt råder god tillgång på olja och att en ökad andel av oljan kommer från Nordsjön får inte bli motiv för att försena arbetet med att minska oljeberoendet inom transportsektorn.

2. Närvärme (mom. 63)

Olof Johansson (c) och Ivar Franzén (c) anför:

Vi ansluter oss till de synpunkter på utformningen av närvärmesystem som framförs i motion 1982/83:1108 (vpk) men anser att finansieringen även i fortsättningen bör ske enligt gällande regler för bostadslån och energisparlån.

Riksdagens beslut med anledning av proposition 1980/81:133 rörande bl. a. fastbränsleeldning i uppvärmningsanläggningar avsedda för ca 250–300 lägenheter innebär att finansieringen av sådana anläggningar är gynnsammare än vad som i allmänhet gäller för fjärrvärme. Motionens förslag innebär i detta avseende ingen förbättring.

Bilaga 1

Översikt av utskottets behandling av propositionerna och motionerna

Proposition/ motion 1982/83	Utskottets yttrande s.	Utskottets hemställan moment	Reservation nr
Proposition 100 bilaga 14			
Introduktion av alternativa drivmedel	65	47	
E 3	58	36	
E 4	81	69	
E 5	57	35	
E 6	81	70	
E 7	38	11, 12	11, 12
E 8	42	18	
E 9	42	18	
E 10:1	43	19	
2	43	20	17
E 11:1	49	25	23
2	49	25	23
E 12	81	71	
E 13	81	72	
F 20:1	77	64	
2	77	64	
F 21	79	67	
F 22	80	67	
F 23:1	80	68	
2	80	68	
3	80	68	
Proposition 101 bilaga 9			
Punkt 2:1	37	12	12
2	37	12	12
Motion			
250	34	6	8
257	47	23	20
337	54	30	28
340	64	44	35
357	35	7	9
409:1	60	39	32
2	41	16	
488	50	26	24
495	81	73	
499	70	52	
647	74	58	
804:1	68	51	
2	72	57	
3	68	49	37
4	68	51	
807	54	31	

Motion 1982/83	Utskottets yttrande s.	Utskottets hemställan moment	Reservation nr
811	64	46	
812	57	35	
1015	71	56	39, 40
1016:1	39	12	12
2	39	12	12
1021	61	40	
1022	59	37	
1027:1	64	45	36
2	64	45	36
1100:1	31	1	1, 2
2	33	5	7
3	61	41	33
4	33	5	7
5	71	56	39, 40
6	34	6	8
7	35	7	9
9	44	21	18
12	43	20	17
13	38	12	12
14	38	12	12
15	38	12	12
19	35	8	10
1104:1	31	2	3, 4
2	79	66	45
3	74	59	41
5	53	29	26, 27
6	78	65	44
1108:1	32	3	5
3	59	38	29, 30, 31
4	62	41	33
5	63	43	34
7	75	60, 61	42
8	67, 76	49, 62, 63	37, 43
9	40, 41	14, 15	14, 15
10	40	13	13
11	44	21	18
12	47	22	19
13	39	11, 12	11, 12
1119	67	49, 50	37, 38
1473	42	17	16
1477	63	42	
1479:1	49	25	23
2	49	25	23
1481:1	71	55	
2	52	28	
6	57	35	
1501	48	24	21, 22
1503:1	31	1	1, 2
2	79	64	
3	70	53	
1505	56	34	
1585:4	71	54	
5	50	26	24

Motion 1982/83	Utskottets yttrande s.	Utskottets hemställan moment	Reservation nr
1588:3	31	1	1, 2
2004	35	9	
2007:17	33	4	6
23	48	24	21, 22
2011	51	27	25
2013	55	32	
2014	81	74	
2015	35	10	
2023:2	44	21	18
2027:1	60	39	32
2	60	39	32
2033	66	48	
2037	80	67	
2045	55	33	

Bilaga 2

Översikt över vissa motionsyrkanden inom energiområdet vilka behandlas i andra betänkanden av näringsutskottet

Motion 1982/83	NU 1982/83:22 om stöd till anordningar för att minska utsläppen av svavel vid förbränning av kol	NU 1982/83:24 om förbud mot export av kärnkrafts-teknologi	NU 1982/83:26 om statens energiverk	NU 1982/83:32 om mineral-politik	Uppskov till riksmötet 1983/84
409			1 (delvis)		
1100	8	11	16–18	10	
1104			4		
1108				6	2
2007	18–20		21–22		
2023		3		1	

Innehåll

Ärendet ... 1

Propositionerna ... 2
Proposition 1982/83:100 ... 2
Proposition 1982/83:101 ... 4

Motionerna ... 4
Yrkanden ... 4
Motivering ... 11

Uppgifter i anslutning till vissa motionsyrkanden ... 15
Riksdagsbeslut om energipolitikens inriktning m. m. ... 15
Energipolitikens sysselsättningseffekter ... 17
Åtgärder för hantering av radioaktivt avfall ... 17
Bakgrund ... 17
Tidigare riksdagsbehandling ... 19
Hetvattenavtappning från kärnkraftverk ... 23
Polisbevakning av kärnkraftverk ... 24
Elenergi som ersättning för olja ... 25
Eltaxor ... 26
Fjärrvärme ... 28
Värmepumpar ... 29

Utskottet ... 30
Inledning ... 30
Energihushållning och energiproduktion i allmänhet ... 31
Allmänna riktlinjer, styrmedel ... 31
Ansvar för energiplaneringen ... 35
Kärnkraft ... 37
Ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer ... 37
Kärnvärmereaktorn Secure. Hetvattenavtappning från kärnkraftverk ... 40
Utnyttjande av spillvärme ... 41
Säkerhetsfrågor ... 42
Hantering av radioaktivt avfall ... 43
Vattenkraft ... 48
Statens vattenfallsverks organisation ... 48
Anslag till statens vattenfallsverk ... 49
Små vattenkraftverk ... 51
Kraftverk i Indalsälven ... 52
Elutnyttjande, eltaxor ... 53
Främjande av landsbygdens elektrifiering ... 57
Statens elektriska inspektion ... 58

Bränslen ... 59
Olja ... 59
Kol ... 59
Naturgas ... 61
Torv, skogsavfall, energiskog ... 61
Alternativa drivmedel ... 65
Regionala projekt ... 67
Fjärrvärme ... 71
Energiproduktion och energianvändning i övrigt ... 74
Energiforskning ... 77
Riktlinjer ... 77
Studsvik Energiteknik AB ... 79
Vissa anslag ... 81
Övrigt ... 81
Hemställan ... 82

Reservationer ... 90
1. Allmänna riktlinjer för energipolitiken (m) ... 90
2. Allmänna riktlinjer för energipolitiken (c) ... 91
3. Styrmedel inom energipolitiken (m) ... 91
4. Styrmedel inom energipolitiken (c, fp) ... 92
5. Energihushållningslag (vpk) ... 93
6. Stöd till torvanläggningar, fjärrvärmeanläggningar m. m. (m) 93
7. Sysselsättningseffekter (c, vpk) ... 94
8. Solenergi (c, vpk) ... 95
9. Riktlinjer för kolanvändningen (c, vpk) ... 96
10. Kommunernas självbestämmande på energiområdet (m, c) .. 96
11. Ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer enligt tidigare avtal (vpk) ... 97
12. Ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer enligt nytt avtal (c, vpk) ... 97
13. Kärnkraftsblocken Forsmark 3 och Oskarshamn 3 (vpk) ... 98
14. Kärnvärmereaktorer (c, vpk) ... 98
15. Hetvattenledningar från kärnkraftverk (c, vpk) ... 99
16. Skyddet av kärnkraftverk (c, vpk) ... 99
17. Anslag till åtgärder för hantering av radioaktivt avfall (c, vpk) 100
18. Upparbetning av använt kärnbränsle m. m. (c, vpk) ... 100
19. Cogéma-avtalet (vpk) ... 101
20. Centrallager för slutförvaring av låg- och medelaktivt avfall (vpk) 102
21. Statens vattenfallsverks organisation (m) ... 102
22. Statens vattenfallsverks organisation (vpk) ... 103
23. Anslag till Statens vattenfallsverk m. m., inkl. Fatsjöprojektet (fp) ... 103

24. Utnyttjande för lokala ändamål av vinstmedel från vattenkraftsproduktion (c) ... 104
25. Stöd för utbyggnad av små vattenkraftverk (c) ... 105
26. Förstärkning av de lokala elnäten (c, vpk) ... 105
27. Förstärkning av de lokala elnäten (fp) ... 106
28. Brukande av tillgänglig elkapacitet (c, vpk) ... 106
29. Importlicenser för kol (m) ... 107
30. Importlicenser för kol (c) ... 107
31. Importlicenser för kol (vpk) ... 107
32. Kolhamn i Landskrona (c) ... 108
33. Investeringar i torveldade förbränningsanläggningar (c, vpk) ... 108
34. Regionala bränslebolag (vpk) ... 109
35. Odling av energiskog (vpk) ... 109
36. Utveckling av vyrmetanmetoden (c) ... 110
37. Energikombinat (c, vpk) ... 110
38. Åtgärder på energiområdet i Stockholms län (vpk) ... 111
39. Utbyggnad av distributionsanläggningar för fjärrvärme (m) ... 111
40. Utbyggnad av distributionsanläggningar för fjärrvärme (c, vpk) 112
41. Ekonomiska förutsättningar för stora värmepumpar (fp) ... 112
42. Vindkraft (vpk) ... 113
43. Närvärme (vpk) ... 114
44. Beställning av vindkraftsaggregat och värmepumpar samt odling av energiskog (fp) ... 114
45. Utveckling av teknik för förbränning av inhemska fasta bränslen (fp) ... 115

Särskilda yttranden

1. Introduktion av alternativa drivmedel (c) ... 115
2. Närvärme (c) ... 116

Bilagor

1. Översikt av utskottets behandling av propositionen och motionerna ... 117
2. Översikt över vissa motionsyrkanden inom energiområdet vilka behandlas i andra betänkanden av näringsutskottet ... 120

minab/gotab Stockholm 1983 75254